

TYRIMO

**„LIETUVOS RESPUBLIKOS VIEŠŲJŲ PASLAUGŲ RINKŲ TYRIMAS PASLAUGŲ GA-
VĖJO EKONOMINĖS PERSPEKTYVOS POŽIŪRIU“**

ATASKAITA

Tyrimo ataskaitos **turinys** (ne mažiau A4 formato 70 lapų):

<u>Santrauka</u> (lietuvių ir anglų kalbomis)	=2 l.
1. <u>Tyrimo metodologijos struktūrizuotas pristatymas:</u>	≥5 l.
1.1. Viešųjų paslaugų Lietuvos Respublikoje tipologijos, geografinių rinkų ir subjektų nomenklatūros sampratos gairės.	
1.2. Viešųjų paslaugų ekonominės perspektyvos ir konkurencingumo santykio sampratos apibrėžimas.	
1.3. Tyrimų būdo ir imties apibrėžimas.	
2. <u>Kiekybinė ir kokybinė Lietuvos Respublikos respondentų apklausa:</u>	≥20 l.
2.1. Respondentų struktūros apibrėžimas (ne mažiau kaip po 3 respondentus kiekviename iš 3-jų valstybės sektorių)	
2.2. Apklausos kokybinio ir kiekybinio lausimynų (ne mažiau kaip po 5 klausimus) aprašas	
2.3. Apklausų rezultatai	
2.4. Apklausų išvados	
3. <u>Tyrimo duomenys ir analizė:</u>	≅40 l.
3.1. Viešųjų paslaugų rodikliai	
3.2. Analizės aiškinamasis raštas	
3.3. Išvados	
4. <u>Vertinimo aprašas:</u>	3 l.
4.1. Vertinimo metodika ir tvarka	
4.2. Vertinami kriterijai	
4.3. Kriterijų taikymo procedūra	
5. <u>Bendrosios struktūrizuotos išvados ir rekomendacijos</u>	≥3 l.

VISO: ≥ 70 l.

6. Priedai

Santrauka (lietuvių ir anglų kalbomis)

=2 l.

1. TYRIMO METODOLOGIJOS STRUKTŪRIZUOTAS PRISTATYMAS

≥5 L.

1.1. Viešųjų paslaugų Lietuvos Respublikoje tipologijos, geografinių rinkų ir subjektų nomenklatūros sampratos gairės.

Lietuvos Respublikos viešųjų paslaugų sampratos gairių apibrėžimui taikytinos LR Vyriausybės 2018 m. gegužės 6 d. nutarimo Nr. 495 dėl „Viešojo sektoriaus įstaigų sistemos tobulinimo gairių“ nuostatos, pateikiamos LR Vidaus reikalų ministerijos 2017 m. Viešojo sektoriaus ataskaitoje (toliau – VRM ataskaita)¹.

VRM ataskaitoje viešųjų paslaugų subjektų nomenklatūra grupuojama pagal valstybės ir savivaldybių viešuosius sektorius kaip:

➤ *valstybės viešojo sektoriaus organizacijos:*

- valstybės biudžetinės įstaigos: Lietuvos Respublikos Prezidento kanceliarija, Seimui atskaitingos įstaigos, teismai, prokuratūros, ministerijos, Vyriausybės įstaigos ir Vyriausybei atskaitingos įstaigos, įstaigos prie ministerijų, kitos ministerijoms, teismams, Vyriausybės įstaigoms ir Vyriausybei atskaitingoms įstaigoms, taip pat įstaigoms prie ministerijų pavaldžios biudžetinės įstaigos;
- viešosios įstaigos, kurių savininkas ar dalininkas yra valstybė;
- valstybės įmonės, kurių savininko teises ir pareigas įgyvendina valstybės biudžetinės įstaigos;
- valstybės kontroliuojamos akcinės ir uždarnosios akcinės bendrovės;

➤ *savivaldybių viešojo sektoriaus organizacijos:*

- savivaldybių biudžetinės įstaigos;
- viešosios įstaigos, kurių savininkės ir dalininkės yra savivaldybės;
- savivaldybių įmonės;
- savivaldybių kontroliuojamos akcinės bendrovės ir uždarnosios akcinės bendrovės.

VRM ataskaitos pasiūlymuose valstybės viešajam sektoriui tobulinti nurodyta:

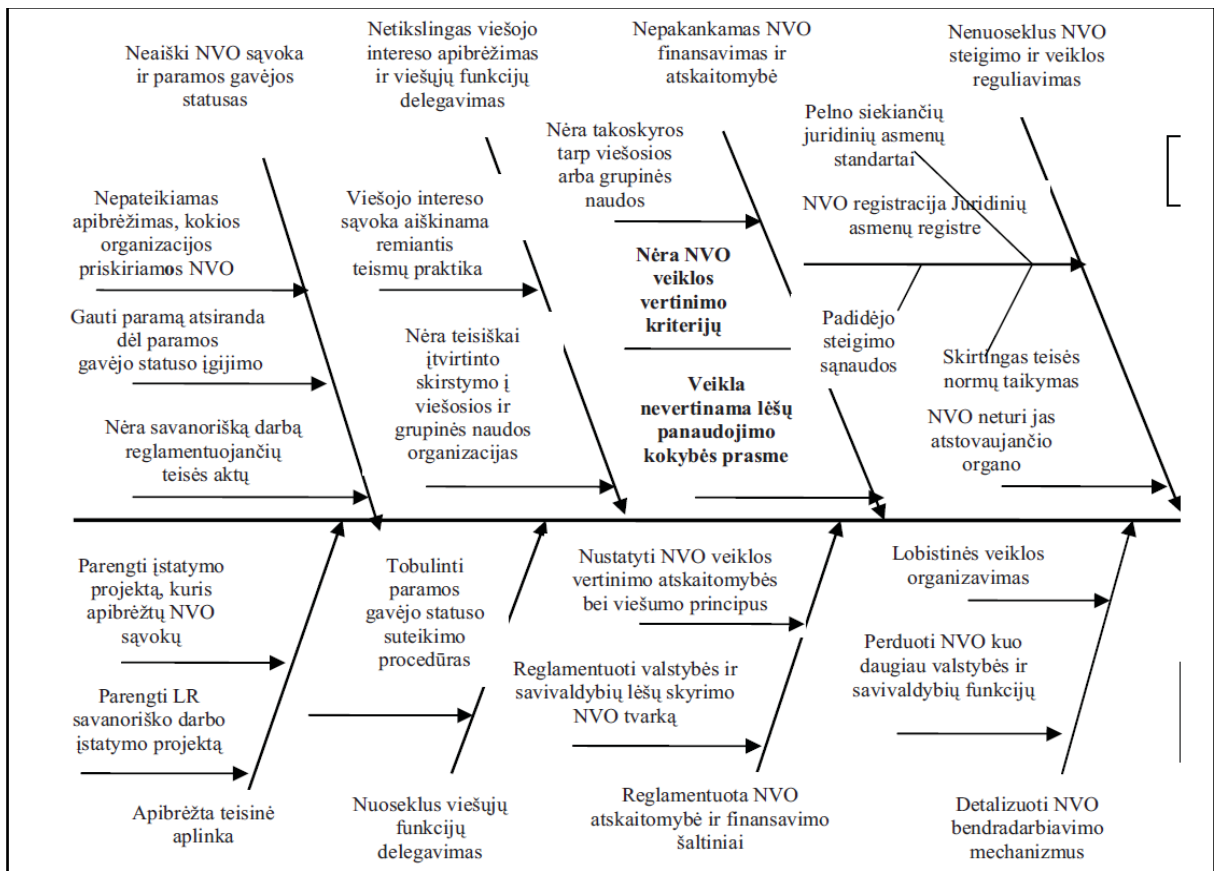
- Įgyvendinti/tęsti viešojo sektoriaus optimizavimo iniciatyvas, kuriomis mažinamas valstybės viešojo sektoriaus organizacijų ir jose dirbančių darbuotojų skaičius.
- Užtikrinti, kad priimami viešojo sektoriaus įstaigų sistemą įtakojančios sprendimai atitiktų Viešojo sektoriaus įstaigų sistemos tobulinimo gairėse, patvirtintose Vyriausybės 2018 m. gegužės 16 d. nutarimu Nr. 495, numatytas tobulinimo kryptis.

VRM ataskaitos pasiūlymuose vietos savivaldos viešajam sektoriui tobulinti nurodyta:

- Siekiant užbaigti neveikiančių savivaldybių viešojo sektoriaus organizacijų likvidavimo ar bankroto procedūras, imtis veiksmų mažinti neefektyviai veikiančių savivaldybių viešojo sektorių organizacijų skaičių.
- I viešųjų paslaugų teikimą aktyviau įtraukti ir/ar perduoti jų teikimą privataus sektoriaus subjektams, nevyriausybiniams organizacijoms, socialinio verslo partneriams ar vietos bendruomenėms.

- Atlikti tikslią savivaldybių viešojo sektoriaus organizacijų analizę pagal jų teisinės formos ir teikiamas paslaugas bei šios analizės pagrindu įvertinti savo valdomų juridinių asmenų reikalingumą, atsi-
sakant tokių valdomų juridinių asmenų, kai kokybiškai paslaugas gyventojams teikia privataus sekto-
riaus subjektai.
- Formuojant ir tvirtinant savivaldybės administracijos struktūrą, be pagrindo nedidinti savivaldybės administracijos darbuotojų skaičiaus, objektyviai įvertinti pareigybių poreikį, nuosekliai mažinant va-
dovaujančiųjų ir neužimtų savivaldybės administracijos pareigybių skaičių.

Viešojo sektoriaus veiklos efektyvumo kėlimo būdai, įtraukiant NVO sektoriaus subjektus, nag-
rinėjami ir akademinio lygmeniu. Tokio tyrimo pavyzdys, pasitelkiant Ishikawa „Žuvies kaulo“ diag-
ramą, pateikiamas žemiau patalpintu piešiniu².

NVO problemos, priežastys ir problemų sprendimo būdai (pagal 2010 m. NVO plėtros koncepciją)

Nežiūrint aukščiau pateikto NVO problematikos akademinio vertinimo daugiapusiškumo, pastebimi sisteminiai teikiamų išvalgų-pasiūlymų suvaržymai (ribotumas). Čia pažymėtini kai kurie iš jų:

- a) Viešojo intereso sampratoje konkurencingumo diskurso nebuvimas;

- b) Individo teisės į „savitarumą“, įskaitant jo nuožiūra atitinkamo NVO subjekto pasitelkimą, pakeičiant išimtinę valdžios sektoriaus monopolį viešųjų paslaugų (įskaitant viešąjį administravimą) teikime, nematymas;
- c) Indikacija į NVO prigimtą įvairovę „atstovaujančio“ organo „sukūrimą“, faktiškai suteikiant valdžios sektoriui įgaliojimus atlikti NVO subjektų „selekciją“;
- d) Centrinės ir vietinės valdžios tam tikrų funkcijų perėjimo NVO sektoriui perspektyvą išvelgia išimtinai kaip „perdavimą“, t.y. laikantis dažnai ydingų hierarchinių principų, neįžvelgiant sąžiningos konkurencijos galimybių naudoti.

1.2. Viešųjų paslaugų ekonominės perspektyvos ir konkurencingumo santykio sampratos apibrėžimas.

Radboud universitetas (Olandija) viešojo administravimo profesorius Michielis S. de Vriesas, kartu MRU specialistais nagrinėjantis Lietuvos viešojo administravimo aktualijas, nurodo, kad *<Viešais valdymas planuodamas ateitį labiau atsispiria į praeities faktus ir ilgalaikius planus, negu į kintančią situaciją ir ateitį. Taigi, reikia puoselėti gebėjimus matyti visumą, formuoti sisteminių požiūrį, objektyvų aplinkos vertinimą, ypatingai skirtingas socialines grupes. Piliečių įtraukimas, gebėjimai atspindėti jų interesus ir susitarti tampa vis labiau aktualūs. Net kartais politiškai silpnai atrodančios interesų grupės, kurių neįvertiname tinkamai, gali sukelti „bangas“ visoje visuomenėje. Taigi, viešojo administravimo specialistams vis labiau reikia naujų kompetencijų susijusių su piliečių įtraukimu, bendrai kuriant viešąsias paslaugas, interesų derinimu, pokyčių valdymu.>*³ Prof. M. de Vriesas pastebi, kad viešajame valdyme priimami sprendimai visuomenėje niekada nebus vienareikšmiškai vertinami ir turės skirtingą poveikį skirtingoms asmenų grupėms – vieniems gali būti naudingas, tačiau kitus riboti.⁴

Akademiniai šaltiniai, nagrinėjantys pagrindines politikos formavimo, įgyvendinimo ir vadybos modernioje valstybėje teorijas, nurodo, kad pagal tradicinį modelį viešasis sektorius tarnavo visuomenei per neva efektyviai veikiančią biurokratiją.⁵ Čia visuomenės (viešąjį) interesą dažnai naudoja kaip kriterijų viešojo sektoriaus problemoms spręsti, kai privačiame sektoriuje matomi išimtinai privatūs interesai. Tačiau yra pastebėta, kad valstybės tarnautojai neturi specialaus motyvacijos tipo, jie veikia siekdami maksimizuoti savo interesus – pajamas, prestižą ir galią.⁶ Todėl klasikine pripažįstama Weberio formuluotė, kad viešojo administracija, arba biurokratija, įstengia pasiekti „aukščiausią racionalumo laipsnį“ yra pagrindžiamai kritikuojama matant, kad tikrovėje racionalus elgesys nėra tipinis modernių organizacijų, o ypač viešųjų įstaigų, veiksenos bruožas.⁷

Todėl šio Tyrimo ištakomis laikytinas požiūris, kad viešojo sektoriaus ir jo elgseną pagrindžiančios viešosios politikos esmė yra ne tik tarnystė visuomenei, bet ir slinktis link pačios visuomenės **savitarnos**. Ši inovacija reikalauja naujo viešųjų paslaugų ekonominės perspektyvos ir konkurencingumo santykio sampratos apibrėžimo. Tokio apibrėžimo aktualumą sąlygoja ta aplinkybė,

3 <https://www.15min.lt/naujiena/aktualu/svietimas/profesorius-michielis-s-de-vriesas-prasideda-nauja-viesojo-valdymo-era-233-1144854?copied>

4 Ibid.

5 Jan Eric Lane. Viešasis sektorius. Sąvokos, modeliai ir požiūriai. – V.: Margi raštai, 2001; žr. psl. 10.

6 Ibid, psl. 14

7 Ibid.

kad laisvosios rinkos postuluojami konkurencingumo, efektyvumo ir ekonominės perspektyvos apibūrinimai mūsų nagrinėjamu atveju nėra išsamūs, o kai kuriais atvejais – net klaidinantys.

1.3. Tyrimų būdo ir imties apibrėžimas.

1.3.1. Tyrimo būdo apibrėžimas

NVO sektoriaus įsitraukimo į viešojo sektoriaus paslaugas pagal subsidiarumo principą tyrimo būdu yra priimama kaip analitinių priemonių - duomenų, išvadų ir pasiūlymų, gautų per: a) LR valdžios, verslo ir trečiojo sektorių respondentų apklausą, ir b) valstybės ir vietos savivaldos viešųjų paslaugų atitinkamų duomenų bazių lyginamąją analizę – sintezę.

LR valdžios, verslo ir trečiojo sektorių respondentų apklausos rezultatai bus pateikiami šios ataskaitos atskirame skyriuje žemiau.

LR valstybės ir vietos savivaldos viešųjų paslaugų atitinkamų duomenų bazių lyginamajai analizei yra numatomi tokie šaltiniai:

- Tarpžinybinėje mokesčių duomenų saugykloje (toliau – TDS) sukaupti viešojo sektoriaus organizacijų 2016–2017 metų duomenys;
- valstybės įmonės Registrų centras tvarkomas Juridinių asmenų registras (viešai prieinami duomenys);
- Seimo teisės aktų ir jų projektų informacinių duomenų bazių informacija;
- Statistikos departamento interneto svetainėje pateikiama vieša statistinė informacija;
- Valstybės tarnybos departamento interneto svetainėje pateikiama vieša statistinė informacija;
- informacija apie pokyčius valstybės viešojo sektoriaus organizacijose lėmusias priežastis, valstybės viešojo sektoriaus organizacijų vadovų vidutinį darbo užmokestį ir per ataskaitinius metus priimtus ar vykdytus Gaires įgyvendinančius sprendimus ministrų valdymo srityse, gauta užpildžius ir Vidaus reikalų ministerijai pateikus specialią duomenų, reikalingų ataskaitai parengti, formą);
- informacija apie Seimui atskaitingas įstaigas, Nacionalinę teismų administraciją ir teismus, Generalinę prokuratūrą ir teritorines prokuratūras, Lietuvos Respublikos Prezidento kanceliariją ir šių viešojo sektoriaus organizacijų vadovų vidutinį darbo užmokestį, gauta Vidaus reikalų ministerijai atlikus išvardytų viešojo sektoriaus organizacijų apklausą;
- informacija apie savivaldybių biudžetines įstaigas, savivaldybių įmones ir uždariusias akcines bendroves, kurių 100 proc. akcijų priklauso savivaldybėms, gauta Vidaus reikalų ministerijai oficialiai kreipusis į valstybės įmonę Registrų centras;
- informacija apie viešąsias įstaigas, kurių savininkės ir dalininkės yra savivaldybės, savivaldybių kontroliuojamas akcines bendroves ir uždariusias akcines bendroves gauta Vidaus reikalų ministerijai atlikus savivaldybių apklausą;
- kita viešai prieinama informacija (viešojo sektoriaus organizacijų interneto svetainės).

1.3.2. Tyrimo imties apibrėžimas

NVO sektoriaus įsitraukimo į viešojo sektoriaus paslaugas pagal subsidiarumo principą tyrimų imties nustatymui preliminarai yra nagrinėjama:

- 1) viešojo sektoriaus iš biudžeto naudojamo darbo užmokesčio apimties struktūra;
- 2) viešojo sektoriaus subjektų teikiamų vartotojams apibrėžtų paslaugų reguliuojamos kainodaros sandara.

1.3.3. Išvada

Tyrimo būdo taikinyss – viešųjų paslaugų finansavimo priemonių (paslaugų kainų ir/ar priskirtino viešojo biudžeto) struktūrizacija.

Tyrimo imties nomenklatūra: viešųjų komunalinių paslaugų (telekomunikacinės paslaugos, elektros tiekimas, gamtinių dujų tiekimas, vandens tiekimas, nuotekų šalinimas, šilumos ir karšto vandens tiekimas, šiukšlių išvežimas, namų administravimas) kainodara; viešojo administravimo biudžeto detalizavimas.

2. KIEKYBINĖ IR KOKYBINĖ LIETUVOS RESPUBLIKOS RESPONDENTŲ APKLAUSA

2.1. Respondentų struktūros apibrėžimas

Pagal Tyrimo Techninę specifikaciją⁸, turint galvoje Nacionalinės vartotojų konfederacijos užsakymu atliktos Studijos apklausos duomenis, kurie lygiagrečiai su šiuo Tyrimu sudaro bendro Projekto sudėtinės dalis, buvo nustatyta, kad Paslaugos teikėjas turi atlikti kiekybinę ir kokybinę vertinimo apklausas (ne mažiau kaip po 3 respondentus kiekviename iš 3 sektorių: nacionalinės valdžios, verslo ir trečiojo sektoriaus) bei turi parengti ir su Perkančiąja organizacija suderinti kiekybinio ir kokybinio vertinimo apklausų jungtinį klausimyną. Ten pat, nustatyta, kad kiekybinės ir kokybinės apklausų klausimynai turi būti nedviprasmiški, konkretizuoti pagal vertinimo kriterijus, pritaikyti atitinkamai tikslinei grupei, klausimynų apimtis ir turinys turi būti suderintas su Perkančiąja organizacija. Paslaugos tiekėjas turi pateikti pasiūlymus dėl klausimynų pateikimo respondentams formos, kuri turi būti patogią respondentams ir sudarytų sąlygas gauti kuo išsamesnę informaciją.

Tokiu būdu Apklausos strategija Techninėje specifikacijoje buvo apibrėžta kaip respondentų kiekybinė ir kokybinė apklausa, atliekama jungtiniu klausimynu (t.y. apklausos atviros duomenų bazės prieigos panaudojimo būdas nebuvo numatytas). Atsižvelgiant į Užsakovo imperatyvų suderinimo reikalavimą, šioje Tyrimo rengimo darbo dalyje (kaip ir aukščiau paminėtoje Studijoje) buvo laikomasi nuostatos parengti atitinkamų pasiūlymų modelius aptarimui ir derinimui su Užsakovo paskirtais ekspertais ir tolimesniame apklausos atlikime vadovautis su Užsakovu suderintu apklausos jungtiniu klausimynu. Respondentų struktūros apibrėžimui su Užsakovu buvo išnagrinėta Apklausos vieta viso Projekto kontekste ir iš to išplaukiantys Apklausos uždaviniai. Buvo prieita išvados, kad ši Apklausa tėra pradinio respondentų nuomonių tyrimo priemonė. Ji turi būti nukreipta ne tik į Tyrimo (kaip ir Studijos atveju) rekomendacijų, kaip numatomo teisėkūros proceso techninių užduočių pagrindimo priemonės parengimą, bet ir į Projekte numatytas grupines diskusijas – apvaliuosius stalus, kaip konsensuso tarp suinteresuotų Projekto rezultatais institucijų pasiekimo priemonės taikymą. Taip pat buvo pažymėta Projekte numatytų dviejų konferencijų Seime, kaip nuomonių apsikeitimo priemonės, reikšmė.

Todėl Tyrimo šios Apklausos uždaviniai su Užsakovu buvo apibrėžti analogiškai Studijos atvejui:

- Nustatyti potencialiai suinteresuotų intereso grupių požiūrį į Projekto tiksluose apibrėžtą problematiką.
- Identifikuoti potencialius Užsakovo sąjungininkus Projekto tikslų siekime.
- Pristatyti Užsakovą, kaip NVO sektoriaus suinteresuotą atstovą, ir jo vykdomą Projektą sprendimų priėmėjams ir kitiems respondentams.

Tokiu būdu buvo apsispręsta, kad respondentais bus laikomi juridinio asmens statusą turintys atitinkami subjektai. Fiziniai asmenys, atsižvelgiant į Projekto problematiką, šiai Apklausei respondentais nebus priimami. Siekiant įgyvendinti uždavinio - pristatyti Nacionalinę vartotojų konfederaciją ir jos narį, bei Projekto partnerį – Lietuvos nacionalinę vartotojų federaciją, kaip ESFA finansuojamo Projekto vykdytoją – tikslus, buvo nuspręsta Klausimyną respondentams pateikti oficialiai,

elektroniniu paštu išsiunčiant Klausimyną su NVK lydraščiu, nurodant Vykdytojo kontaktinius adresus pasiteiravimui, ir pageidaujamų atsakymų terminus. Tuo atveju, jei respondentai nesilaikytų terminų, buvo numatytas Nacionalinės vartotojų konfederacijos raštiškas pakartotinis prašymas respondentams teikti atsakymus.

Nurodytą Apklausos uždavinių įgyvendinimui, vadovaujantis ES sektoriniu požiūriu, buvo apib-rėžtos tokios trys respondentų grupės:

- i. Valdžios sektorius (ministerijos, su viešomis paslaugomis susietos centrinės valdžios institucijos, Seimo kanceliarija, Prezidentūra, Vyriausybė, Lietuvos savivaldybių asociacija ir Projekte numatytos tikslinės savivaldybės, kiti priskirtini juridiniai asmenys).
- ii. Verslo sektorius (ūkio verslo subjektų asociacijos ir profsajungos, bendradarbiaujančios su valdžios sektoriumi).
- iii. Trečysis sektorius (skėtinės ir su valdžios institucijomis bendradarbiaujančios NVO, pagal Teisingumo ministerijos duomenų bazę).

Valdžios sektoriaus respondentų imtį apklausoje sudarė:

1. Vartotojų teisių apsaugos tarnyba, el.p. tarnyba@vvtat.lt
2. Valstybinė maisto ir veterinarijos tarnyba, el.p. info@vmvt.lt
3. Lietuvos bankas, el.p. info@lb.lt
4. Valstybinė kainų ir energetikos kontrolės komisija, el.p. rastine@regula.lt
5. Valstybinė energetikos inspekcija, el.p. vei@vei.lt
6. Nacionalinis visuomenės sveikatos centras, el.p. info@nvsc.lt
7. Lietuvos advokatūra, el.p. la@advokatura.lt
8. Valstybinė teritorijų planavimo ir statybos inspekcija, el.p. info@vtpsi.lt
9. Lietuvos transporto saugos administracija, el.p. ltsa@ltsa.lrv.lt
10. Lietuvos Respublikos ryšių reguliavimo tarnyba, el.p. rrt@rrt.lt
11. Valstybinė vaistų kontrolės tarnyba, el.p. vvkt@vvkt.lt
12. Valstybinė akreditavimo sveikatos priežiūros veiklai tarnyba, el.p. vaspvt@vaspvt.gov.lt
13. Civilinės aviacijos administracija, el.p. caa@caa.lt
14. Lietuvos metrologijos inspekcija, el.p. metrinsp@metrinsp.lt
15. Valstybinė duomenų apsaugos inspekcija, el.p. ada@ada.lt
16. Narkotikų, tabako ir alkoholio kontrolės departamentas, el.p. ntakd@ntakd.lt
17. Lošimų priežiūros tarnyba, el.p. info@lpt.lt
18. Finansų ministerija, el.p. finmin@finmin.lt
19. Vidaus reikalų ministerija, el.p. bendrasisd@vrn.lt
20. Socialinės apsaugos ir darbo ministerija, el.p. post@socmin.lt
21. Teisingumo ministerija, el.p. rastine@tm.lt
22. Ekonomikos ir inovacijų ministerija, el.p. kanc@eimin.lt
23. Švietimo, mokslo ir sporto ministerija, el.p. smmin@smmin.lt
24. Sveikatos apsaugos ministerija, el.p. ministerija@sam.lt
25. Žemės ūkio ministerija, el.p. zum@zum.lt
26. Aplinkos ministerija, el. p. info@am.lt
27. Energetikos ministerija, el.p. info@enmin.lt
28. Susisiekimo ministerija, el.p. sumin@sumin.lt
29. Kultūros ministerija, el.p. dmm@lrkm.lt
30. Prezidento institucija, el.p. ieva.baubinaite@president.lt
31. Vyriausybė, el.p. pauius.gradeckas@lrv.lt

32. Seimo Teisės departamentas, el.p. td@lrs.lt
33. Lietuvos savivaldybių asociacija, el.p. bendras@lsa.lt
34. Kauno miesto savivaldybė, el.p. info@kaunas.lt
35. Kauno rajono savivaldybė, el.p. info@krs.lt
36. Klaipėdos miesto savivaldybė, el.p. info@klaipeda.lt
37. Marijampolės savivaldybė, el.p. administracija@marijampole.lt
38. Alytaus miesto savivaldybė, el.p. info@alytus.lt
39. Mažeikių rajono savivaldybė, el.p. savivaldybe@mazeikiai.lt
40. Šiaulių miesto savivaldybė, el.p. info@siauliai.lt
41. [Konkurencijos taryba](#)
42. [Valstybės kontrolė](#)

Verslo sektoriaus respondentų imtį apklausoje sudarė:

43. Lietuvos pramoninkų konfederacija, el.p. sekretoriatas@lpk.lt
44. Lietuvos verslo konfederacija, el.p. info@lvk.lt
45. Lietuvos verslo darbdavių konfederacija, el.p. info@lvdk.eu
46. LAVA, Lietuvos atsakingo verslo asociacija, el.p. taryba@asociacijalava.lt
47. Smulkių ir vidutinio verslo įmonių asociacija, el.p. projektai@svvia.lt
48. Lietuvos darbdavių konfederacija, el.p. info@darbdaviai.org
49. Lietuvos profesinių sąjungų konfederacija, el.p. info@lpsk.lt
50. Lietuvos profesinė sąjunga „Solidarumas“, el.p. info@lps.lt
51. Respublikinė jungtinė profesinė sąjunga, el.p. info@tikra.lt
52. Lietuvos profesinė sąjunga „Sandrauga“, el.p. info@sandrauga.lt
53. Lietuvos darbo federacija, el.p. info@ldf.lt

Trečiojo sektoriaus respondentų imtį apklausoje sudarė:

1. Nevyriausybinių organizacijų taryba prie SADM, el.p. post@socmin.lt
2. Nacionalinė NVO koalicija, el.p. info@nisc.lt
3. Nacionalinė nevyriausybinių organizacijų taryba, el.p. lijot@lijot.lt
4. Lietuvos žmogaus teisių asociacija, el.p. info@lzta.lt
5. Asociacija „Už sąžiningą bankininkystę“, el.p. info@sazininga-bankininkyste.lt
6. Draudėjų asociacija, el.p. info@dra.lt
7. Lietuvos bankų klientų asociacija, el.p. info@lbka.lt
8. Lietuvos respublikiniai būsto valdymo ir priežiūros rūmai, el.p. info@bustorumai.lt
9. Lietuvos vartotojų asociacija, el.p. topmas@centras.lt
10. Lietuvos vartotojų organizacijų aljansas, el.p. info@consumer.lt
11. Lietuvos vartotojų institutas, el.p. info@vartotojai.lt
12. Nacionalinė finansinių paslaugų vartotojų asociacija, el.p. info@consumer.lt
13. Vakarų Lietuvos vartotojų federacija, el.p. vartinfo@takas.lt
14. Vartotojų ir žmogaus teisių gynimo organizacija, el.p. vartotojai@gmail.com
15. Vartotojų teisių gynimo centras, el.p. mmereckas@gmail.com
16. Vartotojų teisių institutas, el.p. vartotojuteises@gmail.com
17. Žmogaus teisių apsaugos asociacija, el.p. zta.asociacija@gmail.com

2.2. Apklausos kokybinio ir kiekybinio klausimynų aprašas

Klausimyno sudaryme buvo vadovaujamosi Projekto „*Pasiūlymų dėl LR NVO įsitraukimo į viešąją politiką gerinimo Lietuvos Respublikos centrinės valdžios sprendimų priėmėjams sukūrimas*“ tikslais ir uždaviniais, bei šiam Tyrimui apibrėžtu tikslu – parengti metmenis ES subsidiarumo normos taikymui Lietuvos Respublikos viešojoje politikoje ir viešųjų paslaugų teikime, siekiant tam įgalinanti NVO sektorius subjektus.

Atsižvelgiant į išdėstytas aplinkybes, buvo priimta nuostata, kad kiekybinio klausimyno šerdimi turi būti pagal esamą NVO sampratą traktuojamų NVO subjektų vertinimo tyrimas dėl tokių subjektų įsitraukimo į viešąsias paslaugas subsidiarumo, įskaitant konkurencinį aspektą, pagrindais, bei tokio reiškinio lūkesčių vartotojo ekonominei perspektyvai. Tokiu būdu, kaip klausimų objekto dalykas buvo priimta:

- a) kaip atskiro faktoriaus - esamų LR viešųjų paslaugų, teikiamų centrinės ir vietos valdžios subjektų, efektyvumo vertinimas; ir
- b) kaip naujų teisinių instrumentų dėl NVO įtraukimo į viešąsias paslaugas subsidiarumo ir konkurenciniais pagrindais kūrimo poreikio vertinimas.

Pirmajam atvejui įgyvendinti buvo nutarta atilikti viešųjų paslaugų Lietuvos Respublikoje bendros situacijos vertinimą. Šiam tikslui pasiekti buvo suformuluoti du klausimai dėl:

1. Lietuvos Respublikos centrinės valdžios teikiamų viešųjų paslaugų efektyvumo būklės vertinimo.
2. Lietuvos Respublikos savivaldos teikiamų viešųjų paslaugų efektyvumo būklės vertinimo.

Antrajam atvejui įgyvendinti buvo nutarta atlikti NVO įsitraukimo į viešąsias paslaugas reikšmės (aktualumo) vertinimą. Šiam tikslui pasiekti buvo suformuluoti du klausimai dėl:

1. NVO įsitraukimo į viešųjų paslaugų rinkas pagal subsidiarumo principo nuostatas aktualumo vertinimo.
2. Lietuvos Respublikos NVO dalyvavimo viešųjų paslaugų rinkose konkurenciniu pagrindu ekonominės perspektyvos paslaugų gavėjams nuomonių tyrimo.

Abiem atvejais apklausų tyrimams buvo nutarta taikyti atsakymų matricos priemonę. Pirmuoju atveju matricą išdėstant kaip „*Labai gera*“ – „*Gera*“ – „*Patenkinama/neutrali*“ – „*Bloga*“ – „*Labai bloga*“. Antruoju atveju matricą išdėstant kaip „*Labai svarbu*“ – „*Svarbu*“ – „*Neutralus vertinimas*“ – „*Nesvarbu*“ – „*Visiškai nesvarbu*“.

Dėl kokybinio klausimyno buvo nutarta šerdimi laikyti subsidiarumo nuostatos, plačiau įgalinant NVO prieigą viešosiose paslaugose, sampratos tyrimą. Tuo tikslu buvo suformuluoti du klausimai:

Kokybiniame klausimyne buvo priimtas atvirų klausimų būdas, kuris leidžia neriboti respondento su atsakymų apimtimi ir struktūra. Toks klausimo būdas metodiniu požiūriu atitinka daugelio klausimų apjungimo sąlygai. Tokie apjungiantys klausimai yra efektingesni nei išskleistų formų keli (pvz. penki) klausimai, nes: yra objektyvesni (neprimeta respondentui klausimų reitingavimo subjektyvumo); galima pasiekti daugiau nei, pvz. penkis, atsakymų.

Ieškant pusiausvyros tarp apklausos informacinio turiningumo ir respondentų laiko sąnaudų protingumo, buvo prieita prie išvados, kad visas klausimynas su atsakymais turėtų užimti ne daugiau kaip vieną teksto puslapį. Jame turėtų būti sutalpinti tiek kiekybinio, tiek kokybinio klausimyno turiniai.

Šios Studijos tikslų įgyvendinimui buvo sukurta Kiekybinio ir kokybinio jungtinio klausimyno *Forma*, pateikiama žemiau.

(Vertinimus teikiančios Institucijos įgaliotas asmuo, Institucijos pavadinimas)						
Sutinkamai su iš Europos Sąjungos struktūrinių fondų lėšų bendrai finansuojamo projekto Nr. 10.1.2-ESFA-K-917-03-0014 „Pasiūlymų dėl LR NVO įsitraukimo į viešąją politiką gerinimo LR centrinės valdžios sprendimų priėmėjams“ 2018 m. lapkričio 5 d. sutarties Nr. 10.1.2-ESFA-K-917-03-0014 tarp Nacionalinės vartotojų konfederacijos ir Europos socialinio fondo agentūros uždavinio „LR viešųjų paslaugų rinkų Tyrimas paslaugų gavėjo ekonominės perspektyvos požiūriu“ atlikimu, Nacionalinės vartotojų konfederacijos užsakyму teikiamas interesų grupių apklausos klausimynas Jūsų vertinimams pagal pridedamą lentelę:						
Nr.	Klausimas	Atsakymo (vertinimo) rezultatas				
		Labai gera arba Labai svarbu	Gera arba Svarbu	Patenkinama, Neutralu arba Neutralus vertinimas	Bloga arba Nesvarbu	Labai bloga arba Visiškai nesvarbu
1	LR centrinės valdžios teikiamų viešųjų paslaugų efektyvumo būklė					
2	LR savivaldos teikiamų viešųjų paslaugų efektyvumo būklė					
3	NVO įtraukimo į viešųjų paslaugų rinkas pagal subsidiarumo nuostatas aktualumas					
4	LR NVO dalyvavimo viešųjų paslaugų rinkose konkurenciniu pagrindu ekonominė perspektyva paslaugų gavėjams					
5	Į kokias viešąsias paslaugas (pagal nomenklatūrą), taikant subsidiarumo nuostatas, tikslingiausia įtraukti NVO:					
6	Jūsų pasiūlymai dėl subsidiarumo nuostatos , įtraukiant NVO į viešųjų paslaugų teikimą, įgyvendinimo:					
Atsakymus – <i>Formą</i> su pasirinktų laukelių pažymėjimais lentelėje - teikti adresu: vodezao@gmail.com Telefonas pasiteiravimui: +370 677 35013						

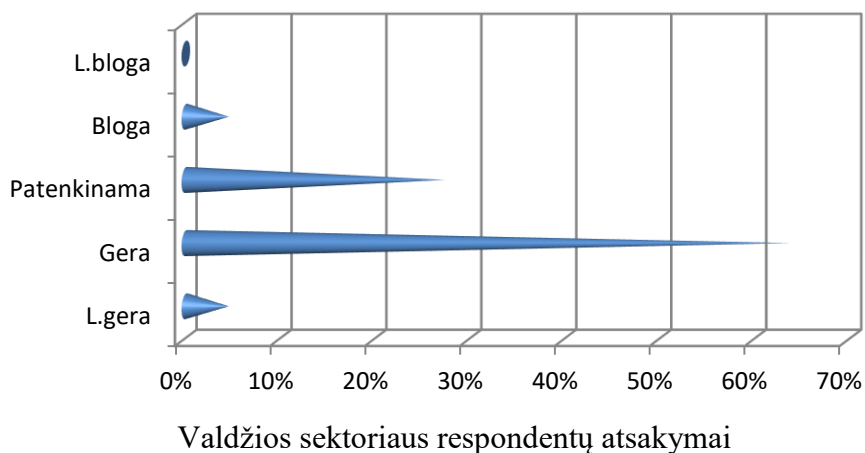
2.3. Apklausų rezultatai

2.3.1. Kiekybinė apklausa

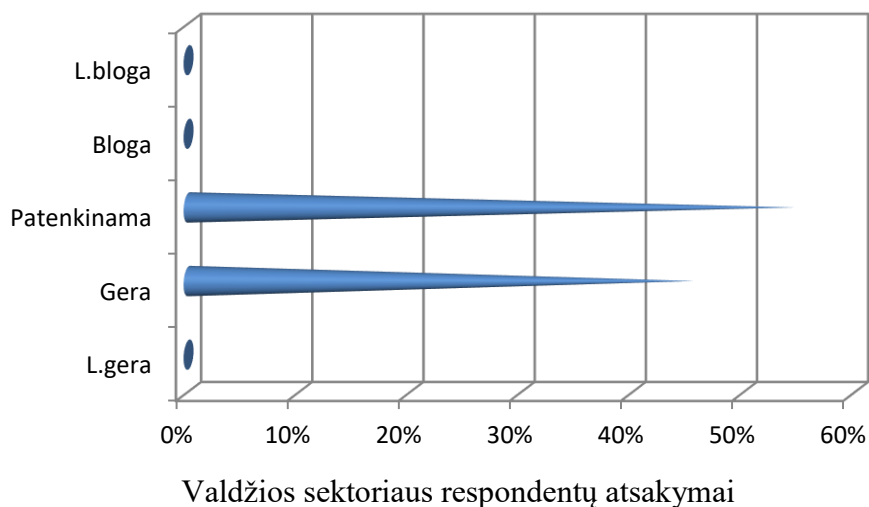
Į Lietuvos nacionalinės vartotojų federacijos klausimyno formą, pateiktą su Nacionalinės vartotojų konfederacijos lydraščiu, iš 42 valdžios sektoriaus subjektų atsakymus pateikė 26 subjektai. Iš jų 4 valdžios sektoriaus subjektai konkrečių atsakymų nepateikė, todėl žemiau pateikiamuose atsakymų duomenyse priimti 22-ų valdžios sektoriaus respondentų atsakymų reikšmės.

Verslo ir trečiojo sektoriaus respondentai į Lietuvos nacionalinės vartotojų federacijos klausimyno formą, pateiktą su Nacionalinės vartotojų konfederacijos lydraščiu, atsakymų nepateikė. Į papildomus Nacionalinės vartotojų konfederacijos priminimus tiek trečiojo, tiek verslo sektorių atstovai nereagavo.

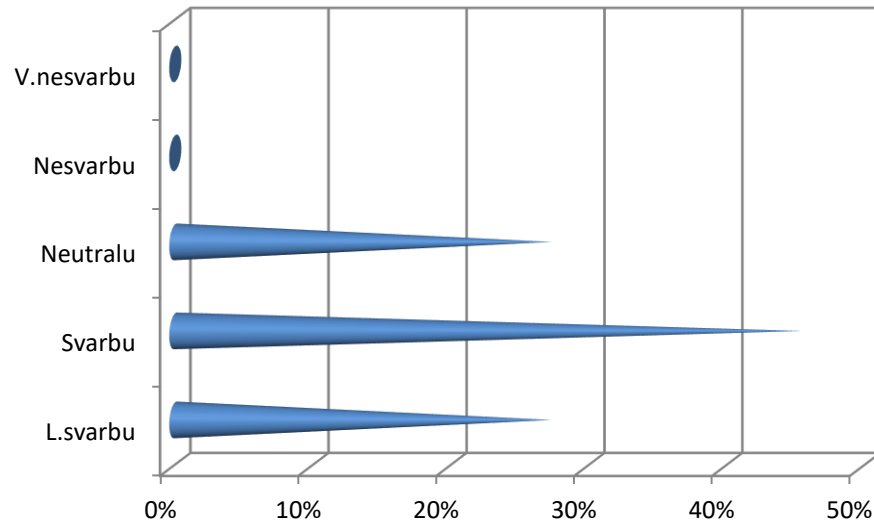
Klausimas: Lietuvos Respublikos centrinės valdžios teikiamų viešųjų paslaugų efektyvumo būklės vertinimas

Klausimas: LR savivaldos teikiamų viešųjų paslaugų efektyvumo būklės vertinimas

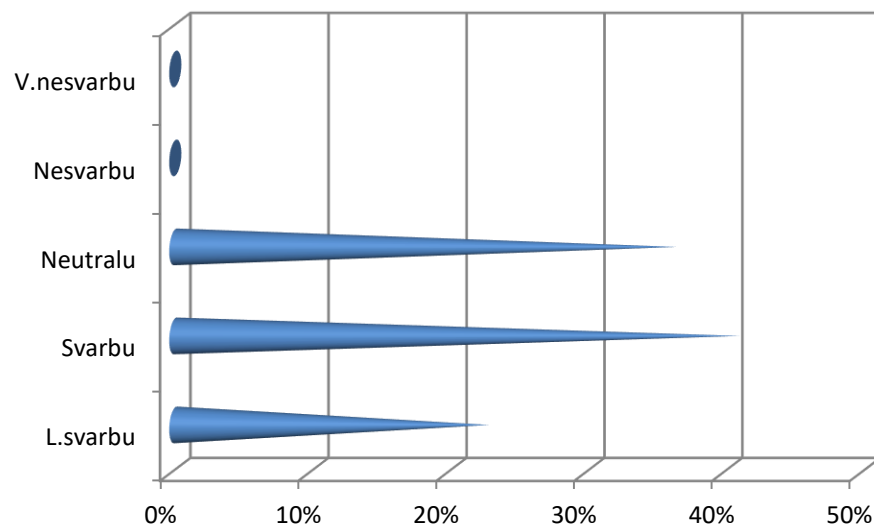

Klausimas: NVO įtraukimo į viešųjų paslaugų rinkas pagal subsidiarumo nuostatas aktualumas ?

Valdžios sektoriaus respondentų atsakymai

Klausimas: LR NVO dalyvavimo viešųjų paslaugų rinkose konkurenciniu pagrindu ekonominė perspektyva paslaugų gavėjams ?

Valdžios sektoriaus respondentų atsakymai

2.3.2. Kokybinė apklausa

Kaip ir kiekybinės apklausos atveju, į Lietuvos nacionalinės vartotojų federacijos klausimyno formą, pateiktą su Nacionalinės vartotojų konfederacijos lydraščiu, iš 42 valdžios sektoriaus subjektų atsakymus pateikė 26 subjektai. Iš jų 4 valdžios sektoriaus subjektai konkrečių atsakymų nepateikė, todėl žemiau pateikiamuose atsakymų duomenyse priimti 22-ų valdžios sektoriaus respondentų atsakymų reikšmės.

Verslo ir trečiojo sektoriaus respondentai į Lietuvos nacionalinės vartotojų federacijos klausimyno formą, pateiktą su Nacionalinės vartotojų konfederacijos lydraščiu, atsakymų nepateikė. Į papildomus Nacionalinės vartotojų konfederacijos priminimus tiek trečiojo, tiek verslo sektorių atstovai nereagavo. Todėl toliau aptariami tik valdžios sektoriaus respondentų atsakymai.

Klausimas: Į kokias viešąsias paslaugas (pagal nomenklatūrą), taikant subsidiarumo nuostatas, tikslingiausia įtraukti NVO ?

Atsakymai:

- Socialinių, sociokultūrinių paslaugų teikimą.
- Žvejybos, medžioklės leidimų išdavimas ir priežiūra, visuomenės informavimo ir švietimo paslaugos.
- Valstybės, savivaldybės įstaigos neturėtų turėti išimtinių teisių prieš NVO viešuosiuose pirkinimuose, viešinant/reklamuojant paslaugas biudžeto lėšomis.
- Į „bendro ekonominio intereso paslaugas“, kurios yra susijusios su rinkos paslaugomis ir, apima tokias veiklas: transportą, energetiką ir komunikacijas.
- socialinės, švietimo, infrastruktūros.
- Savivaldoje:
 1. Nekomercinės kultūros, laisvalaikio, sporto, meno renginių organizavimas.
 2. Vietos aplinkos tvarkymas ir aplinkosauga.
 3. Užimtumo didinimas ir mokymų organizavimas.
 4. Įtaka teritorijų planavimui ir infrastruktūros vystymo sprendimams.
 5. Trūkstant pajėgumų, viešosios tvarkos ir civilinės saugos palaikymas.
 6. Socialinė globa ir rūpyba, socialinių paslaugų ir infrastruktūros plėtojimas.
 7. Neformalus švietimas.
- Darbui su vaikais ir jaunimu. NVO galėtų veikti šiose srityse:
 - rūpintis vaikų ir jaunimo teisėmis, užimtumu, sveikatingumu ir turiningu laisvalaikiu;
 - spręsti socialines jaunimo problemas (nedarbas, permokymo klausimai, neįgalus jaunimas, lengvatos įvairioms socialinėms jaunimo grupėms, būsto problema, psichoaktyviųjų medžiagų vartojimo problema ir pan.).

- Darbas sveikatos ir socialinės apsaugos srityje. NVO galėtų veikti šiose srityse:
 - teikti socialinę pagalbą ir paramą socialiai pažeidžiamoms asmenų grupėms;
 - vykdyti psichoaktyviųjų medžiagų vartojimo prevencijos ir kitas sveikatinimo priemones;
 - rūpintis socialiai pažeidžiamų asmenų grupių integravimu į visuomenę;
 - teikti psichologinės bei socialinės reabilitacijos paslaugas asmenims, priklausomiems nuo psichoaktyviųjų medžiagų;
 - teikti žalos mažinimo paslaugas asmenims, priklausomiems nuo psichoaktyviųjų medžiagų.
- Darbas kultūros srityje. NVO galėtų veikti šiose srityse:
 - saugoti ir plėtoti etninės kultūros paveldą, puoselėti vietos tradicijas;
 - rengti tarpreigininius mainus, pažintinius projektus;
 - tobulinti meninius mėgėjų įgūdžius.
- NVO vietos bendruomenių veikloje galėtų:
 - skatinti ir puoselėti vietos gyventojų bendruomeniškumą bei savarankiškumą;
 - kurti ir realizuoti projektus vietos bendruomenės gyvenimo kokybei gerinti.
- socialinės ir jas papildančios paslaugos;
- neformaliojo švietimo ir sporto paslaugos;
- laisvalaikio organizavimo ir vasaros stovyklos vaikams;
- kultūros renginių organizavimas;
- teritorijų planavimo dokumentų sprendinių įgyvendinimo eksperto funkcijos, urbanistinių/architektūrinių projektų viešinimas.
- Socialinių paslaugų ir švietimo srityse
- NVO turėtų būti įtraukiamos į tas viešąsias paslaugas, kurių poreikių negali patenkinti valstybės ar savivaldybių institucijos, ir kurios nereikalauja specifinių kompetencijų. Taip pat tikslinga būtų įtraukti NVO į naujai pradedamų teikti paslaugų teikimą.
- Švietimo ir mokymo paslaugos, sveikatos priežiūros ir socialinio darbo paslaugos, administravimo, gynybos ir socialinės apsaugos paslaugos⁹.
- NVO galėtų būti įtraukiamos į ginčų sprendimo (vartotojų ir prekių/paslaugų teikėjų) bei vartotojų švietimo srityje.
- Socialines, švietimo (neformalus ugdymas), aplinkotvarka.
- Socialinių paslaugų teikimas.
- Iš esmės, visas.
- NVO įtraukimas į vartotojų švietimą; informavimą; vartojimo ginčų nagrinėjimą.

- Veislininkystės paslaugos, konsultavimas, kitas švietimas, socialinės paslaugos ir dar daug kitų.

Klausimas: Jūsų pasiūlymai dėl subsidiarumo nuostatos, įtraukiant NVO į viešųjų paslaugų teikimą, įgyvendinimo ?

Atsakymai:

- NVO, viešosios įstaigos gali perimti viešųjų paslaugų teikimą bendruomenėse: lankomoji priežiūra, informavimo, konsultavimo paslaugos, karšto maisto teikimas vienišiams gyventojams.
- Skatinti visuomenę ir piliečius aktyviau įsitraukti į viešosios politikos gerinimą ir LR valdžios sprendimų priėmimą. Tačiau tokiu atveju, kadangi NVO Lietuvoje yra labai daug, reikėtų įstatyminiu lygmeniu apibrėžti NVO teises, pareigas ir atsakomybę. NVO įsitraukimas yra labai svarbus, bet siekiant objektyvumo ir naudos viešajam interesui reikalinga arba didesnė NVO atskaitomybė ir interesų deklaravimas arba jų kaip subjektų lobistinės veiklos didesnė kontrolė.
- teisinės bazės sudarymas ir pakankamas lėšų kiekis paslaugoms teikti ir vykdyti.
- Jei NVO nėra susiję su privačiais ūkio subjektais ar sprendimų priėmėjais, atsparūs jų poveikiui ir atitinka skaidrumo bei nešališkumo kriterijus, komunikuoja ir atstovauja viešųjų paslaugų vartotojus ar jų grupes, jų įtraukimas turėtų būti kuo didesnis. Tačiau šie procesai neturi tapti viešojo sektoriaus ir viešųjų paslaugų optimizavimo bei privatizavimo priedanga.
- Kurti ir įgyvendinti veiksmingą ir lanksčią paslaugų pirkimo iš nevyriausybinių sektoriaus sistemą savivaldybių lygmeniu;
- Sudaryti sąlygas, kad socialiniai darbuotojai, dirbantys NVO, ne tik teiktų paslaugas, bet ir dalyvautų jas organizuojant bei planuojant, vertinant šių paslaugų poreikį, vykdamas paslaugų kokybės stebėseną ir vertinimą.
- Atkreiptinas dėmesys, kad 2014-2020 metų nacionalinės pažangos programoje numatytas tikslas „5.3. Gerinti paslaugų kokybę ir didinti jų prieinamumą visuomenei“, uždavinys „5.3.1. Gerinti paslaugų kokybę taikant subsidiarumo principą ir kuo aktyviau į tai įtraukiant visuomenę.“ Siekiama, jog iki 2020 bent 15% asignavimų valdytojų finansuojamų viešųjų paslaugų būtų teikiamos ne pačių asignavimų valdytojų valdomų įstaigų, o paslaugos viešųjų pirkimų ar projektų atrankos konkurso būdu būtų teikiamos nepriklausomų subjektų (pvz. NVO).
- Reikalinga plėtoti NVO ir kitų sektorių partnerystę ir jos formas, stiprinti NVO gebėjimus identifikuoti ir dirbti su bendruomene bei atstovauti jos poreikius;
- stiprinti NVO administracinius, finansų valdymo gebėjimus;
- peržiūrėti ir koreguoti valstybinį teisinį reglamentavimą supaprastinant paslaugų teikimą per NVO numatant jų akreditaciją ir paslaugų gavėjui pačiam pasirinkti priimtina paslaugą (pvz. paslaugos teikiamos ne per viešųjų pirkimų būdu parinktą/parinktus paslaugų teikėjus (NVO),

o paslaugų gavėjui pačiam pasirenkant iš akredituotų NVO(ar kitokiu būdu, patikrinus NVO veiklą ir įvertinus jos gebėjimą ir pasirengimą teikti paslaugas, įtraukus į potencialių paslaugų teikėjų sąrašą);

- peržiūrėti ir koreguoti valstybinį teisinį reglamentavimą dėl mokėjimo už socialines paslaugas, pvz. suformuojant paslaugų krepšelį pagal paslaugų gavėjo savarankiškumo lygį, atsisakant priskirtų išmokų piniginės išraiškos, jas keičiant paslaugomis, pagalba, priemonėmis. Šiai dienai dalis pagalbos reikalingų asmenų atsisako socialinių paslaugų vien dėl mokėjimo už jas, nors neretai dėl negalios gauna tikslines kompensacijas (kurios kartais tampa ir to asmens artimųjų pragyvenimo šaltiniu). Siūlytina svarstyti galimybę iš papildomų išmokų, kompensacijų, taip pat valstybės ir savivaldybės tikslinių dotacijų formuoti paslaugų/pagalbos paketą („krepšelį“), su kuriuo asmuo galėtų gauti paslaugas pas pasirinktą paslaugų gavėją. Manytina, kad tai paskatintų ir platesnį naudojimąsi paslaugomis, ir NVO įsitraukimą į paslaugų teikimą. Taip pat siūlytina praplėsti neformalaus vaikų švietimo krepšelio panaudojimo galimybes, pvz. vaikų dienos centrams ir pan.
- Svarstyti galimybę savivaldybėse rengti trumpalaikius (nuo 6 iki 12 mėn.) ir ilgalaikius (nuo 1 iki 3 ar 5 metų) projektus, kuriais siekiama prisidėti prie aktualių problemų sprendimo. Taip pat tikslinga būtų parengti metodiką ir vertinimo kriterijus, kuriais būtų galima įvertinti NVO teikiamų viešųjų paslaugų veiksmingumą ir pasiekiamus rezultatus.
- Remiantis 2015 m. Pilietinės visuomenės instituto atliktu tyrimu „Valdžios ir nevyriausybinių sektorių bendradarbiavimo viešosios politikos sprendimų priėmimo procese stiprinimas“, įgyvendinant projektą „Valdžios ir nevyriausybinių sektorių bendradarbiavimo viešosios politikos sprendimų priėmimo procese stiprinimas“¹⁰, trūkumas NVO ir piliečiams dalyvaujant santykiuose su valstybinėmis institucijomis, priimant sprendimus, yra ne tiek teisiniame reglamentavime, kiek kituose dalykuose (aktyvumo trūkumas, tikėjimasis, kad valstybinės institucijos išspręs). NVO turėtų aktyviai dalyvauti pasiūlymuose dėl viešųjų paslaugų teikimo, konkrečiai apie juos išreiškiant poziciją, formuluojant pasiūlymus.
- 1. Aiškiai apibrėžti NVO atsakomybę, teises, įsipareigojimus, bendradarbiavimą su centrinės ir savivaldos valdžios institucijomis. 2. Atlikti reguliarią vertinimą teikiamų paslaugų kokybės.
- Aktyviau taikyti subsidarumo principą valstybės valdyje, teisės aktuose aiškiai identifikuojant atsakomybės ribas ir sprendimų priėmimo lygius, kuriuo jie yra veiksmingiausi, tai yra valstybei nebūdingas funkcijas perduodant įgyvendinti NVO.

2.4. Apklausų išvados

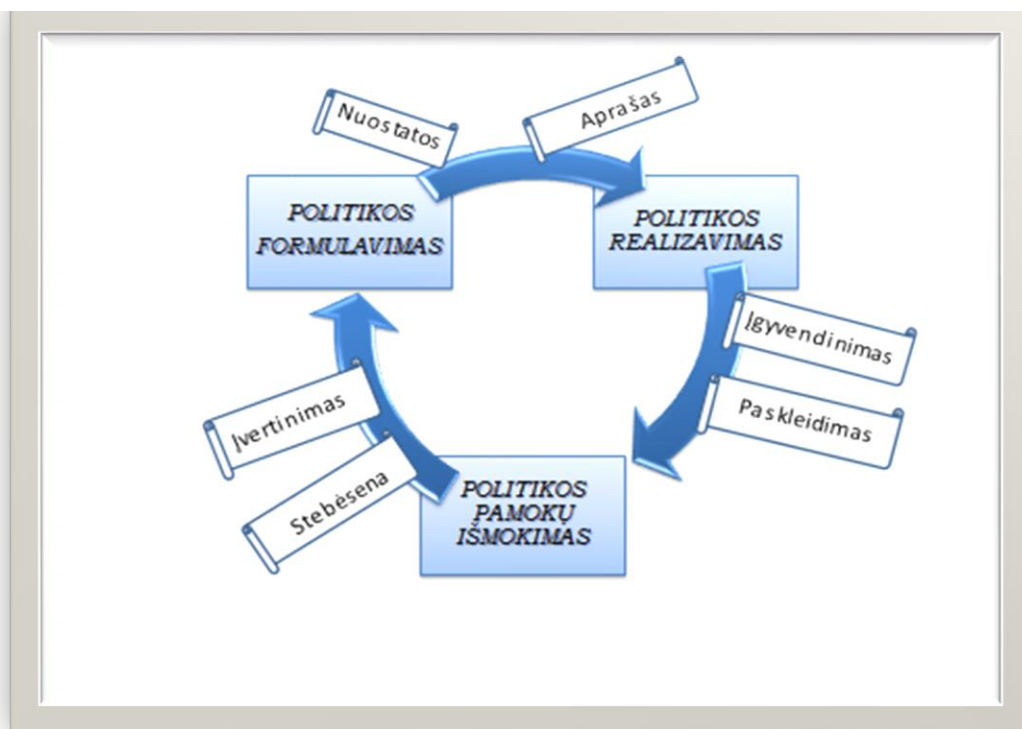
1. Kiekybinės apklausos dėl Lietuvos Respublikos centrinės valdžios teikiamų viešųjų paslaugų efektyvumo būklės vertinimo atsakymai rodo, kad 68 proc. valstybės sektoriaus respondentų nurodomą efektyvumą vertina gerai arba labai gerai. Tik 5 proc. respondentų davė įvertinimą blogai.
2. Lietuvos Respublikos vietos savivaldos teikiamų viešųjų paslaugų efektyvumą valdžios sektoriaus respondentai vertino mažiau palankiai. Čia gerą vertinimą pateikė 45 proc. respondentų, o dauguma - 55 proc. - vertino tik patenkinamai.
3. Atkreiptinas dėmesys, kad klausime dėl NVO įsitraukimo į viešųjų paslaugų teikimą pagal subsidiarumo principą aktualumo, net 73 proc., t.y. beveik trys ketvirtadaliai valdžios sektoriaus respondentų, vertina kaip svarbų arba labai svarbų. Darytina išvada, kad, kaip pažymėta šių išvadų 2 punkte, čia respondentų taikinyje, visų pirma, buvo vietos savivaldos teikiamos viešosios paslaugos.
4. Dėl NVO įsitraukimo į viešųjų paslaugų teikimą už vartotojų ekonominės perspektyvos palankią raidą kaip svarbią ir labai svarbią pasisako 64 proc. valstybės sektoriaus respondentų. Tai gali būti vertintina, kaip labai didelis Projekte keliamų klausimų dėl NVO sektoriaus įgalinimo aktualumo pripažinimas.
5. Kokybinės apklausos pirmojo klausimo dėl NVO įtraukimo į viešųjų paslaugų pagal subsidiarumo nuostatas rinkų nomenklatūros aktualumo, valstybės sektoriaus respondentų atsakymai rodo didelį spektrą. Pažymėtini atsakymai kaip kad, „iš esmės, visas“, t.y. pažymint visas žinomas viešųjų paslaugų rinkas, iki konkrečiai apibrėžtų specializacijų.
6. Kokybinės apklausos antrojo klausimo dėl pasiūlymų NVO įsitraukimo subsidiarumo principu į viešųjų paslaugų teikimą, gauta per 20 vertingų, apibrėžtų ir turinčių konkrečius adresus valdžios sektoriaus respondentų pasiūlymų.
7. Atliktų valdžios sektoriaus respondentų apklausų duomenys rodo didelį respondentų susidomėjimą NVO įtraukimo į viešąsias paslaugas priemonių kūrimui. Todėl darytina bendra išvada, kad Projekto „Pasiūlymų dėl LR NVO įsitraukimo į viešąją politiką gerinimo LR centrinės valdžios sprendimų priėmėjams“ vykdytojams tolimesniuose Projekto etapuose būtina pasitelkti visus pasisakiusius respondentes, jų atitinkamų pasiūlymų platesniam paskleidimui ir išdiskutavimui galutinių Projekto pasiūlymų parengimui.

NVO įsitraukimo į viešąjį sektorių vartotojų ekonominės perspektyvos požiūriu Tyrimas apima dvi struktūrinės sritis, iš vienos pusės tarpusavyje glaudžiai susijusias, o iš kitos – turinčias aiškią takoskyrą. Tai viešosios politikos ir viešųjų paslaugų sritys. Nėra abejonės, kad jas vienija viešojo intereso dalykas, kuriam nukreipiamos tiek viešojoji politika, tiek viešųjų paslaugų teikimas. Tačiau ekonominiu požiūriu aptariamos sritys turi skirtingas finansinio gyvybingumo užtikrinimo priemones. Viešojoje politikoje vyrauja biudžeto (centrinio ir/ar vietinio) priemonė, o viešosiose paslaugose šalia biudžeto priemonės funkcionuoja vartotojų mokesčių (už paslaugų kainą ir/ar prieigą) priemonė. Todėl toliau tyrimas pristatomas pagal paminėtas sritis skyriumi, o išvados - pateikiamos apibendrintai.

3.1. Viešosios politikos ekonominiai rodikliai

Šiame tyrime yra taikomos Nacionalinės vartotojų konfederacijos užsakymu atliktoje Studijoje „Baltosios knygos dėl paramos visuomeninei veiklai Lietuvos Respublikoje metmenys“, parengtos pagal iš Europos Sąjungos struktūrinių fondų lėšų bendrai finansuojamo Projekto Nr. 10.1.2 – ESFA – k – 917 – 03 - 0014 „Pasiūlymų dėl LR NVO įsitraukimo į viešąją politiką gerinimo Lietuvos Respublikos centrinės valdžios sprendimų priėmėjams sukūrimas“, suformuluotos viešosios politikos ciklo nuostatos.

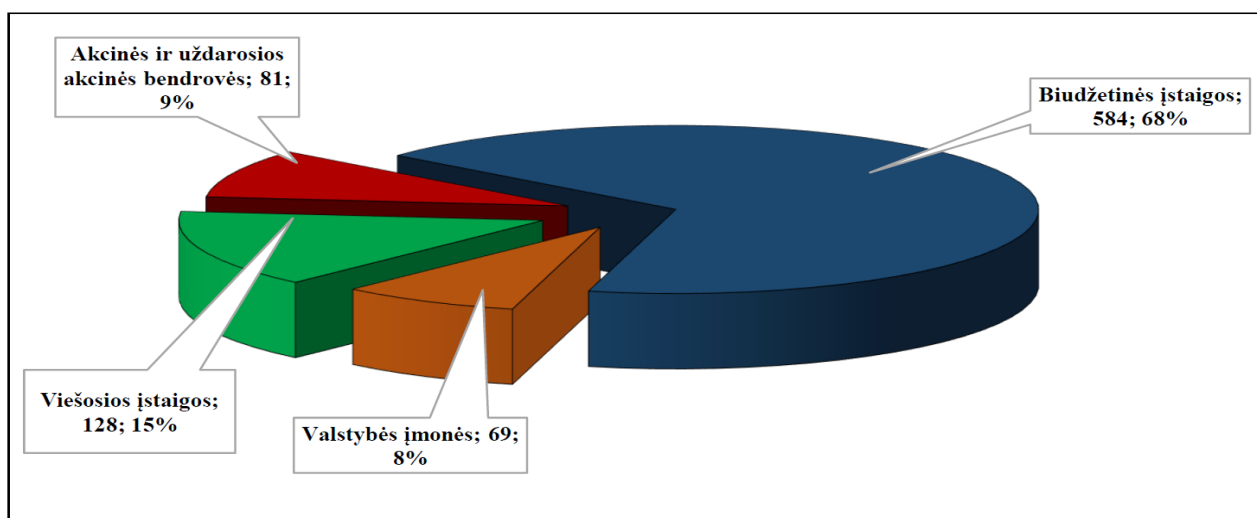
Pagal Europos Tarybos viešosios politikos iššūkių visuomenės sektoriams analizę politikos dalykas turi nusistovėjusį cikliškumą, kaip parodyta žemiau piešinyje: politikos formulavimas, politikos realizavimas ir politikos pamokų išmokimas.

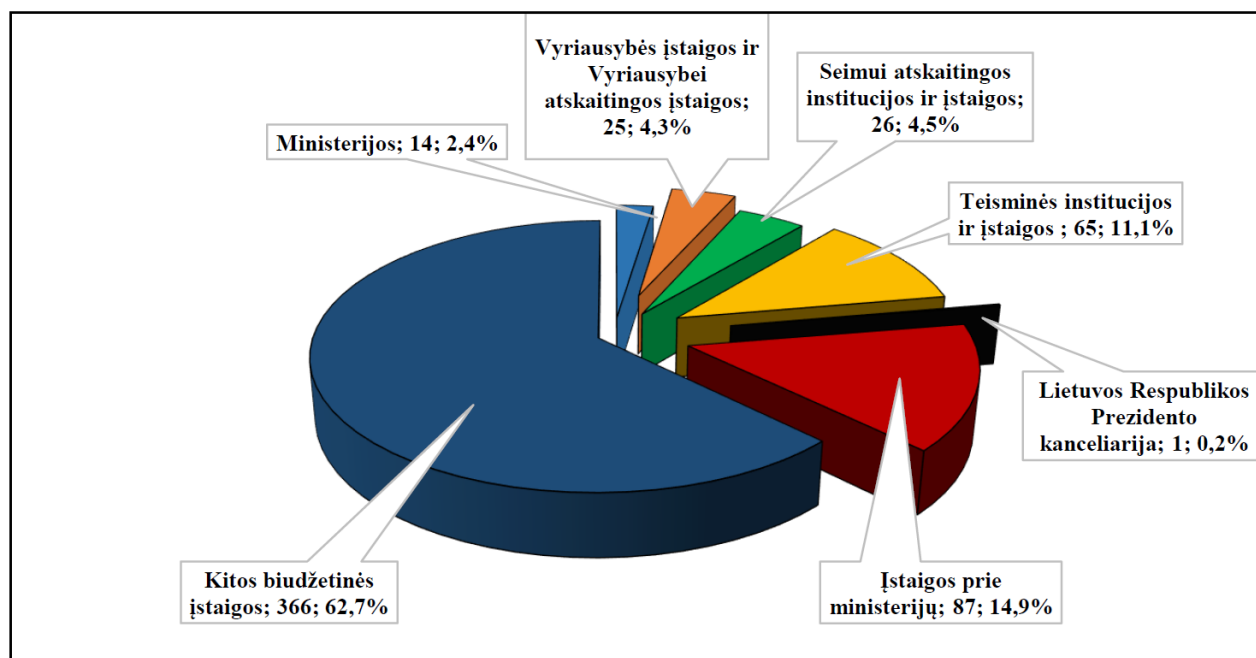
LR Seime 2019 m. gegužės 24 d. vykusios konferencijos pranešime „NVO įgalinimo viešojoje politikoje plėtos metmenys“ pateikti Valstybės kontrolės tyrimo duomenys rodo, kad tik 8 proc. teikiamų teisės aktų projektų (pagal aukščiau pateiktą piešinį apima politikos formulavimo ir

politikos realizavimo įgyvendinimo sritis) patenka į NVO akiratį. Ten pat, Valstybės kontrolės tyrime nustatyta, kad teisės aktų stebėseną (politikos pamokų išmokimo stebėsenos sritis) neapima net 1 proc. Lietuvos Respublikoje veikiančių teisės aktų dalies. Kadangi viešosios politikos priemonės yra finansuojamos iš biudžeto, NVO ekonominė perspektyva galėtų būti nukreipta į biudžeto perskirstymą pagal teisėkūrai skiriamo atitinkamo valdžios sektoriaus darbo užmokesčio ir perkamų paslaugų straipsnius. Tuo tikslu pateikiame viešojo sektoriaus atitinkamą analizę.

LR viešojo sektoriaus ūkinių subjektų, jų darbuotojų ir darbo užmokesčio fondo struktūra¹¹ pateikiama piešiniuose žemiau:

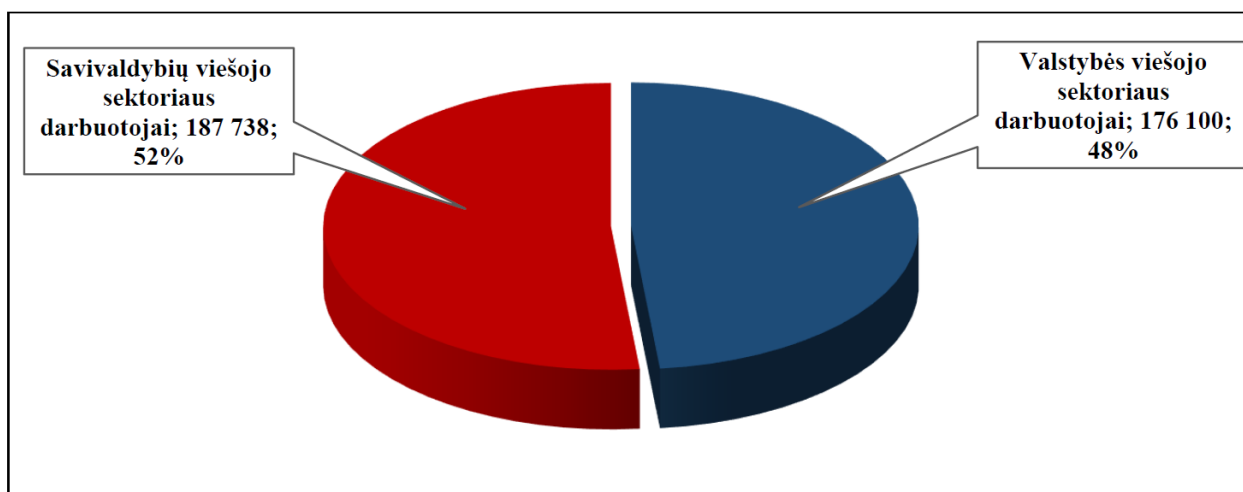
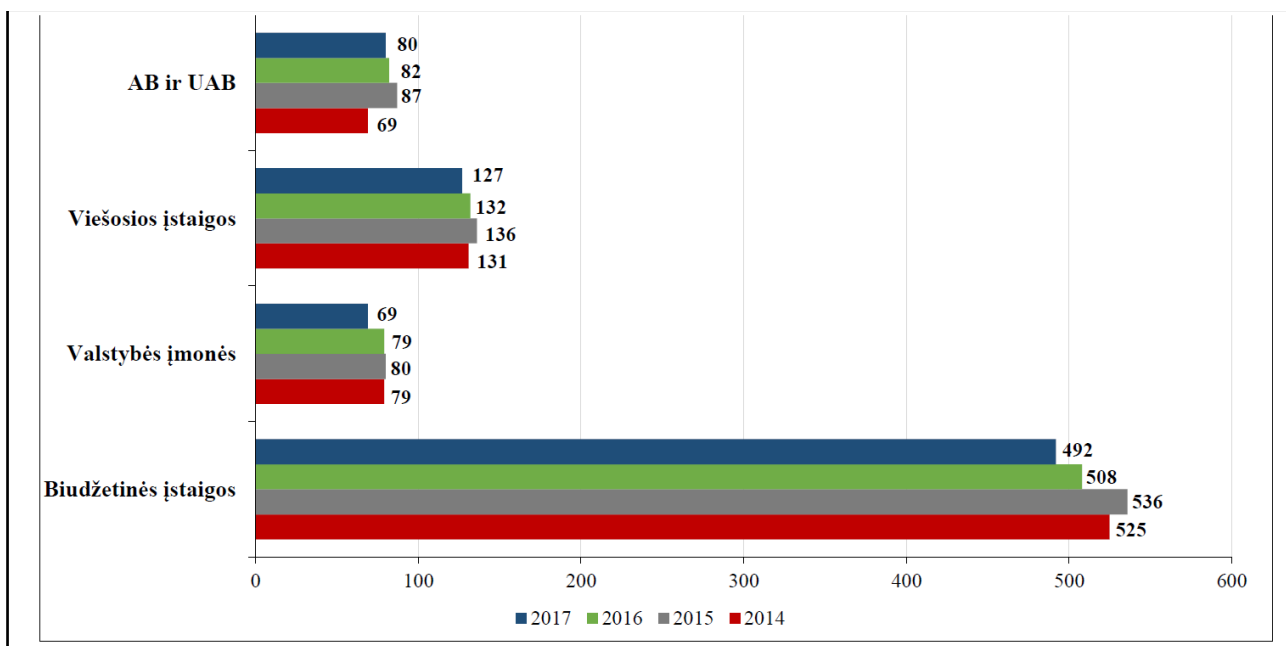

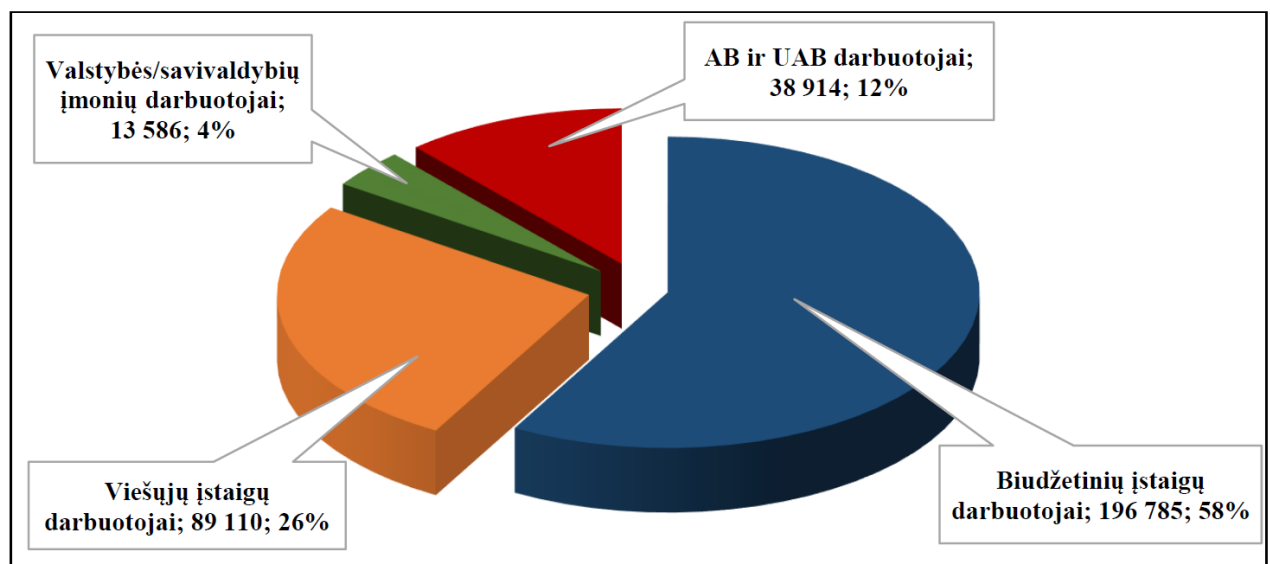
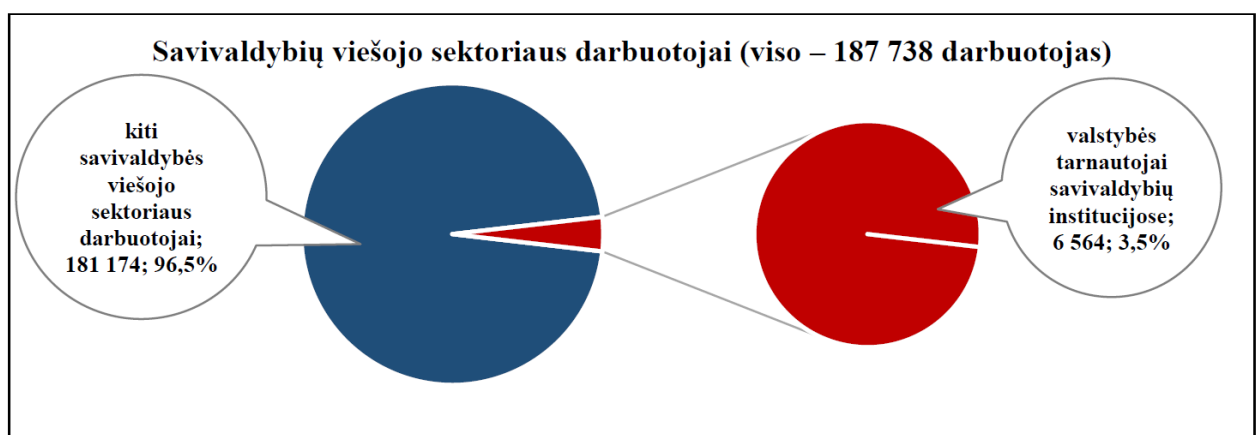
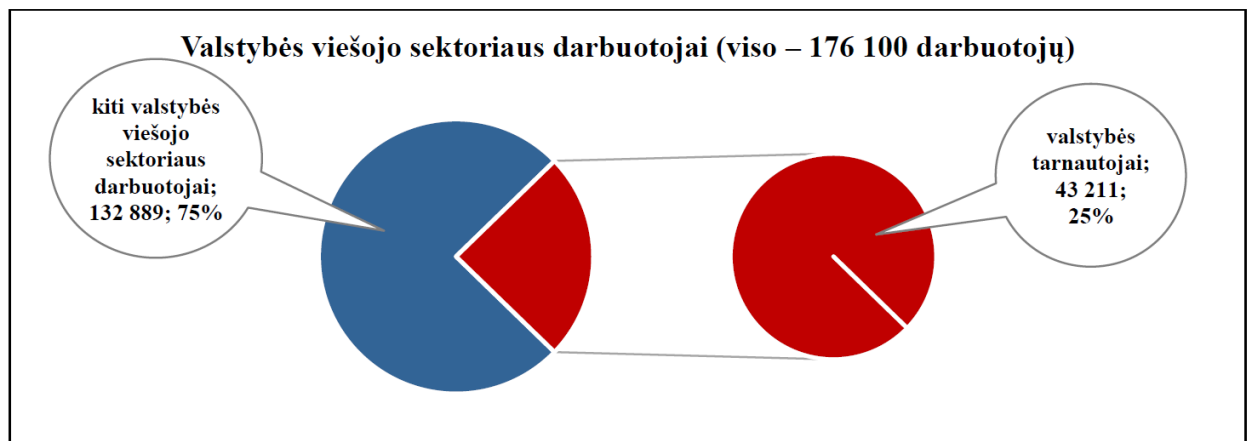
Pieš. . Viešojo sektoriaus subjektų struktūra

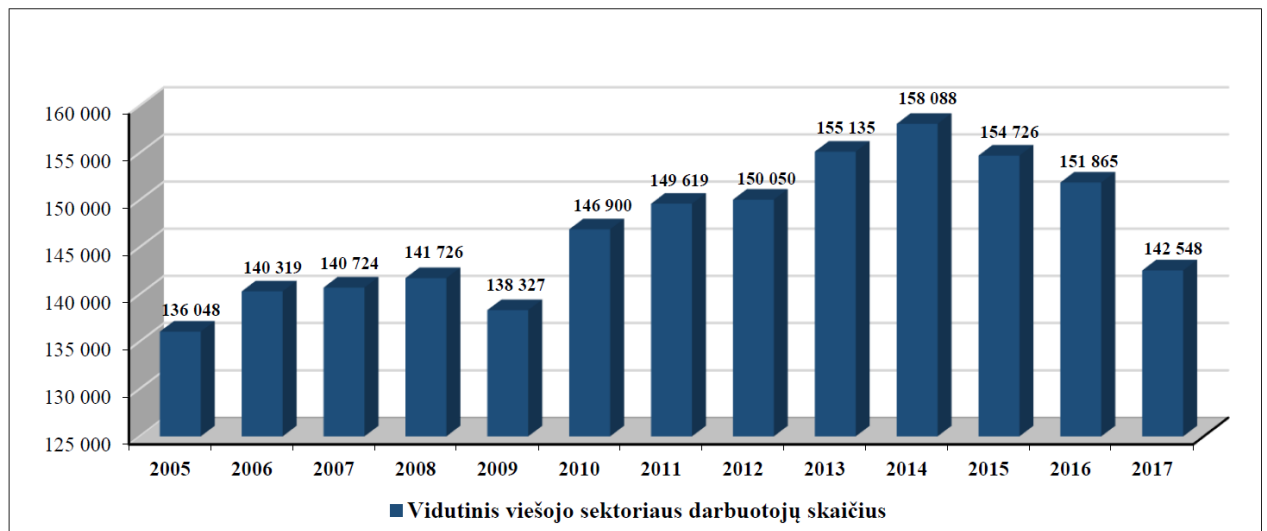
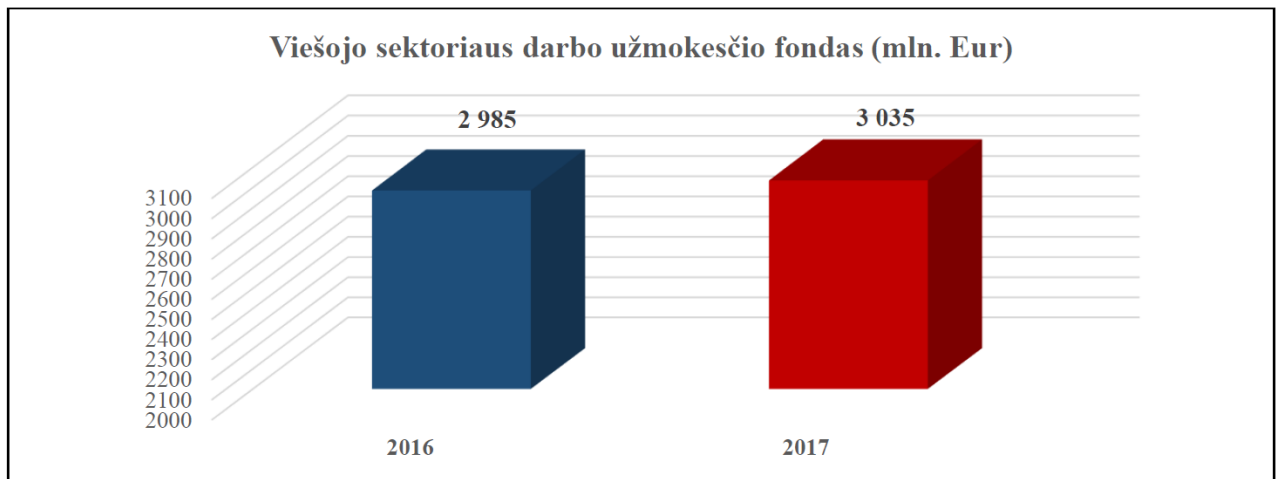
Pieš. . Biudžetinių įstaigų struktūra

Viešojo sektoriaus organizacijų skaičiaus pokyčiai 2014–2017 metais

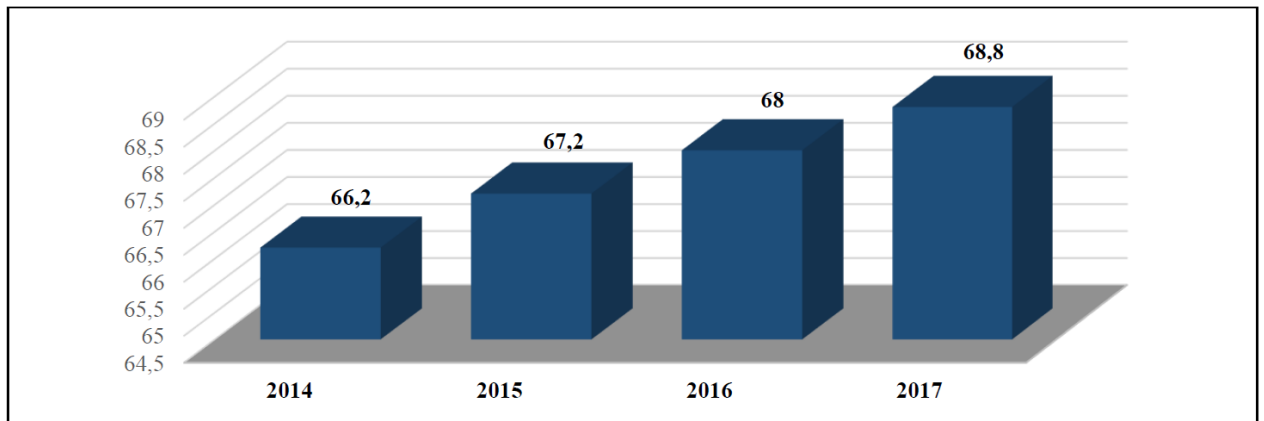
LR viešo sektoriaus darbo užmokesčio fondo apimtys ir darbuotojų skaičius¹² pateikiami piešiniuose žemiau:

Viešojo sektoriaus organizacijų ir jų darbo užmokesčio fondų (mln. Eurų) struktūros pagal atskirų ministerijų reguliavimo sritis pateikiamos žemiau.

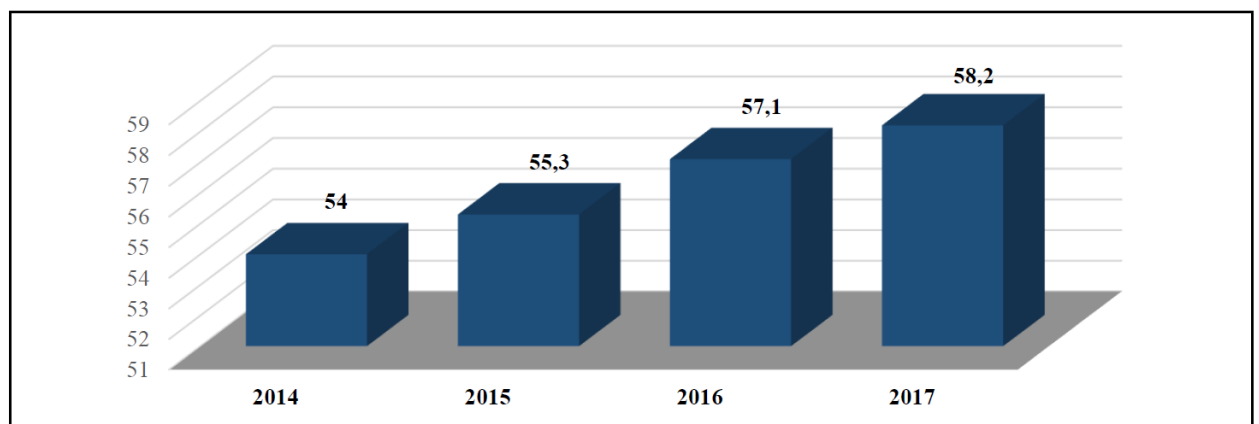
2017 metų aplinkos ministro valdymo srityje veikusios viešojo sektoriaus organizacijos:

Biudžetinės įstaigos	Viešosios įstaigos	Valstybės įmonės	Akcinės bendrovės	Ministro valdymo srityje veikusios Vyriausybės įstaigos
56	3	44	1	0

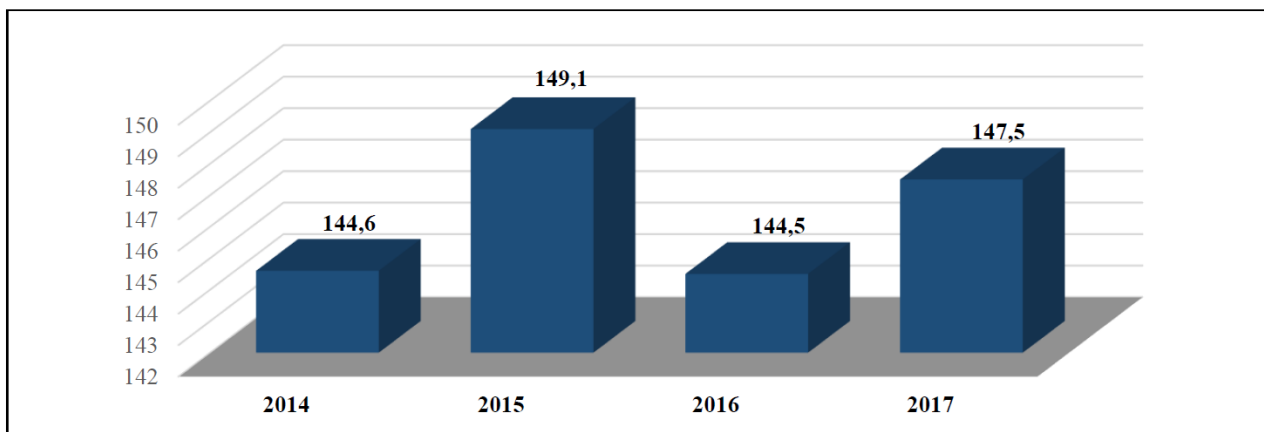
2017 metų energetikos ministro valdymo srityje veikusios viešojo sektoriaus organizacijos:

Biudžetinės įstaigos	Viešosios įstaigos	Valstybės įmonės	Akcinės bendrovės	Ministro valdymo srityje veikusios Vyriausybės įstaigos
2	0	4	10	0

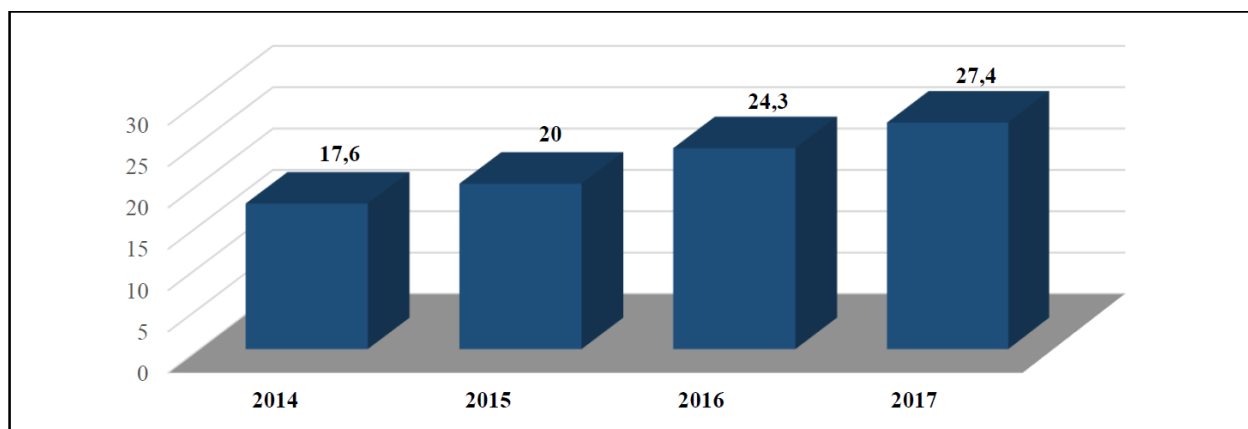
2017 metų finansų ministro valdymo srityje veikusios viešojo sektoriaus organizacijos:

Biudžetinės įstaigos	Viešosios įstaigos	Valstybės įmonės	Akcinės bendrovės	Ministro valdymo srityje veikusios Vyriausybės įstaigos
19	1	3	26	1

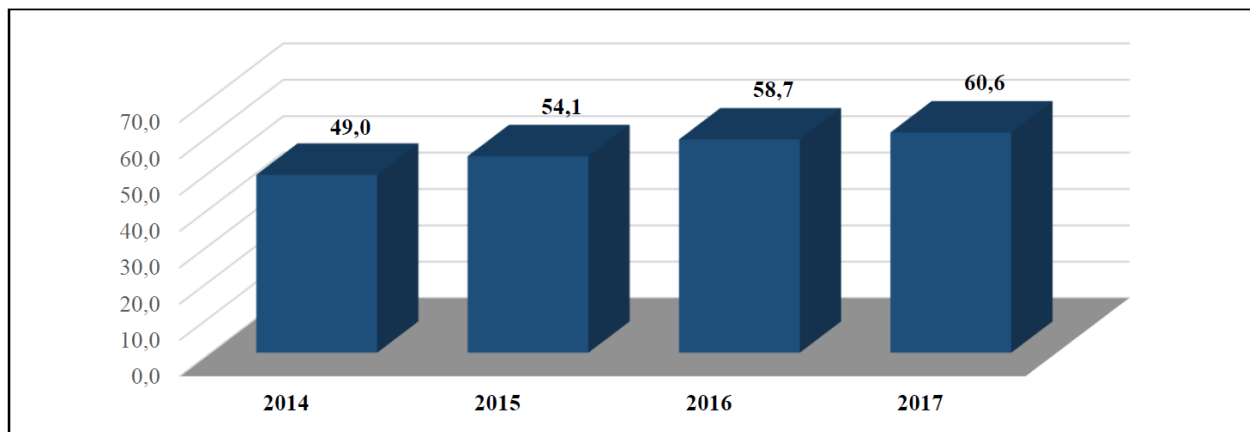
2017 metų krašto apsaugos ministro valdymo srityje veikusios viešojo sektoriaus organizacijos:

Biudžetinės įstaigos	Viešosios įstaigos	Valstybės įmonės	Akcinės bendrovės	Ministro valdymo srityje veikusios Vyriausybės įstaigos
12	0	1	0	0

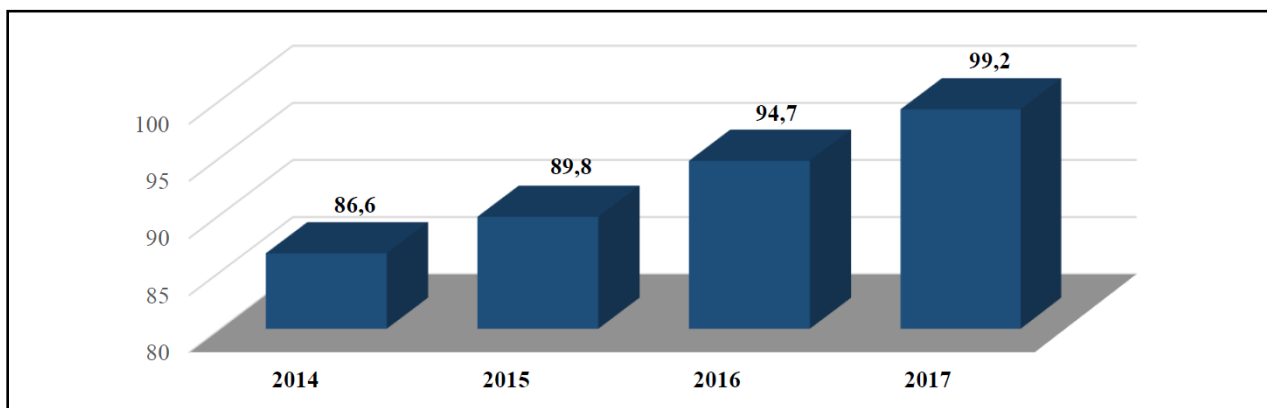
2017 metų kultūros ministro valdymo srityje veikusios viešojo sektoriaus organizacijos:

Biudžetinės įstaigos	Viešosios įstaigos	Valstybės įmonės	Akcinės bendrovės	Ministro valdymo srityje veikusios Vyriausybės įstaigos
67	9	1	1	2

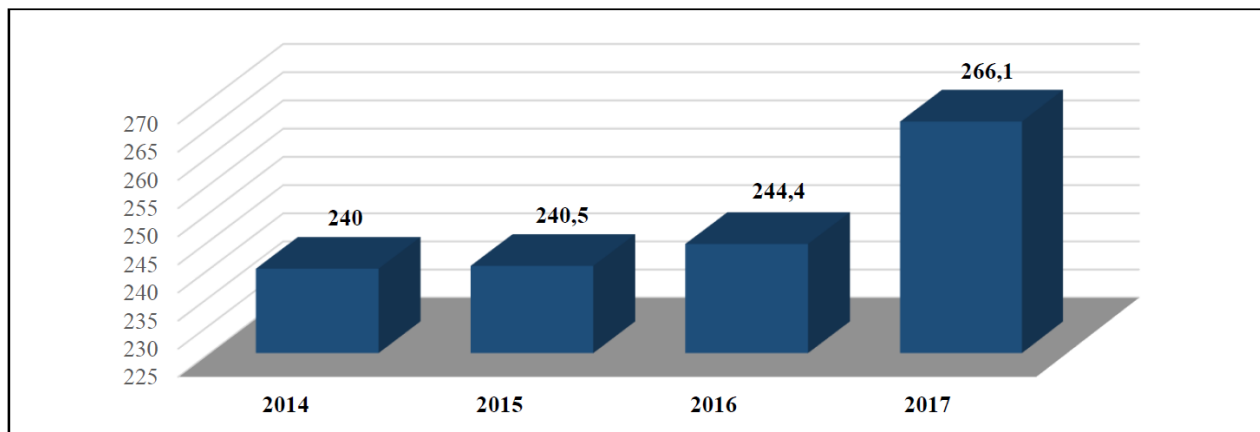
2017 metų socialinės apsaugos ir darbo ministro valdymo srityje veikusios viešojo sektoriaus organizacijos:

Biudžetinės įstaigos	Viešosios įstaigos	Valstybės įmonės	Akcinės bendrovės	Ministro valdymo srityje veikusios Vyriausybės įstaigos
78	5	0	0	0

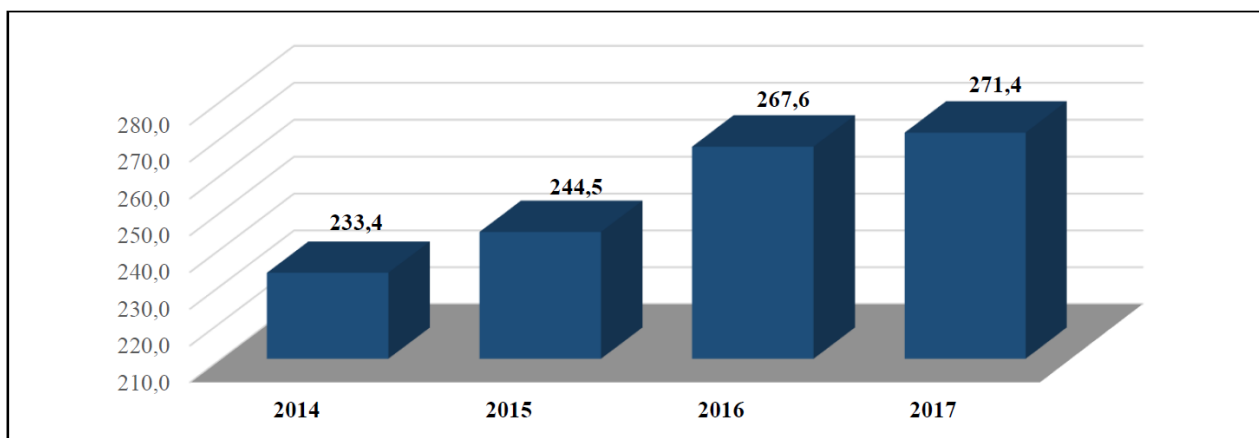
2017 metų susisiekimo ministro valdymo srityje veikusios viešojo sektoriaus organizacijos:

Biudžetinės įstaigos	Viešosios įstaigos	Valstybės įmonės	Akcinės bendrovės	Ministro valdymo srityje veikusios Vyriausybės įstaigos
7	4	6	15	0

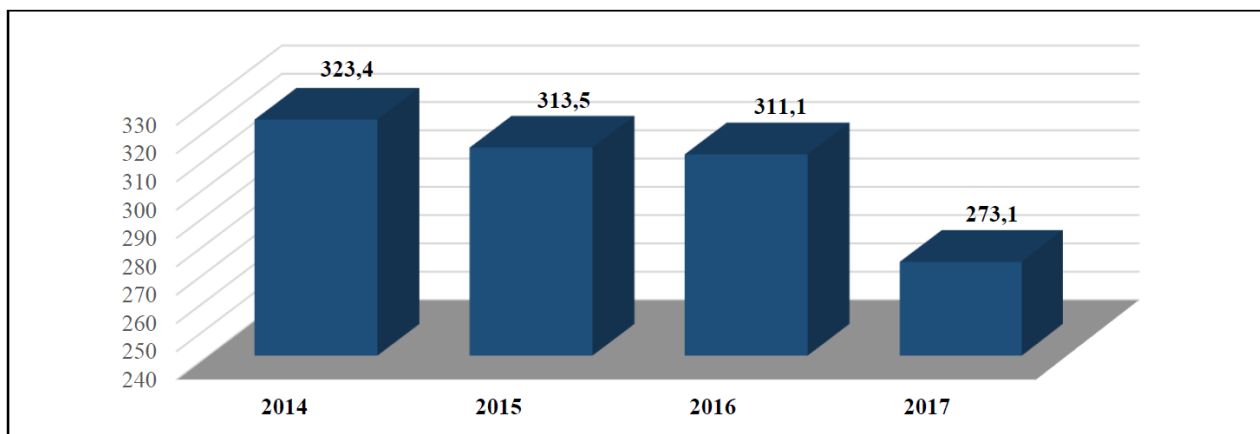
2017 metų sveikatos apsaugos ministro valdymo srityje veikusios viešojo sektoriaus organizacijos:

Biudžetinės įstaigos	Viešosios įstaigos	Valstybės įmonės	Akcinės bendrovės	Ministro valdymo srityje veikusios Vyriausybės įstaigos
25	19	0	2	1

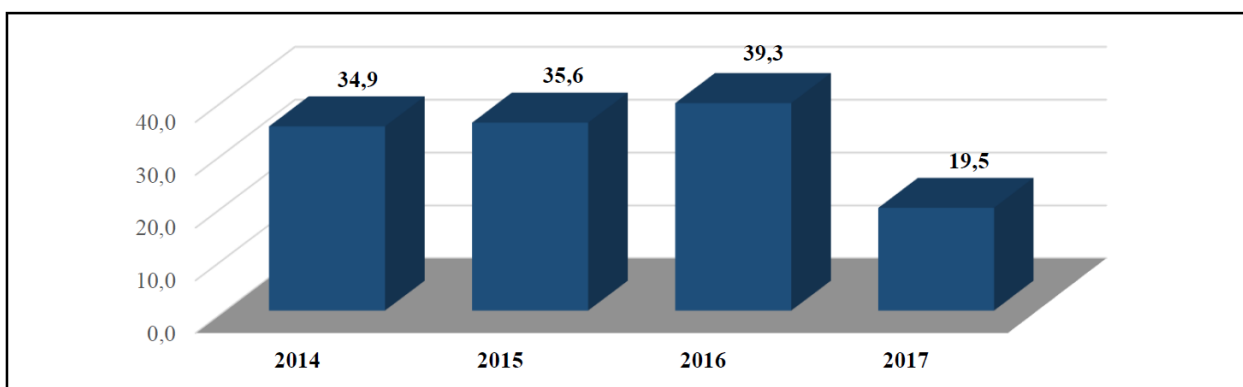
2017 metų švietimo ir mokslo ministro valdymo srityje veikusios viešojo sektoriaus organizacijos:

Biudžetinės įstaigos	Viešosios įstaigos	Valstybės įmonės	Akcinės bendrovės	Ministro valdymo srityje veikusios Vyriausybės įstaigos
104	53	0	1	0

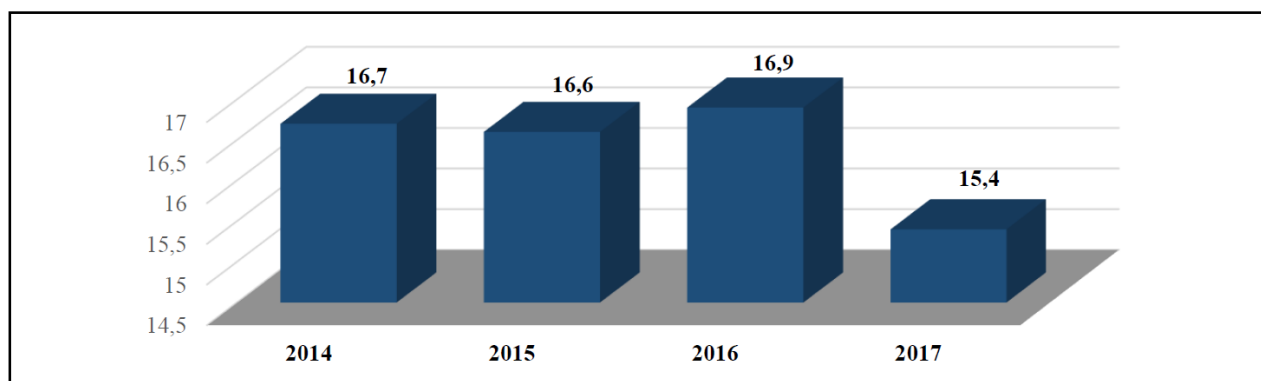
2017 metų teisingumo ministro valdymo srityje veikusios viešojo sektoriaus organizacijos:

Biudžetinės įstaigos	Viešosios įstaigos	Valstybės įmonės	Akcinės bendrovės	Ministro valdymo srityje veikusios Vyriausybės įstaigos
26	1	1	0	1

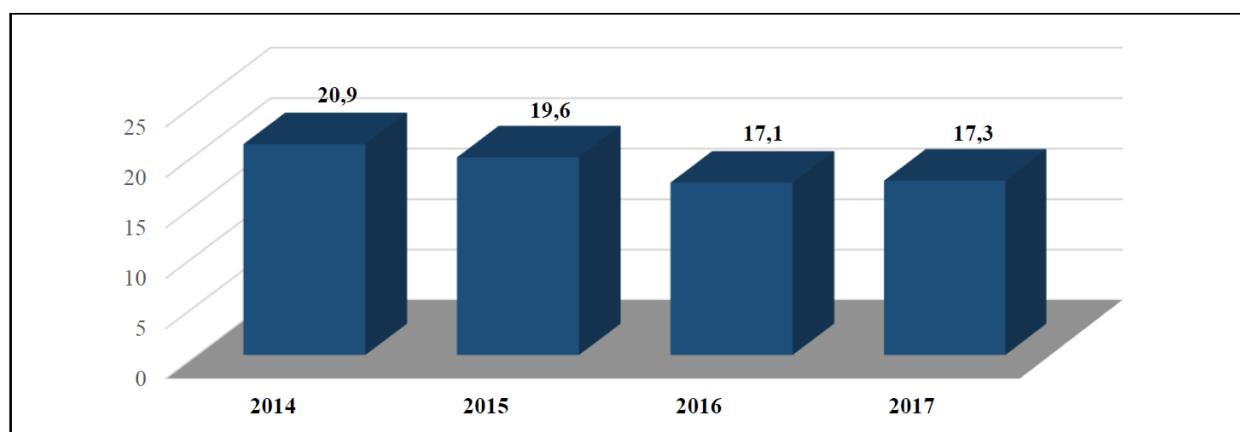
2017 metų užsienio reikalų ministro valdymo srityje veikusios viešojo sektoriaus organizacijos:

Biudžetinės įstaigos	Viešosios įstaigos	Valstybės įmonės	Akcinės bendrovės	Ministro valdymo srityje veikusios Vyriausybės įstaigos
1	1	0	0	0

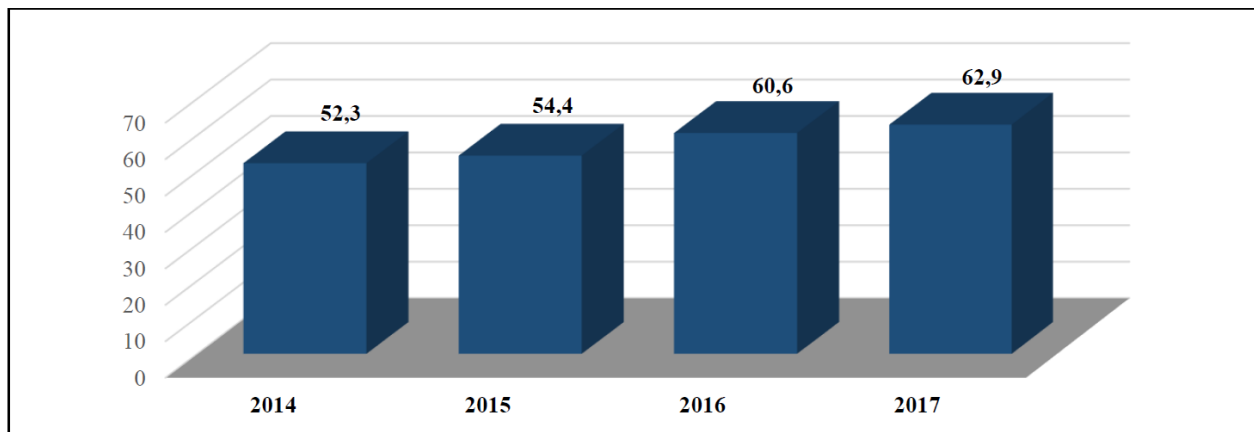
2017 metų ūkio ministro valdymo srityje veikusios viešojo sektoriaus organizacijos:

Biudžetinės įstaigos	Viešosios įstaigos	Valstybės įmonės	Akcinės bendrovės	Ministro valdymo srityje veikusios Vyriausybės įstaigos
5	11	2	8	0

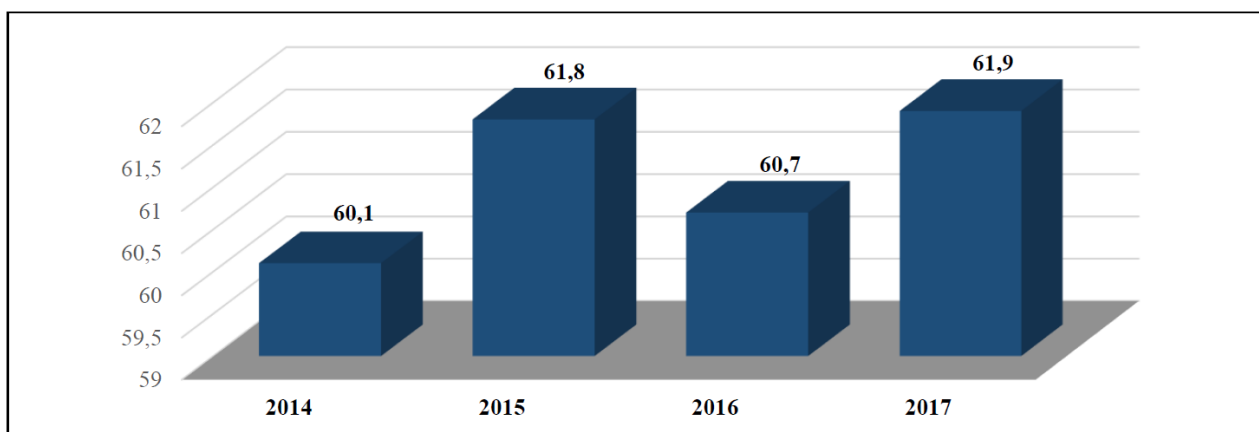
2017 metų vidaus reikalų ministro valdymo srityje veikusios viešojo sektoriaus organizacijos:

Biudžetinės įstaigos	Viešosios įstaigos	Valstybės įmonės	Akcinės bendrovės	Ministro valdymo srityje veikusios Vyriausybės įstaigos
63	14	1	2	2

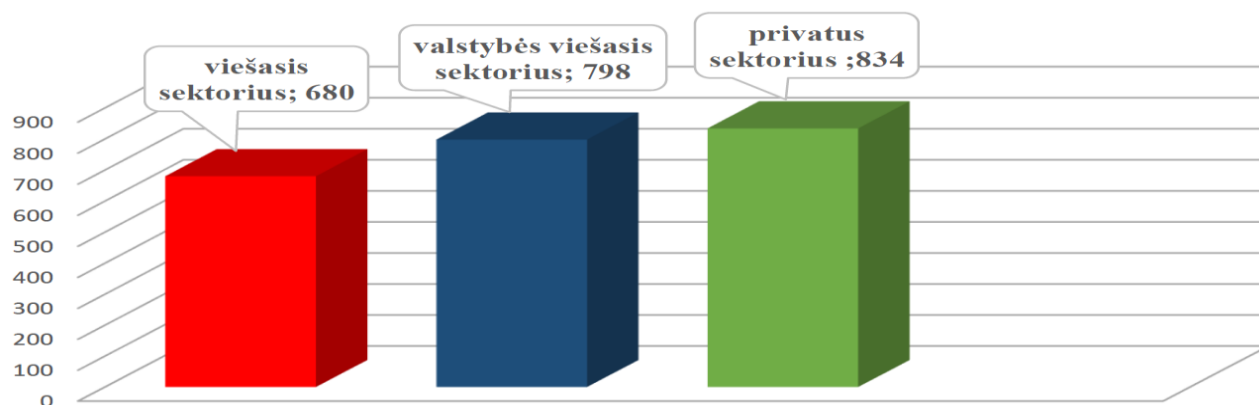

2017 metų žemės ūkio ministro valdymo srityje veikusios viešojo sektoriaus organizacijos:

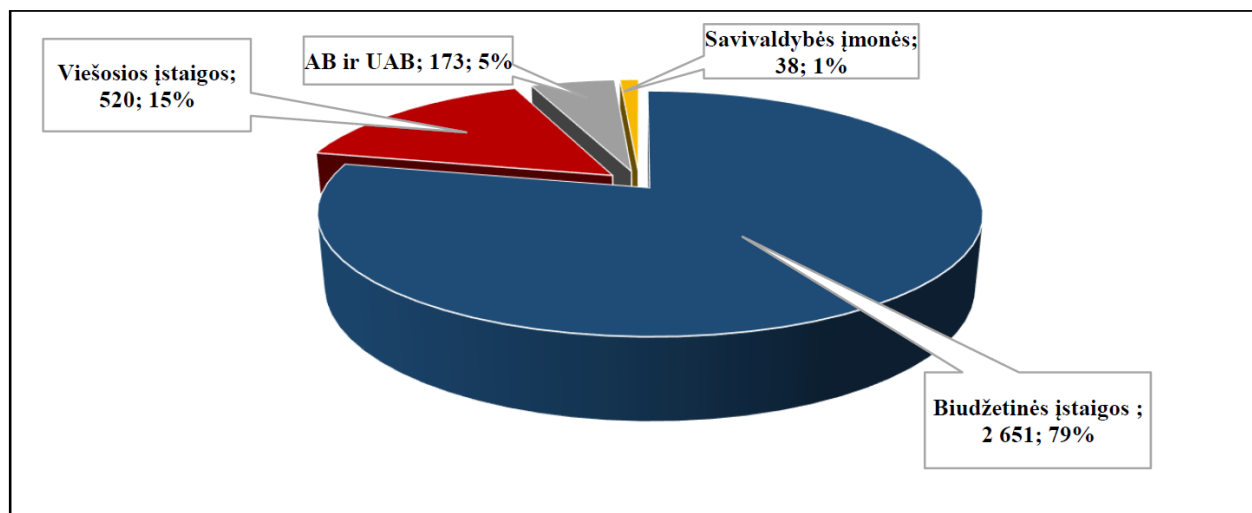
Budžetinės įstaigos	Viešosios įstaigos	Valstybės įmonės	Akcinės bendrovės	Ministro valdymo srityje veikusios Vyriausybės įstaigos
10	4	6	14	1

Vidutinio mėnesinio atlyginimo, Eurai per mėnesį, 2017 m. palyginimas:

Savivaldybių viešojo sektoriaus organizacijų struktūra 2017 m. pateikiama piešinyje žemiau:

Savivaldybių viešosios ištaigos pagal veiklos sritis 2017 m. pasiskirstė tokiu būdu:

Sveikatos priežiūros ištaigų	53,4 proc.
Sporto ir kultūros ištaigų	19,1
Socialines paslaugas teikiančių ištaigų	9,0
Turizmo paslaugas teikiančių ištaigų	6,1
Švietimo ir ugdymo paslaugas teikiančių ištaigų	5,2
Verslo skatinimo ir konsultavimo ištaigų	4,5

2017 metais veikė 38 savivaldybės įmonės (1 proc. visų savivaldybių viešojo sektoriaus organizacijų).

Savivaldybės įmonės veikia tik 23 savivaldybėse ir tai yra mažiausiai skaitlinga savivaldybių viešojo sektoriaus organizacijos teisinė forma. Savivaldybių įmonių veiklos sritys yra susijusios su komunalinių paslaugų teikimu, gyvenamųjų namų administravimu, tačiau tarp jų yra ir maitinimo, prekybos bei apgyvendinimo paslaugas teikiančių įmonių, kurių veikla iš esmės nėra susijusi su savivaldybių funkcijomis.

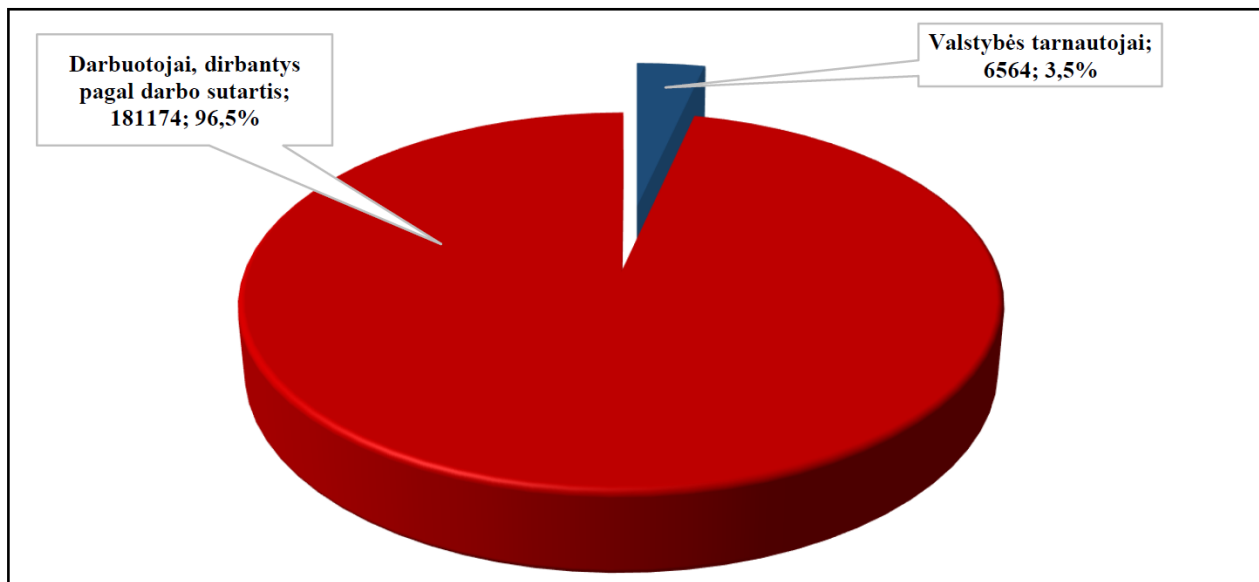
Savivaldybės, steigdamos juridinius asmenis, turi diskreciją spręsti, kokios teisinės formos organizaciją steigti. Pažymėtina, kad analogiška ar panašia veikla užsiimančių organizacijų teisinė forma skirtingose savivaldybėse yra nevienoda. Pavyzdžiui, vienos savivaldybėse kultūros centrai yra biudžetinės ištaigos, kitose – viešosios ištaigos; skirtingos teisinės formos yra ir dienos centrai, jaunimo centrai, socialinės rūpybos ištaigos bei kt.

Teisės aktai, įpareigojantys savivaldybes vykdyti vienokias ar kitokias funkcijas, dažnai nenustato, kokios teisinės formos juridinis asmuo savivaldybėje turėtų tas funkcijas vykdyti.

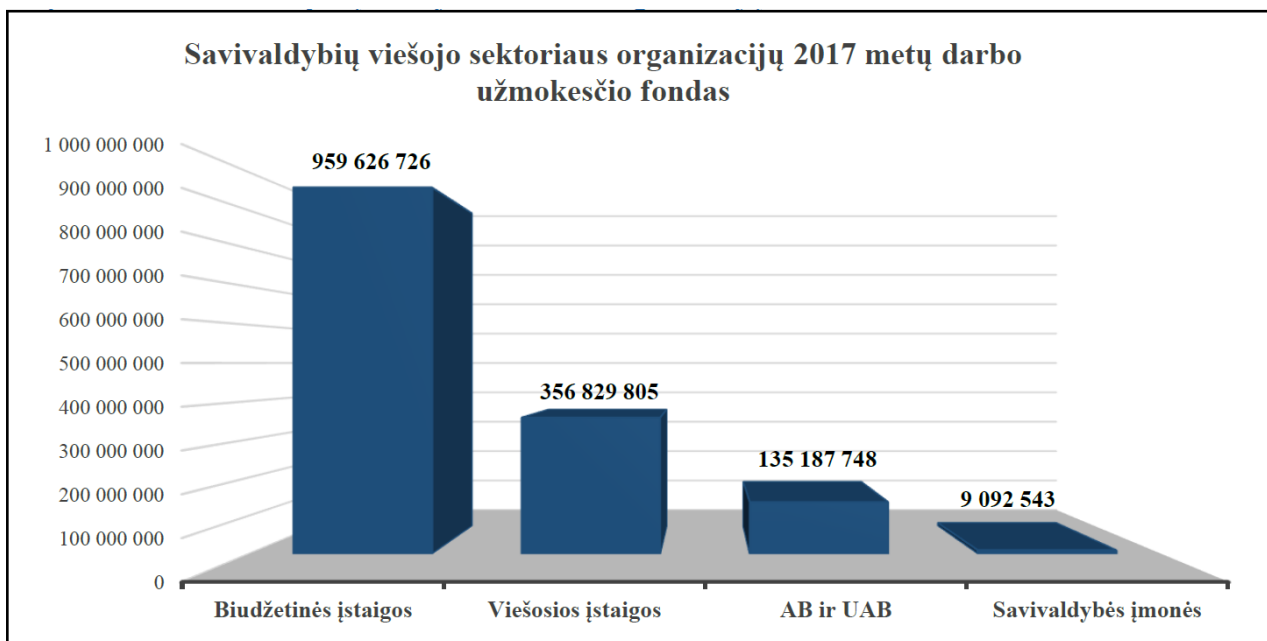
Pavyzdžiui, pagal Sveikatos priežiūros ištaigų įstatymo 3 straipsnį Lietuvos nacionalinės sveikatos sistemos ištaigoms priskiriamos licencijas sveikatos priežiūrai turinčios valstybės ir savivaldybių asmens sveikatos priežiūros viešosios ištaigos, biudžetinės ištaigos, valstybės ir savivaldybių įmonės bei įmonės, kurių daugiau kaip 50 proc. akcijų priklauso valstybei ar savivaldybei; pagal Švietimo įstatymo 43 straipsnį valstybinė ir savivaldybės mokykla yra viešasis juridinis asmuo, veikiantis kaip biudžetinė arba viešoji įstaiga; pagal Priešgaisrinės saugos įstatymo 2 straipsnio 12 dalį savivaldybės

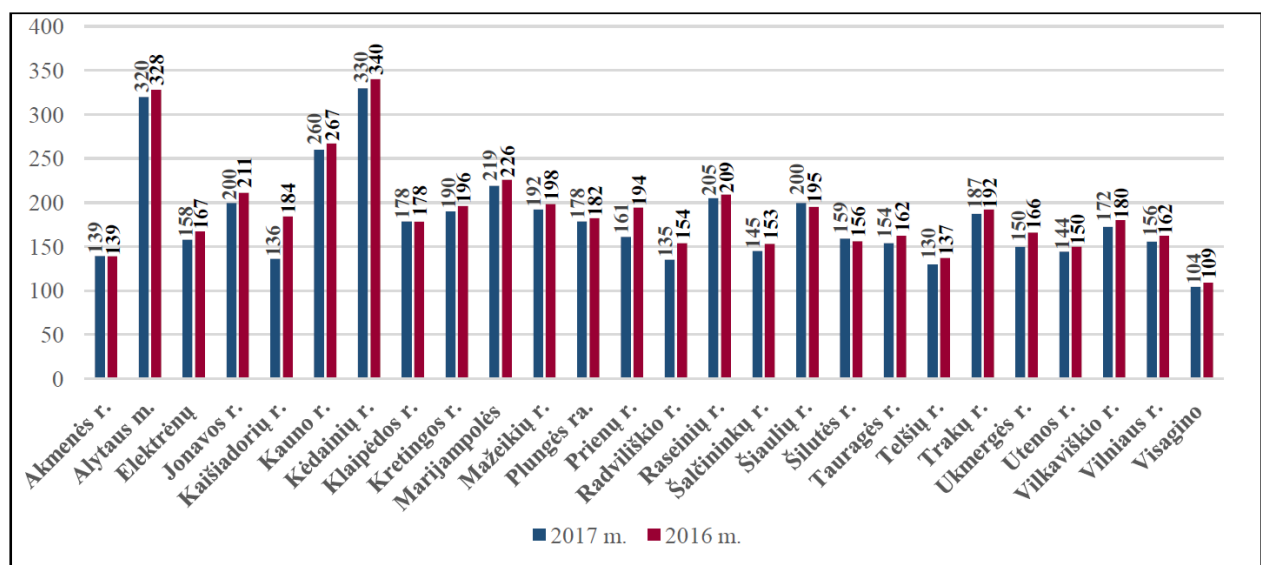
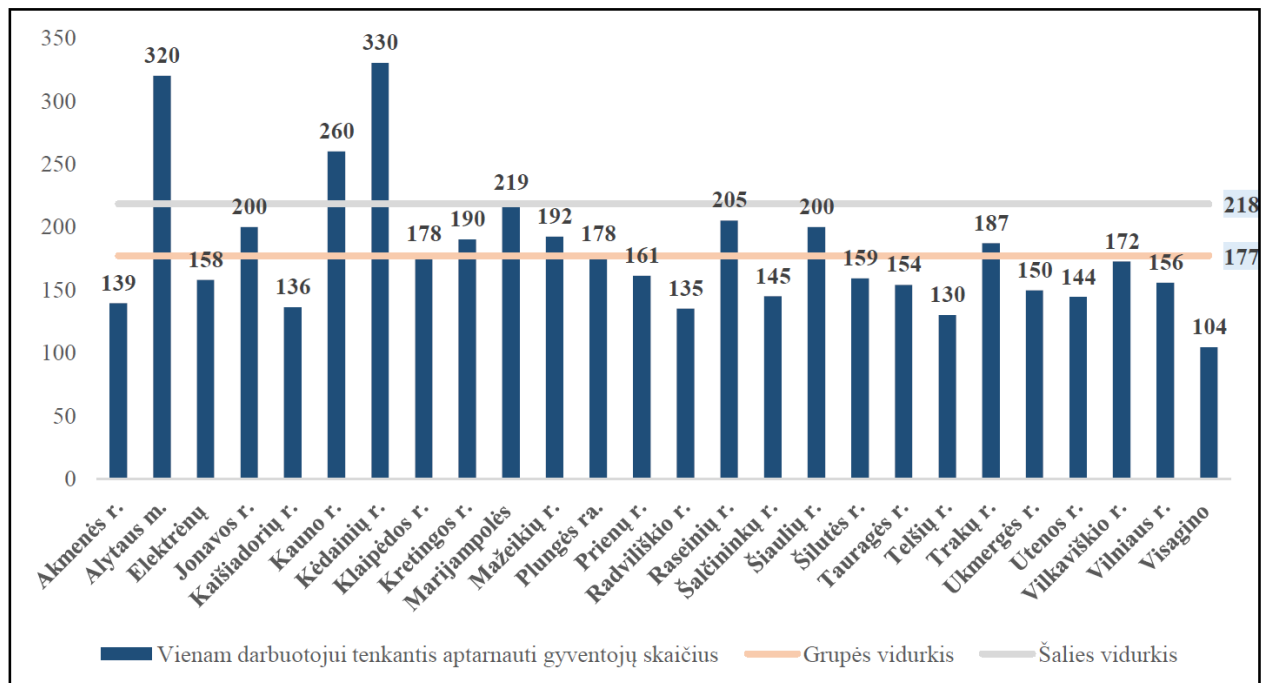
priešgaisrinė tarnyba – biudžetinė įstaiga, kurios savininkė yra savivaldybė, arba viešoji įstaiga, kurios savininkė ar viena iš dalininkių yra savivaldybės taryba.

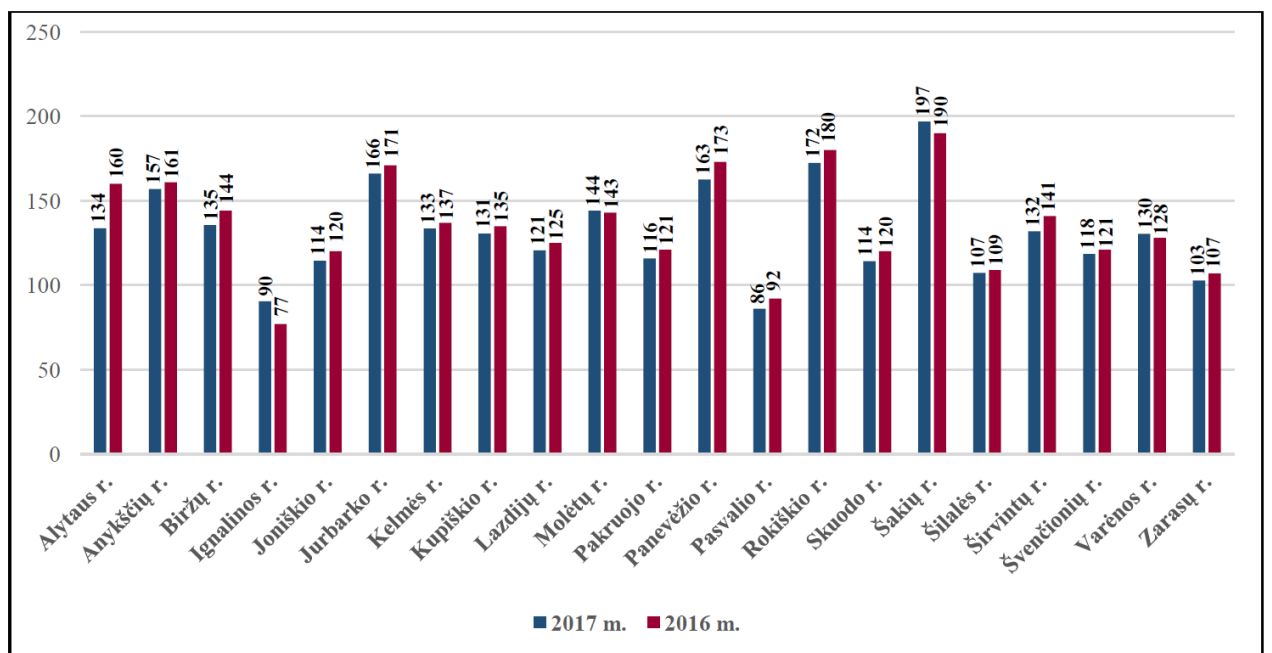
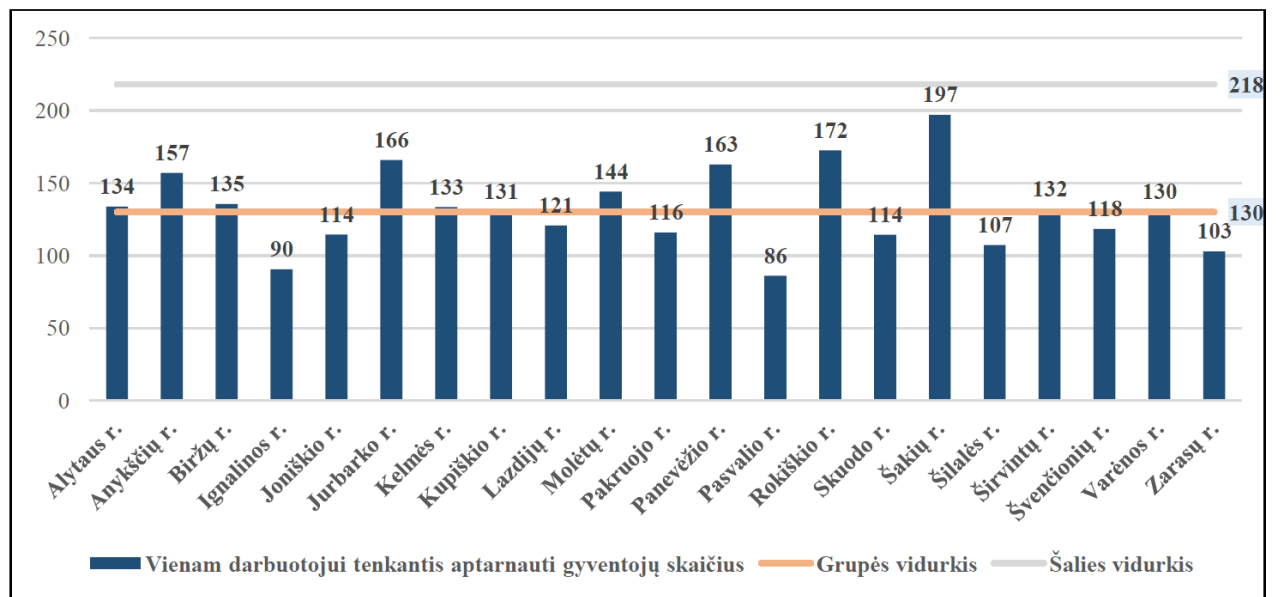
Taip pat pažymėtina, kad komunalines paslaugas bei gyvenamųjų namų administravimo paslaugas skirtingose savivaldybėse teikia taip pat skirtingos teisinės formos juridiniai asmenys: uždarnosios akcinės bendrovės arba savivaldybės įmonės, arba viešosios įstaigos.

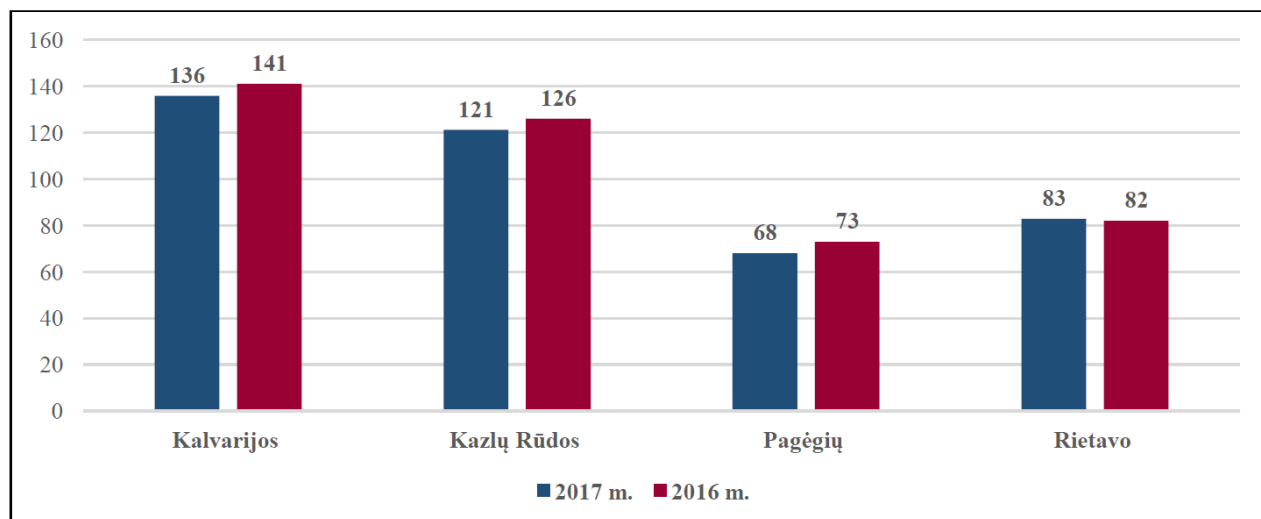
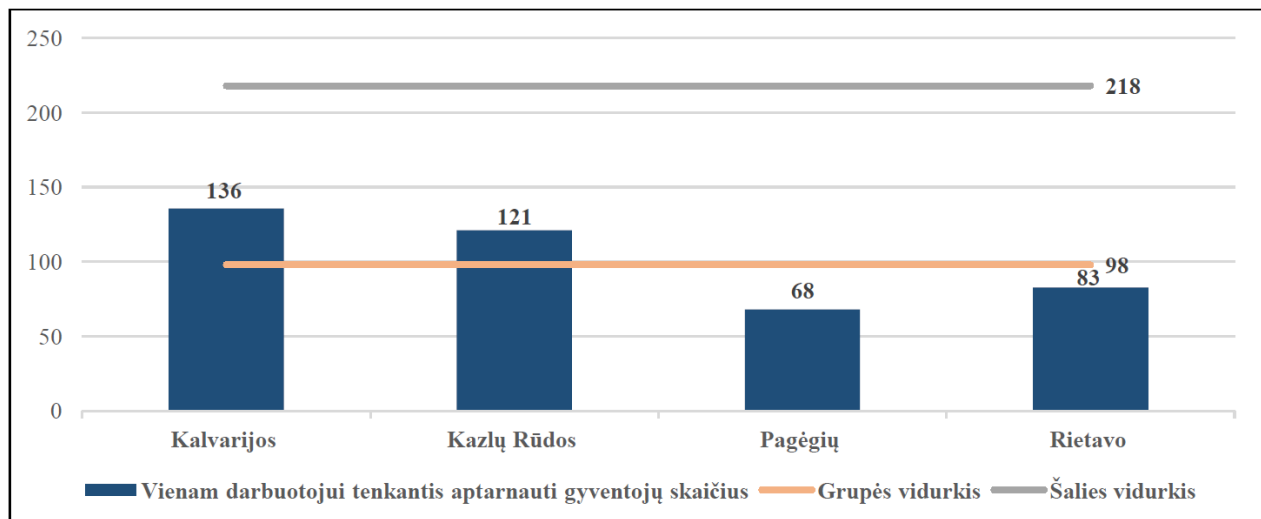

Savivaldybių darbuotojų struktūra 2017 m.

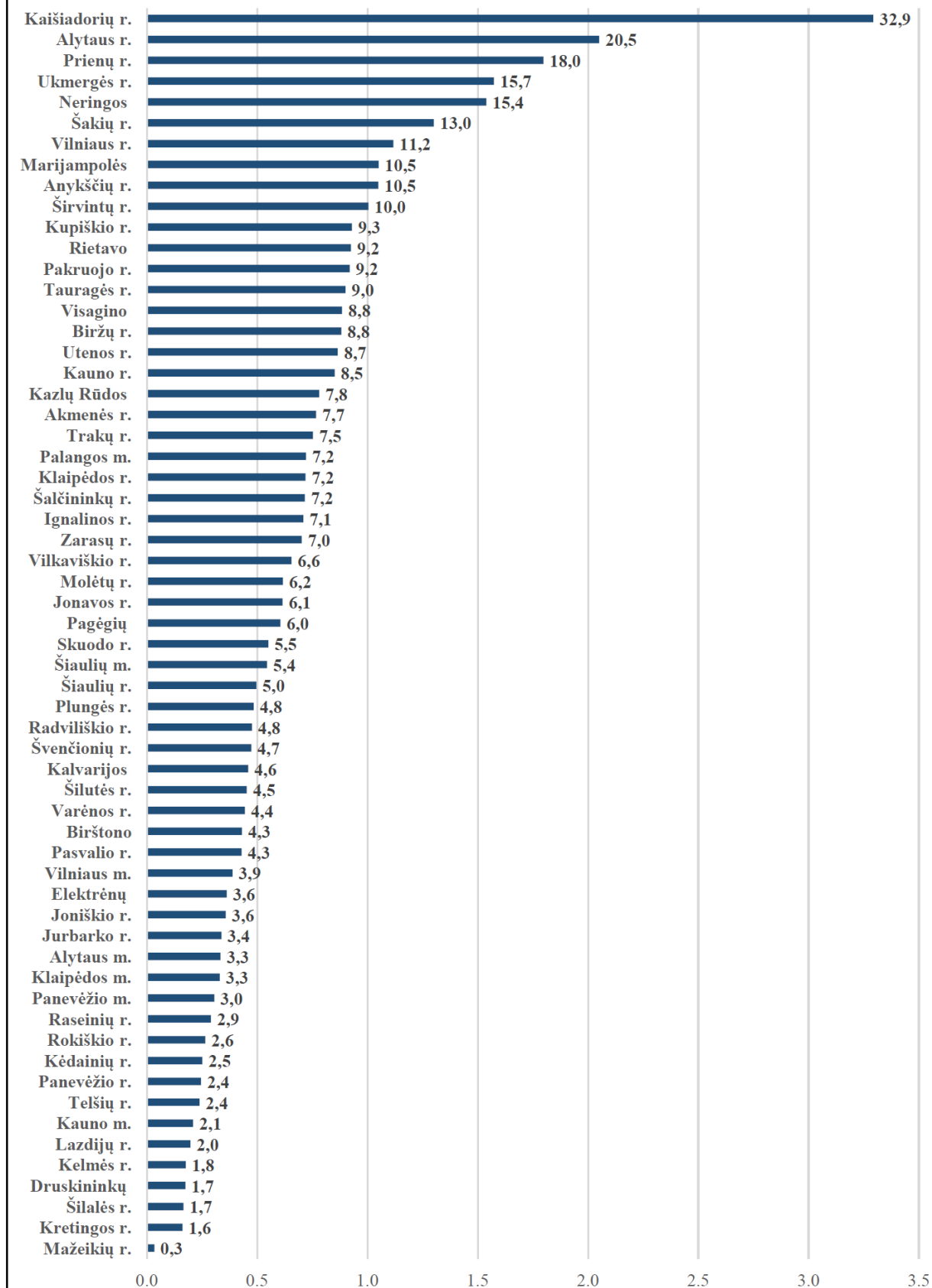

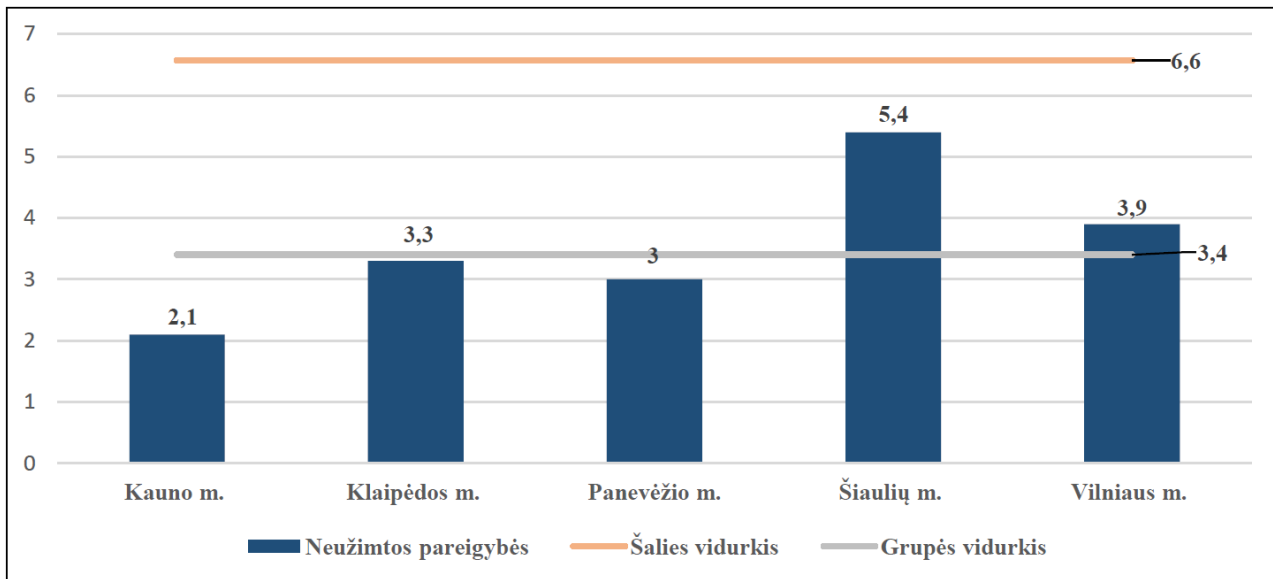

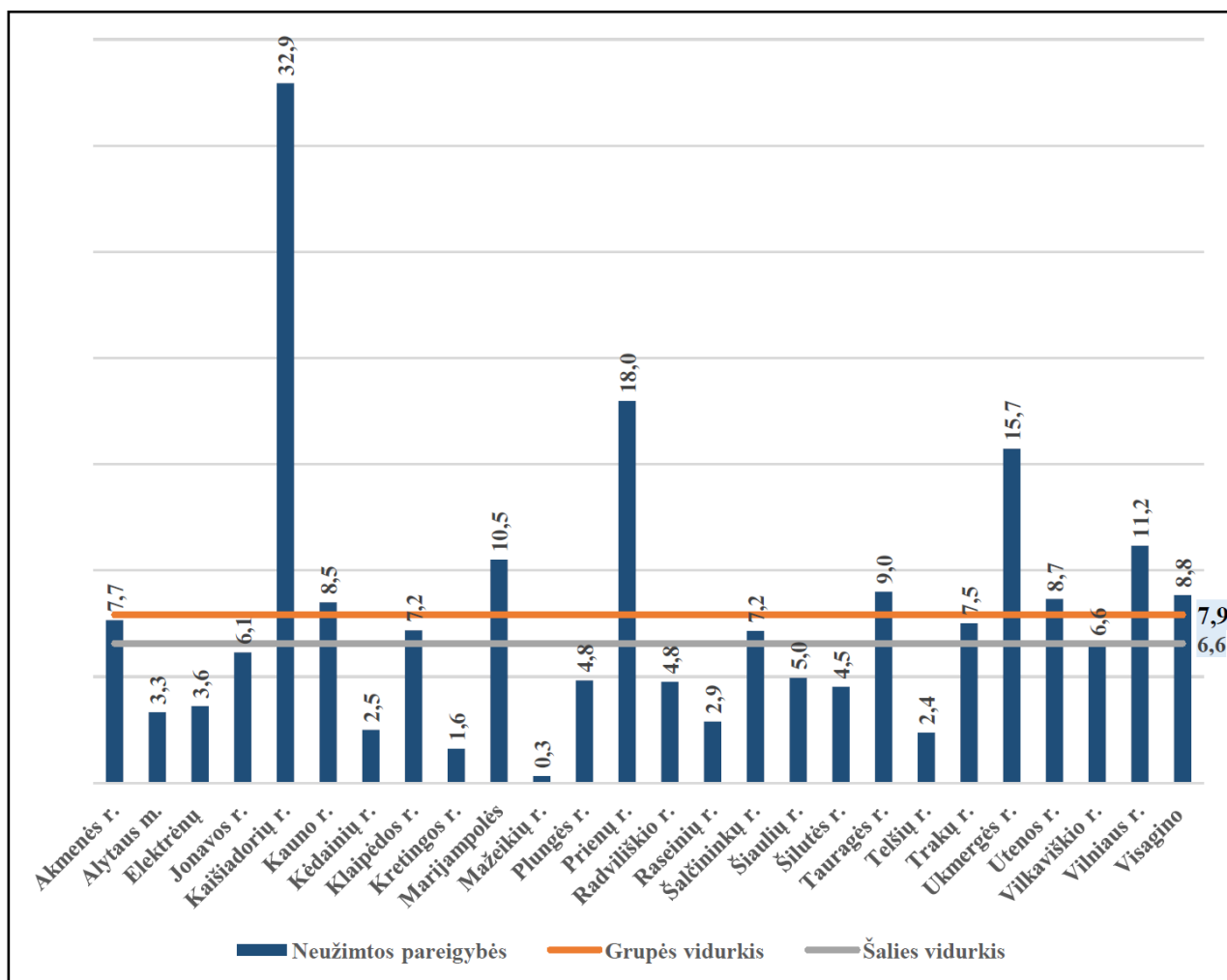

Neužimtos pareigybės proc. savivaldybės administracijose

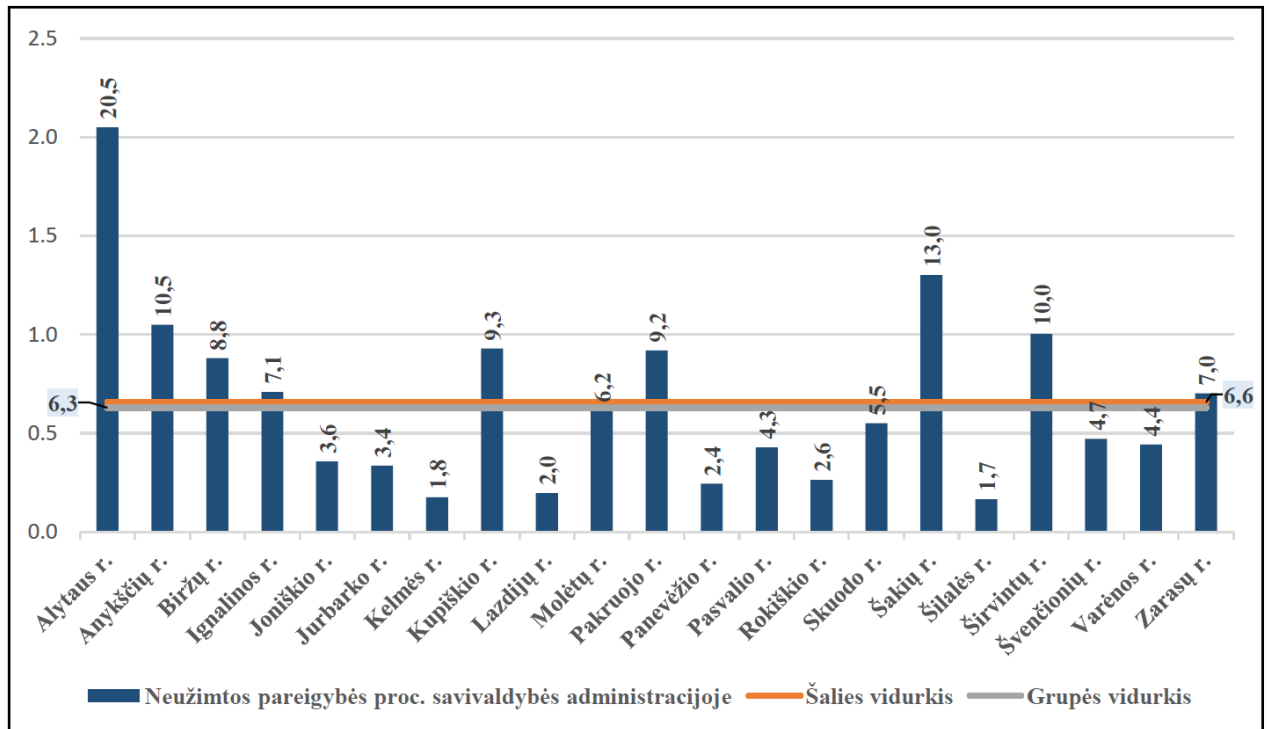

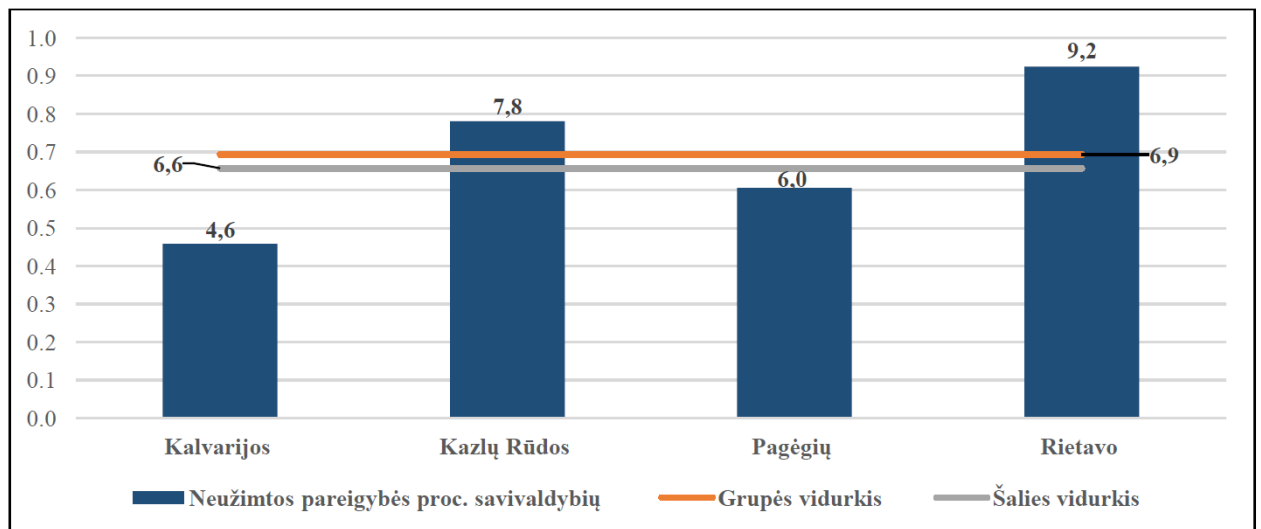
Neužimtos pareigybės didžiųjų miestų savivaldybių administracijose (proc.)

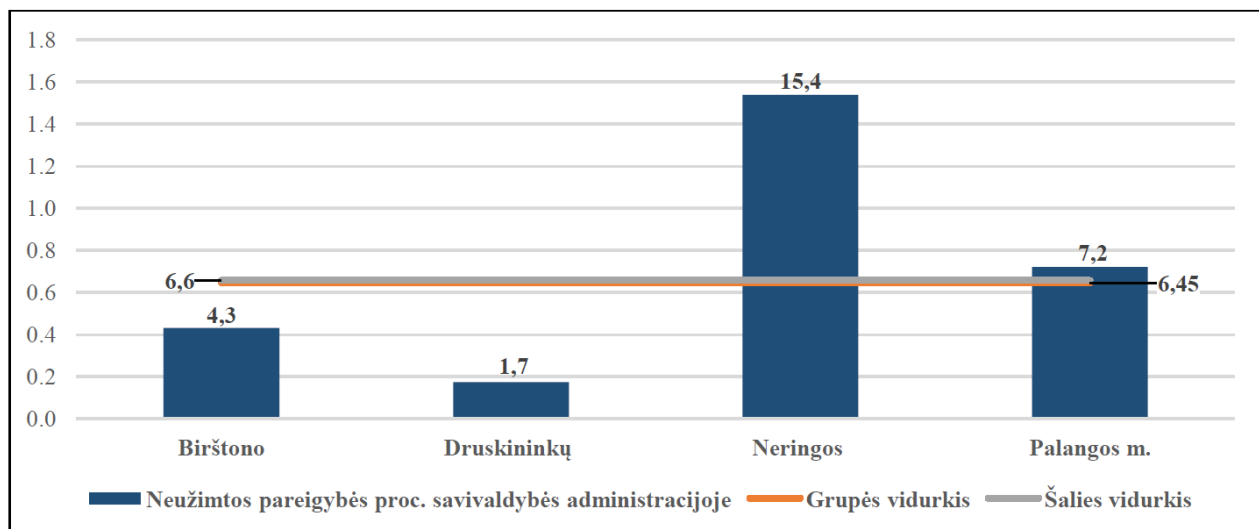
Neužimtos pareigybės proc. vidurinių tankiau gyvenamų savivaldybių administracijose

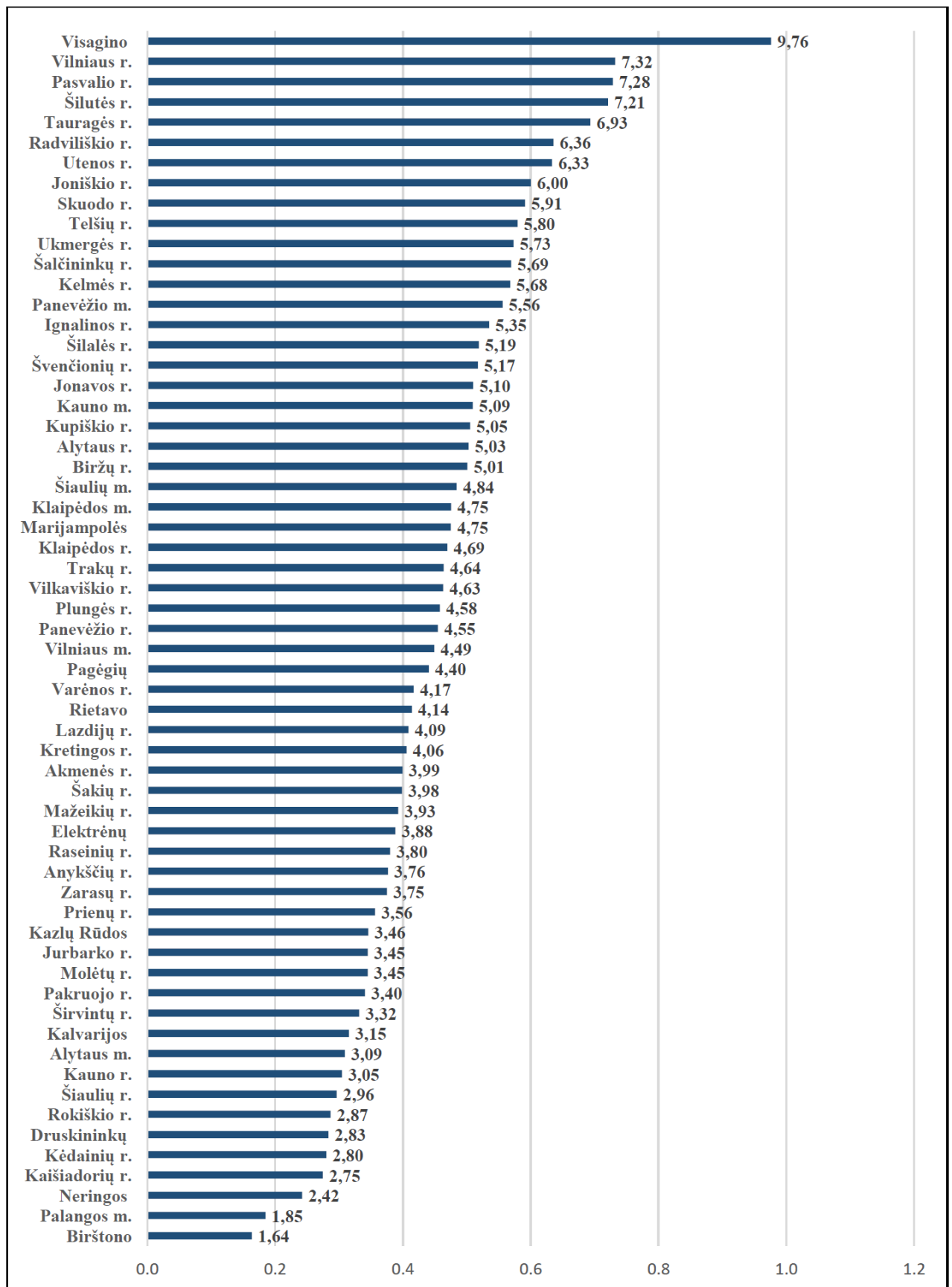
Neužintos pareigybės vidurinių rečiau gyvenamų savivaldybių administracijose (proc.)

Neužintos pareigybės mažųjų savivaldybių administracijose (proc.)

Neužimtos pareigybės kurorto statusą turinčių savivaldybių administracijose (proc.)

Nevadovaujančių ir vadovaujančių pareigybių santykis savivaldybių administracijose

Bendradarbiavimas tarp įvairių sektorių (viešojo ir privataus, viešojo ir nevyriausybinių). Šiam tipui priklauso tokios priemonės kaip „Valdžios ir nevyriausybinių sektorių bendradarbiavimas ir partnerystė“ (VP1-4.1-VRM-08-V), „Bendradarbiavimo tarp valstybinio ir nevyriausybinių sektorių skatinimas“ (VP1-4.1-VRM-07-V) ir „Viešojo ir privataus sektoriaus partnerystė“ (VP1-4.1-VRM-06-V):¹³

16 lentelė. Priemonių įgyvendinimo lygis pagal intervencijų sritis

Intervencijų sritis	Įgyvendinamų ir baigtų projektų skaičius	Baigtų projektų dalis	Skirtas finansavimas, Lt	Išmokėtų lėšų dalis
Žmogiškųjų išteklių valdymo modernizavimas	222	68 proc.	238 980 464,65	91 proc.
Veiklos valdymo tobulinimas	370	55 proc.	336 497 049,47	67 proc.
Elektroninės valdžios skatinimas	113	48 proc.	543 733 454,59	53 proc.
Sisteminių viešosios politikos reformų vykdymas	24	38 proc.	62 914 086,75	54 proc.
Bendradarbiavimo tarp valdžios institucijų ir kitų suinteresuotųjų grupių skatinimas	309	39 proc.	873 006 916,02	71 proc.

Šaltinis: <www.esparama.lt>, 2013 m. gruodžio 2 d.

15 lentelė. Bendradarbiavimo stebėsenos informacijos įvertinimas

Rezultatų grupė	Rodiklis	Rodiklį taikančios priemonės	Įvertinimas
Viešojo ir privataus sektorių partnerystės skatinimas	Rezultato rodiklis: inicijuotas viešojo ir privataus sektorių partnerystės projektas.	VP1-4.1-VRM-06-V	Rodiklis yra tinkamas, nes yra pakankamai specifinis (tik jo reikšmė yra 1).
	Produkto rodiklis: atskiro padalinio, teikiančio metodinę ir konsultacinę pagalbą viešojo ir privataus sektorių subjektams, identifikuojant, parengiant ir įgyvendinant partnerystės projektus, įsteigimas.	VP1-4.1-VRM-06-V	Rodiklis tinkamas tik iš dalies, nes jis labiau susijęs su rezultatais.
	Produkto rodiklis: patobulintų esamų ir (ar) parengtų naujų teisės aktų, reglamentuojančių ir plėtojančių viešojo ir privataus sektorių partnerystės procesą valstybėje, skaičius.	VP1-4.1-VRM-06-V	Rodiklis tinkamas tik iš dalies, nes neapima kokybinio teisės aktų turinio. Orientacija į kiekybinį teisės aktų skaičiaus didinimą gali sukelti papildomą administracinę naštą.
	Produkto rodiklis: valstybės institucijų ir įstaigų darbuotojai, įgiję žinių ir gebėjimų plėtoti viešojo ir privataus sektorių partnerystės procesą valstybėje, parengti ir įgyvendinti partnerystės projektus.	VP1-4.1-VRM-06-V	Rodiklis tinkamas.
Bendradarbiavimo su nevyriausybiniais sektoriumi skatinimas	Rezultato rodiklis: sukurtas valdžios ir nevyriausybinių sektorių bendradarbiavimo tinklas.	VP1-4.1-VRM-08-V	Rodiklis tinkamas tik iš dalies, nes jis nepakankamai specifinis. Reikėtų įtraukti rodiklį, kuris atskleistų bendradarbiavimo tinklo efektyvumą, t. y. kiek partnerių dalyvauja tinklo veikloje.
	Rezultato rodiklis: sukurtas vartotojų švietimo modelis.	VP1-4.1-VRM-08-V	Rodiklis iš dalies netinkamas, nes jis yra produkto lygmens.

Rezultatų grupė	Rodiklis	Rodiklį taikančios priemonės	Įvertinimas
	Rezultato rodiklis: teisės aktų projektų ir rekomendacijų, skirtų teisinei bazei, reglamentuojančiai švietimo, moksline, kultūrinę, sveikatos priežiūros, aplinkos apsaugos, taip pat kitas visuomenei naudingas veiklas, tobulinti, skaičius.	VP1-4.1-VRM-08-V	Rodiklis yra iš dalies netinkamas, nes tai subjektyvus matavimo vienetas, be to, jis yra produkto lygmens.
	Rezultato rodiklis: suorganizuotos konferencijos ir (ar) renginiai, skatinantys bendradarbiavimą tarp valdžios ir nevyriausybinių sektorių.	VP1-4.1-VRM-08-V	Rodiklis yra iš dalies netinkamas, nes yra produkto lygmens.
	Rezultato rodiklis: jaunimo organizacijos, gavusios paramą veiklai stiprinti skaičius.	VP1-4.1-VRM-07-V	Rodiklis yra netinkamas, nes jis yra produkto lygmens.
	Produkto rodiklis: įgyvendinti bendradarbiavimo ir partnerystės projektai.	VP1-4.1-VRM-07-V VP1-4.1-VRM-08-V	Rodiklis tinkamas iš dalies. Įgyvendintų projektų skaičius tiesiogiai neparodo įgyvendinant priemonę sukurtų produktų, pavyzdžiui, kiek vykdant projektą sukurta partnerystės.
	Produkto rodiklis: plėtojant bendradarbiavimą, jaunimo politiką skatinantys renginiai.	VP1-4.1-VRM-07-V	Rodiklis yra tinkamas tik iš dalies, nes jis pernelyg specifinis, be to, susijęs tik su vienu projektu. Nėra aišku, kaip šis rodiklis turėtų prisidėti prie rezultato lygmens rodiklių pasiekimo.
	Produkto rodiklis: atlikti tyrimai, analizės studijos.	VP1-4.1-VRM-07-V VP1-4.1-VRM-08-V	Rodiklis yra tinkamas tiek, kiek prisideda prie aukštesnio lygmens rodiklio pasiekimo.
Išaugęs bendradarbiavimas tarp centrinės valdžios institucijų ir įstaigų	Rezultato rodiklis: valstybės institucijų ir įstaigų, užtikrinančių atstovavimą Lietuvos interesams ES institucijose, gebėjimų stiprinimas išplečiant Lietuvos narystės ES poveikio vertinimo mastą ir gerinant kokybę, skaičius.	VP1-4.2-VRM-05-V	Rodiklis yra netinkamas, nes jis yra produkto lygmens.

Rezultatų grupė	Rodiklis	Rodiklį taikančios priemonės	Įvertinimas
	Rezultato rodiklis: subjektų skaičius, kurių veikla – formuoti ir įgyvendinti ES politikas – buvo patobulinta.	VP1-4.2-VRM-05-V	Rodiklis yra tinkamas tik iš dalies, nes nėra pakankamai specifiškas. Subjektų veikla gali patobulėti ir dėl kitų veiksmų, pavyzdžiui, darbuotojų gebėjimų pagerėjimas.
	Produkto rodiklis: įgyvendintų bendradarbiavimo ir partnerystės projektų skaičius.	VP1-4.2-VRM-05-V	Šis rodiklis yra tinkamas tik iš dalies, nes nėra pakankamai specifiškas ir nenurodo įgyvendinant projektus siekiamų produktų, pavyzdžiui, kiek vykdant projektą sukurta partnerystė.
	Produkto rodiklis: atliktų Lietuvos narystės ES poveikio ir kitų tyrimų, parengtų dokumentų, skirtų geresniam ES politikų įgyvendinimu, skaičius.	VP1-4.2-VRM-05-V	Rodiklis yra tinkamas tik iš dalies, nes tai subjektyvus matavimo vienetas, neparodantis, kiek jis prisideda prie aukštesnio lygmens rodiklio pasiekimo.
Bendradarbiavimo regioniniu lygmeniu didinimas	Rezultato rodiklis: pritraukta privačių investicijų.	VP3-1.2-VRM-01-R	Rodiklis yra netinkamas, nes jis yra aukštesnio poveikio lygmens.
	Produkto rodiklis: įgyvendintų kaimo integruotos bendruomeninės ir viešosios infrastruktūros, susijusios su verslo sąlygų gerinimu ir užimtumo didinimu, plėtros projektų skaičius.	VP3-1.2-VRM-01-R	Šis rodiklis yra tinkamas tik iš dalies, nes jis nėra pakankamai specifiškas ir įgyvendinant projektus siekiamų produktų.

Šaltinis: sudaryta PPML.

Ten pat:¹⁴

Pagal priemonę VP1-4.3-VRM-01-V taip pat buvo finansuotos ir viešųjų paslaugų tobulinimo bei asmenų aptarnavimo gerinimo iniciatyvos. 2007–2013 m. buvo atlikta viešųjų paslaugų centrų steigimo galimybių studija. Jos išvadose nurodoma, jog Lietuvoje yra visos galimybės steigti viešųjų paslaugų centrus. Taip pat pagal šią priemonę buvo finansuojami paslaugų standartų rengimai, piliečių chartijų lyginamosios studijos, jų rengimo metodiniai dokumentai. Naujuoju 2014–2020 m. laikotarpiu rekomenduojama stiprinti šias iniciatyvas, toliau plėtojant paslaugų standartų rengimą, inicijuojant viešųjų paslaugų centrų steigimą. 2007–2013 m. efektyvų asmenų aptarnavimą buvo siekiama formuoti pasitelkiant fragmentiškus mokymus. Atkreiptinas dėmesys, kad įgyvendinant minėtas iniciatyvas yra reikalinga proaktyviai keisti bendrą aptarnavimo kultūrą viešojo sektoriaus organizacijose.

Ten pat:¹⁵

14 Ibid, psl.90

15 Ibid, psl.93

17 lentelė. Bendradarbiavimo sričiai priklausančių priemonių įgyvendinimo lygis

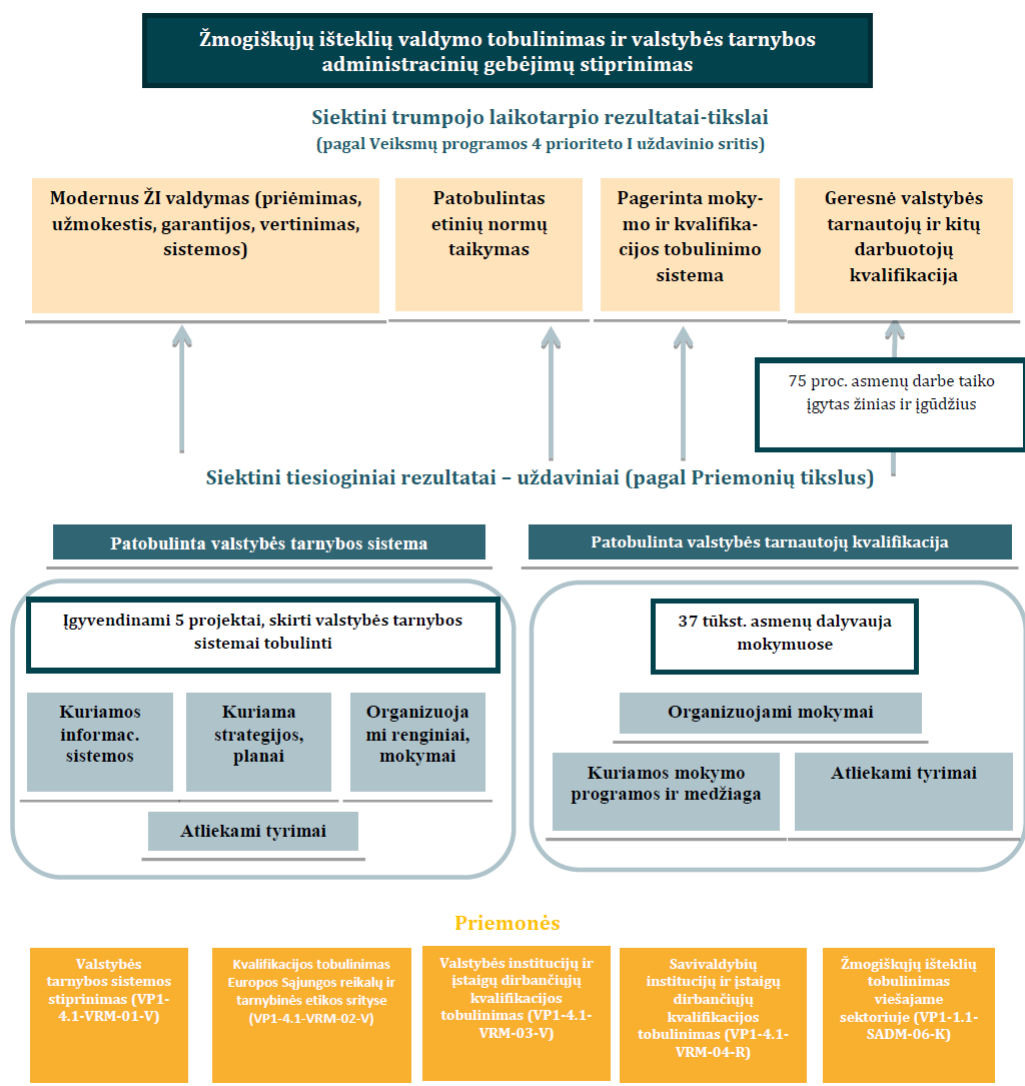
Priemonė	Projektų skaičius	Baigtų projektų skaičius (proc.)
Valdžios ir nevyriausybinių sektorių bendradarbiavimas ir partnerystė (VP1-4.1-VRM-08-V)	17	0 (0 proc.)
Bendradarbiavimo tarp valstybinio ir nevyriausybinių sektorių skatinimas (VP1-4.1-VRM-07-V)	2	1 (50 proc.)
Viešojo ir privataus sektorių partnerystė (VP1-4.1-VRM-06-V)	1	0 (0 proc.)
Geresnis Europos Sąjungos politikų įgyvendinimas (VP1-4.2-VRM-05-V)	7	5 (71,43 proc.)
Regioninių ekonomikos augimo centrų plėtra (VP3-1.1-VRM-01-R)	77	33 (42,86 proc.)
Prielaidų spartesnei ūkinės veiklos diversifikacijai kaimo vietovėse sudarymas (VP3-1.2-VRM-01-R)	213	93 (43,66 proc.)

Šaltinis: sudaryta autorių, remiantis SFMIS duomenimis.

Mažiausiai pažengę bendradarbiavimo tipai yra viešojo ir privataus sektorių partnerystė ir viešojo sektoriaus bendradarbiavimas su nevyriausybinio sektoriumi. Tačiau tikėtina, kad bendradarbiavimas su privačiu sektoriumi bus rezultatyvus, nes jau dabar iš 500 asmenų mokymuose dalyvavo 93 proc. dalyvių, o iš 7 teisės aktų, reglamentuojančių ir plėtojančių viešojo ir privataus sektorių partnerystės procesą valstybėje, jau yra parengti ar patobulinti 4 teisės aktai. Be to, Lietuvos centrinė valdžia ir vietos valdžia jau yra inicijavusi ar ketina sudaryti 6 partnerystės sutartis⁹⁰, o atskiras padalinys, teikiantis metodinę ir konsultacinę pagalbą viešojo bei privataus sektorių subjektams, nustatant, parengiant ir įgyvendinant partnerystės projektus, jau yra įsteigtas. Todėl šie projekto rezultatai ir produktai leidžia prognozuoti, jog 2 viešojo ir privataus sektorių partnerystės projektai bus tikrai inicijuoti (ypač tuomet, jeigu bus laikoma, jog LR Vyriausybės patvirtinimas reiškia projekto inicijavimą⁹¹). Bendradarbiavimo su nevyriausybinio sektoriumi rezultatai yra mažai

pasireiškę, nes jai priklausanči priemonė „Valdžios ir nevyriausybinių sektorių bendradarbiavimas ir partnerystė“ (VP1-4.1-VRM-08-V) buvo pradėta itin vėlai – 2012 m. Tačiau vienas iš šiai grupei priklausančių projektų jau yra įgyvendintas⁹². Vieni svarbiausių bendradarbiavimo su nevyriausybinio sektoriumi projektų produktų ir rezultatų yra 64 rekomendacijų paketai, 110 koncepcijų, strategijų, metodinės ir informacinės medžiagos parengimas, 4 bendradarbiavimo modelių ir tinklų sukūrimas ir 1 teisės akto projekto parengimas. Pastarieji produktai turėtų labiausiai prisidėti prie bendradarbiavimo tarp viešojo ir nevyriausybinių sektorių skatinimo. Kiti bendradarbiavimo su nevyriausybinio sektoriumi tipui priskiriami produktai pateikiami 7.3 ataskaitos dalyje.

Ten pat:¹⁶

Šaltinis: sudaryta PPMI.

Atkreiptinas dėmesys, kad kvalifikacijos tobulinimo tikslas buvo orientuotas į procesą (kvalifikacijos tobulinimą) ir nepakankamai konkretus. Pavyzdžiui, remiantis OECD apžvalga¹⁰¹, konkretūs mokymo tikslai gali būti:

- padėti valstybės tarnautojams prisitaikyti prie technologinių, teisinių ir kitų pokyčių (pvz., informacinių technologijų mokymai, ES pirmininkavimo mokymai¹⁰²);
- padidinti valstybės tarnybos efektyvumą, t. y. sumažinti veiklos išlaidas (pvz., gali būti mokymai, susiję su strateginių planų įgyvendinimu, veiklos valdymu, korupcijos prevencija);
- pagerinti piliečių, arba paslaugų gavėjų, pasitenkinimą (pvz., mokymai, susiję su paslaugų teikimu, ryšių su visuomene mokymai);
- padidinti valstybės tarnautojų motyvaciją (pvz., individualaus tobulėjimo mokymai);
- kiti.

Igyvendinant mokymo priemones, šių tikslų buvo siekiama netiesiogiai, jie nebuvo operacionalizuoti priemonių tiksluose. Įvertinus faktines veiklas, produktus ir rezultatus, galima teigti, jog daugiausia dėmesio buvo skiriama pirmajam tikslui pagal Ekonominio bendradarbiavimo ir plėtros organizaciją (toliau – OECD) – padėti valstybės tarnautojams prisitaikyti prie technologinių ir kitų pokyčių – nes 2/5 mokymų dalyvių mokėsi kompiuterinio raštingumo ir (ar) ES kalbų.

Ten pat:¹⁷

Pirmiausia, 2012 m. „Gallup“ duomenimis, patys Lietuvos piliečiai nėra linkę aktyviai reikšti savo nuomonę valdžios pareigūnams (iš 41 apklausoje dalyvavusių šalių Lietuva užėmė 39 vietą)¹¹⁸. Antra, tam įtakos turėjo nepakankamas galių suteikimas piliečiams, pavyzdžiui, nors savivaldybės tarybų posėdžių stebėjimas internetu padidino sprendimų priėmimo skaidrumą, gyventojai nebuvo skatinami išreikšti savo nuomonę jiems aktualiais klausimais. Piliečius į sprendimų priėmimą galima įtraukti jiems sudarant galimybę reikšti nuomonę aktualiais klausimais pradiniam diskusijos etape, o ne *post factum*, t. y. jau priėmus sprendimą. Taip pat svarbu nuolat prižiūrėti el. demokratijos sprendimus, juos viešinti ir skatinti gyventojus įsitraukti; o norint veiksmingiau panaudoti priemonės lėšas – analogiškus sprendimus kurti centralizuotai.

Apibendrinus bendradarbiavimo priemones, galima išskirti keturis pagrindinius jų tikslus:

- skatinti viešojo ir privataus sektorių partnerystę, sudarant atitinkamas teises, institucines ir administracines sąlygas bei plečiant valstybės ir savivaldybių institucijų ir įstaigų darbuotojų žinias, gebėjimus ir įgūdžius šioje srityje;
- skatinti valdžios ir nevyriausybinių sektorių bendradarbiavimą ir partnerystę siekiant pagerinti valdžios sektoriaus įgyvendinamą viešąją politiką;
- gilinti Lietuvos integraciją į ES, sudaryti prielaidas efektyvesniam ES politikų įgyvendinimui, stiprinti Lietuvos įtaką priimant ES sprendimus ir atstovaujant ES institucijose;
- didinti sanglaudą tarp miesto ir kaimo: sudaryti sąlygas diversifikuoti kaimo gyventojų veiklą, gerinti bendruomeninę infrastruktūrą, didinti patrauklumą investuoti, gerinti gyvenimo kokybę ir aplinką.

Nors teisinėje bazėje buvo padaryta pažanga¹²⁶, tačiau viešojo ir privataus sektorių partnerystės (toliau – VPSP) srityje vis dar esama teisinių kliūčių, ribojančių partnerystės kūrimą. Pavyzdžiui, kol kas negalima VPSP projektuose numatyti paslaugų teikimo (ne tik viešosios infrastruktūros plėtrą), o privataus sektoriaus subjektai negali inicijuoti VPSP projektų¹²⁷. Gebėjimų tobulinimo srityje buvo surengtas 130 asmenų kvalifikacijos kėlimas, per kurį viešojo sektoriaus specialistai tobulino žinias ir gebėjimus pasirinkti potencialius viešojo ir privataus sektorių partnerystės projektus ir efektyviai juos įgyvendinti, taikyti tinkamas partnerystės formas pagal galiojančius teisės aktus, metodines rekomendacijas, tipinius dokumentus ir pan. Sėkmingam VPSP projektų įgyvendinimui be specifinių VPSP žinių reikalingos ir kitos kompetencijos – politikos analizės ar į rezultatus nukreipto valdymo, o jos Lietuvos viešojo valdymo sistemoje yra nepakankamos¹²⁸. Tačiau didžiausia problema yra ta, kad projekto metu neįgyvendinamos veiklos, kurios padėtų aktyviai skatinti viešojo ir privataus sektorių partnerystę, todėl, nors ir rezultato rodiklis – inicijuota viena partnerystė – bus pasiektas, projekto mastas pernelyg mažas, kad būtų pasiektas priemonės tikslas skatinti partnerystes. Geriausiai šią išvadą atspindi statistika: CVPA duomenimis, Lietuvoje 2011–2013 m. nebuvo sudaryta nė viena VPSP sutartis¹²⁹.

Viešojo sektoriaus bendradarbiavimo su nevyriausybinio sektoriu projektus dažniausiai inicijuoja viešosios įstaigos, NVO ar kitos organizacijos, kurių vienas iš tikslų yra kuo didesne apimtimi įsitraukti į viešosios politikos formavimą ir įgyvendinimą. Šiam tikslui pasiekti įgyvendintos tokios veiklos kaip 117 tyrimų atlikimas savivaldybėse ar 110 ateities bendradarbiavimo strategijų, metodikų kūrimas ir išbandymas yra tinkamos, tačiau tik tuo atveju, jei NVO turi pakankamus gebėjimus tokioms analizėms atlikti. 2010 m. atliktos galimybių studijos duomenimis, NVO ir savivaldybių bendradarbiavimo problemos kyla būtent dėl NVO nesugebėjimo valdžios institucijoms teikti siūlymus ir dėl menkų NVO gebėjimų atstovauti atitinkamoms visuomenės grupėms¹³⁰. Be to, interviu respondentų nuomone, net jeigu rekomendacijos dėl teisės aktų tobulinimo rengimo yra validžios, jų rengimas gali būti netikslingas, nes siaurai interesų grupei atstovaujančių nevyriausybinių organizacijų rekomendacijų panaudojimas gali būti traktuojamas kaip korupcinių ryšių palaikymas. Tačiau dar svarbesnė problema – menkas savivaldybių politikų supratimas apie NVO ir nesuinteresuotumas jas įtraukti kaip galimus įvairių vietos valdžios veiklos sričių partnerius¹³¹. Todėl kyla rizika, kad tokie veiklos rezultatai kaip rekomendacijos gali būti nepanaudojami ir neprisidėti prie priemonės tikslo pasiekimo. Sprendžiant iš fizinių rodiklių, viešojo sektoriaus bendradarbiavimo su NVO priemonės grindžiamos prielaida, kad reikia skatinti aktyvumą „iš apačios aukštyn“. Todėl trūksta tokių veiklų, kurios skatintų viešojo sektoriaus institucijų suinteresuotumą bendradarbiauti su nevyriausybinio sektoriu, nes tai pagrindinė išankstinė sąlyga, kuriai esant bus užtikrintas sukurtų produktų (tokių kaip tyrimai, metodikos, teisės aktų projektai) panaudojimas.

¹³⁰ LR finansų ministerija ir Socialinės ir ekonominės plėtros centras, „Lietuvos ir Šveicarijos bendradarbiavimo programos nevyriausybinių organizacijų (NVO) subsidijų schemos“, galimybių studija, 2010 m. Šaltinis internete: <http://www.finmin.lt/finmin.lt/failai/Sveicarijos_parama/Galimybiu_studija_LT.pdf>.

¹³¹ Ten pat.

Kaip gerosios praktikos produktus būtų galima įvardyti duomenų bazių kūrimą, pavyzdžiui, itin naudingas universalios partnerių ir finansavimo šaltinių duomenų bazės sukūrimas ir 37 konsultacijos, susitikimai, sesijos ir vizitai, kurie padės skatinti pačią partnerystę, o ne vien susitelkti į produktus, kuriais siekiama įgyvendinti tik dalį priemonės tikslo, t. y. pagerinti valdžios sektoriaus įgyvendinamą viešąją politiką. Pačios NVO pritaria, kad bendradarbiavimą su viešuoju sektoriu geriausia skatinti NVO atstovus įtraukiant į vietos valdžios paslaugų strateginio plano kūrimo procesą, todėl 2014–2020 m. programavimo laikotarpiu NVO įtraukimą rekomenduojama įgyvendinti horizontaliai. Savivaldybės turėtų būti suinteresuotos konsultuotis su NVO dėl socialinių paslaugų teikimo, nes valstybė gali teikti socialines paslaugas tik tuo atveju, jeigu tokių paslaugų negali teikti NVO¹³². Kadangi NVO gebėjimai teikti konkrečias kokybiškas paslaugas yra silpnai¹³³, savivaldybės kartu su NVO turėtų nuspręsti, kuriose srityse galėtų bendradarbiauti, o ES struktūrinių fondų lėšos galėtų būti skirtos NVO mokymams, kaip suteikti konkrečias paslaugas. Taigi vykdytos veiklos neleidžia iki galo pasiekti efektyvaus valdžios ir nevyriausybinio sektorių bendradarbiavimo ir partnerystės.

¹³² Nevyriausybinių organizacijų informacijos ir paramos centras, „Nevyriausybinių organizacijų ir valstybinio sektorių bendradarbiavimas“, studija, 2014 m. Šaltinis internete: <http://www.3sektorius.lt/docs/NVOdalyvavimasSFVPstudija_2014-03-20_15:31:07.pdf>.

¹³³ LR finansų ministerija ir Socialinės ir ekonominės plėtros centras, „Lietuvos ir Šveicarijos bendradarbiavimo programos nevyriausybinių organizacijų (NVO) subsidijų schemos“, galimybių studija, 2010 m. Šaltinis internete: <http://www.finmin.lt/finmin.lt/failai/Sveicarijos_parama/Galimybiu_studija_LT.pdf>.

12 paveikslas. Priemonių, skirtų bendradarbiavimui su nevyriausybinio sektoriumi, projektu metu sukurti produktai ir rezultatai

Bendradarbiavimas su nevyriausybinio sektoriumi						
Informacijos viešinimas: 3 interneto svetainės, 30000 egz. leidinių, 600 vnt. plakatų, 12 el. naujienlaiškių, 300 lankstinukų	600 žmonių, dirbančių su jaunimu, kompetencijos įvertinimai	Sukurtas vartotojų švietimo modelis	Parengtos 64 rekomendacijos ir 1 teisės akto projektas	Suorganizuoti 259 renginiai, seminarai, konferencijos	Surengtos 37 konsultacijos, susitikimai, sesijos ir vizitai	Parengtos 3 duomenų bazės
	Sertifikuota 500 jaunimo darbuotojų	Atlikti 117 tyrimai, apklausos, studijos	Parengta 110 metodikų, koncepcijų ir strategijų	Parengti 4 bendradarbiavimo modeliai	47 mokymai, 3 mokymų programos, 1 mokymų medžiaga	Darbo su jaunimu paslaugų žemėlapis

Šaltinis: sudaryta autorių remiantis 2013 m. gruodžio mėn. SFMIS duomenimis.

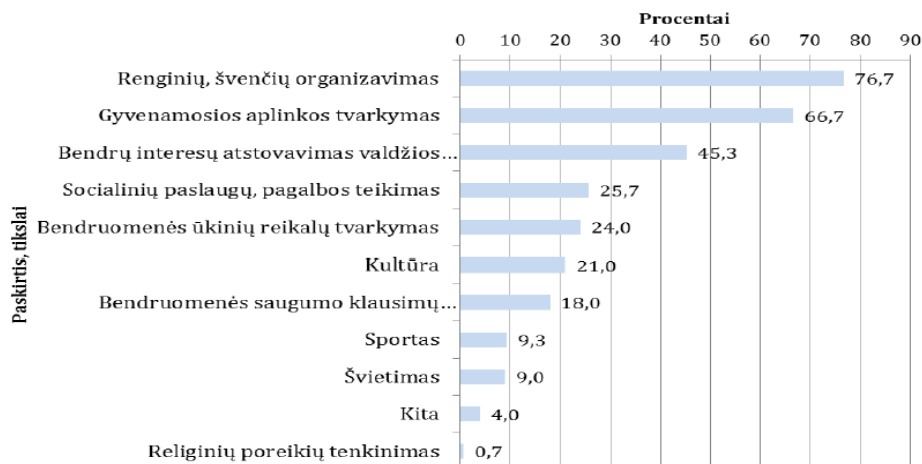
2014–2020 m. laikotarpiu labiausiai bendradarbiavimo sritį atitinka 8.6.1 konkretusis uždavinys „Gerinti vietines įsidarbinimo galimybes ir didinti bendruomenių socialinę integraciją, išnaudojant vietos bendruomenių, verslo ir vietos valdžios ryšius“ ir 10.1.2 konkretusis uždavinys „Didinti viešojo valdymo procesų skaidrumą ir atvirumą“, kuriuo siekiama aktyviau vykdyti konsultacijas su visuomene, jai skelbti aiškią ir suprantamą viešojo valdymo informaciją, skleisti žinias apie jos galimybes ir būdus dalyvauti viešojo valdymo procesuose ir mažinti korupcijos lygį. Iš 8 prioritetui priklausančiuose ir 24 lentelėje pateiktuose rodikliuose atsispindi 2014–2020 m. programavimo laikotarpio naujovė – lokalizavimas. Su bendruomene susijusių priemonių grupė bus įgyvendinama pagal LEADER metodą, nes jis buvo įvertintas kaip labai gera praktika ir perkeltas į ES SF finansavimo sritį. Taip atveriamą galimybę finansuoti bendruomeninių vietos veiklos grupių (VVG) projektus. Tačiau pabrėžtina, kad 2007–2013 m. laikotarpiu išryškėjo pamoka, jog dėl ES struktūrinių fondų vietos bendruomenės pradėjo itin aktyviai kurtis vien tam, kad galėtų įsisavinti lėšas. Todėl bendruomenės inicijuojamų vietos plėtros projektų veiklų dalyvių skaičius savaime nėra tinkamas rodiklis. Tai gali būti priežastis, kodėl rezultato lygmens rodiklio „Socialinių partnerių organizacijose ar nevyriausybiniuose organizacijose savanoriaujantys dalyviai (vietos bendruomenės nariai) praėjus 6 mėnesiams po projekto pabaigos“ siekiama reikšmė yra tik 10 proc. Taigi vykdant projektus „iš apačios aukštyn“ būdu, koordinavimo poreikis tampa dar didesnis. Rezultato rodiklis „Dalyviai, kurių padėtis darbo rinkoje po paramos gavimo praėjus 6 mėnesiams pagerėjo“ yra tinkamas.

23 lentelė. 2014–2020 m. bendradarbiavimo skatinimo produkto ir rezultato rodikliai

Tipas	Rodiklio pavadinimas	Pradinė reikšmė	Pradinės reikšmės metai	Siektina reikšmė 2023 m.
8.6. Bendruomenės inicijuojamų vietos plėtros strategijų įgyvendinimas.				
	8.6.1. Gerinti vietines įsidarbinimo galimybes ir didinti bendruomenių socialinę integraciją, išnaudojant vietos bendruomenių, verslo ir vietos valdžios ryšius.			
Rezultato	Dalyviai, kurių padėtis darbo rinkoje po paramos gavimo praėjus 6 mėnesiams pagerėjo.			20
Rezultato	Socialinių partnerių organizacijose ar nevyriausybiniuose organizacijose savanoriaujantys dalyviai (vietos bendruomenės nariai) praėjus 6 mėnesiams po projekto pabaigos.			10
Produkto	Projektų, kuriuos visiškai arba iš dalies įgyvendino socialiniai partneriai ar nevyriausybinių organizacijos, skaičius.	–	–	60
Produkto	Bendruomenės inicijuojamų vietos plėtros projektų veiklų dalyviai (įskaitant visas tikslines grupes).	–	–	3000
10.1. Investavimas į institucinių gebėjimų stiprinimą ir veiksmingesnį viešąjį administravimą bei viešąsias paslaugas nacionaliniu, regionų ir vietos lygmenimis, siekiant reformų, geresnio reglamentavimo ir gero valdymo				
	10.1.2 uždavinys. Didinti viešojo valdymo procesų skaidrumą ir atvirumą.			
Rezultato	Viešųjų pirkimų, per kalendorinius metus vykdytų veiksmų programos lėšomis atnaujintoje centrinėje viešųjų pirkimų informacinėje sistemoje, dalis.	0 proc.	2013	98 proc.
Produkto	Atnaujinta centrinė viešųjų pirkimų informacinė sistema.	–	–	1
Rezultato	Jautrioms korupcijai viešojo valdymo srityse veikiančių viešojo valdymo institucijų darbuotojai, kurie veiksmų programos lėšomis patobulino kompetencijas korupcijos prevencijos ar tarnybinės (profesinės) etikos srityje.	0 proc.	2013	90 proc.
Produkto	Jautrioms korupcijai viešojo valdymo srityse veikiančių viešojo valdymo institucijų darbuotojai, kurie dalyvavo veiklose, skirtose tobulinti kompetencijas korupcijos prevencijos ar tarnybinės (profesinės) etikos srityje.	–	–	4000

Šaltinis: Veiksmų programos projektas, 2014 m. vasario 14 d. versija.

27 paveikslas. Bendruomeninių organizacijų ir bendruomenių centrų tikslai

Šaltinis: UAB BGI Consulting, „Bendruomeninių organizacijų ir bendruomenių centrų veiklos ir galimybių plėtojimo tyrimas“, 2011 m. Parengta LR socialinės apsaugos ir darbo ministerijos užsakymu. Šaltinis internete: <<http://www.3sektorius.lt/trecias-sektorius/teises-aktai-dokumentai/>>.

27 lentelė. Projektų atrankos būdas ir finansuotų paraiškų dalis

Priemonė	Projektų atrankos būdas	Paraiškų skaičius	Finansuotų paraiškų dalis
Viešojo ir privataus sektorių partnerystė (VP1-4.1-VRM-06-V)	Valstybės projektų planavimas	1	100 proc.
Bendradarbiavimo tarp valstybinio ir nevyriausybinių sektorių skatinimas (VP1-4.1-VRM-07-V)	Valstybės projektų planavimas	2	100 proc.
Valdžios ir nevyriausybinių sektorių bendradarbiavimas ir partnerystė (VP1-4.1-VRM-08-V)	Valstybės projektų planavimas	18	94 proc.
Prielaidų spartesnei ūkinės veiklos diversifikacijai kaimo vietovėse sudarymas (VP3-1.2-VRM-01-R)	Regionų projektų planavimas	253	84 proc.
Regioninių ekonomikos augimo centrų plėtra (VP3-1.1-VRM-01-R)	Regionų projektų planavimas	83	93 proc.

Šaltinis: <esparama.lt>, 2014 m. vasario 10 d.

Taigi, nors iš statistinių duomenų 27 lentelėje būtų galima daryti išvadą, jog tiriamųjų subjektų poreikiai buvo patenkinti, tačiau kokybinių duomenų analizė atskleidžia, kad 2007–2013 m. programavimo laikotarpiu poreikiai buvo patenkinti tik iš dalies.

Apibendrinant galima teigti, kad veiksmų programų prioritetų įgyvendinimo priemonės / projektai, skirti viešajam valdymui tobulinti, prisidėjo prie tiriamųjų subjektų poreikių tenkinimo institucijų lygmeniu. Absoliuti dauguma pateiktų projektų finansavimo paraiškų buvo finansuojamos. Labiausiai buvo patenkinti savivaldybių poreikiai, o mažiausiai – NVO.

Ten pat:¹⁸

Viešojo valdymo atvirumo ir skaidrumo srityje, kur 2007–2013 m. laikotarpiu buvo skirta santykinai mažai ES struktūrinės paramos lėšų viešajam valdymui tobulinti, labiausiai pasiteisino bendri valdžios institucijų, savivaldybių ir NVO projektai (pvz., integruotos jaunimo politikos srityje). Naujuoju laikotarpiu rekomenduojama finansuoti kovos su korupcija, informacijos prieinamumo ir konsultacijų su visuomene iniciatyvas. Dėl bendradarbiavimo projektų tęstinumo rizikos pabaigus įgyvendinti NVO vykdomus pasiūlos projektus reikalinga įvertinti jų naudą ir poveikį valstybės valdymui ir viešųjų paslaugų teikimui. Naujuoju laikotarpiu reikalinga NVO ir socialinius partnerius į viešojo valdymo intervencijų įgyvendinimą įtraukti ne per atskiras priemones, o per šių organizacijų ir viešojo valdymo institucijų bendradarbiavimo projektus, įgyvendinant viešojo valdymo proceso skaidrumo ir atvirumo, viešųjų paslaugų teikimo ir kitas priemones (projektus atrenkant ne tik planavimo būdu, bet ir per projektų konkursus ar tęstinę projektų atranką). Šioje srityje pažymėtina, kad pagal kitus naujosios veiksmų programos prioritetus bus finansuojamos iniciatyvos kitose valdymo srityse, kur numatomas NVO ir vietos bendruomenių įtraukimas į viešųjų paslaugų teikimą (ypač išskirtina socialinės globos deinstitucionalizacijos iniciatyva, už kurią atsakinga SADM).

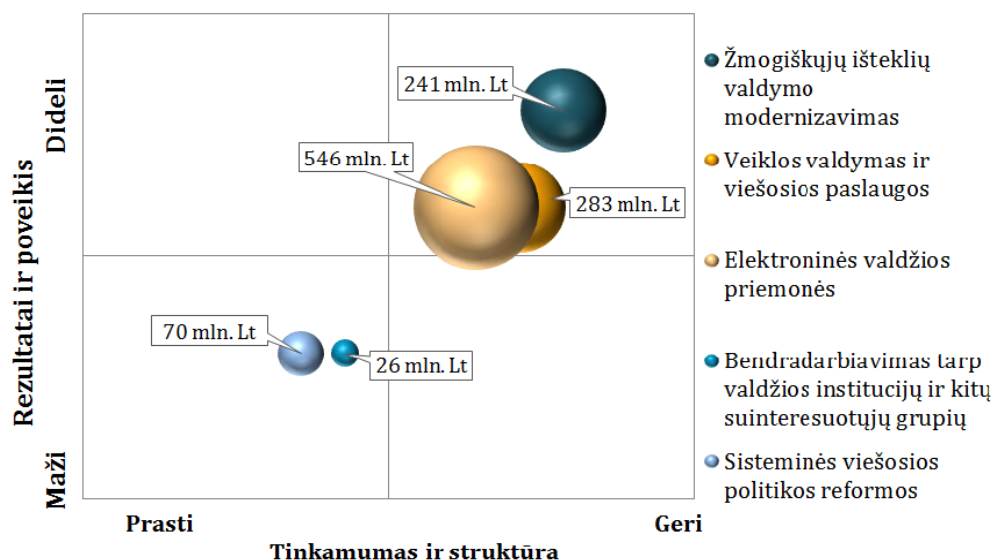
Nors 2007–2013 m. buvo parengta daug metodinės informacijos viešųjų paslaugų kokybės ir piliečių aptarnavimo srityje, tačiau efektyvaus asmenų aptarnavimo rodikliai per metus keičiasi nesmarkiai (šimtosiomis dalimis). Kokybės vadybos metodų diegimas ir vieno langelio principo įgyvendinimas yra būtina, tačiau nepakankama sąlyga siekiant efektyvaus ir kokybiško piliečių aptarnavimo. Šiuo metu tebėra opi klientų aptarnavimo kultūros problema, taip pat esama piliečių pasitenkinimo paslaugomis matavimo / stebėsenos trūkumo. Rekomenduojama įgyvendinti iniciatyvas, per kurias būtų vykdomi bandomieji viešųjų paslaugų centrų projektai, kuriais viešųjų paslaugų standartai, rengiamos piliečių chartijos ir stiprinama kokybiško asmenų aptarnavimo kultūra viešojo sektoriaus organizacijose. Svarbu kaip įmanoma labiau į tokių iniciatyvų veiklą įtraukti pačių institucijų / įstaigų darbuotojus, taip pat NVO atstovus bendrai sudarant, teikiant ir vertinant viešąsias paslaugas (angl. *co-decision, co-provision, co-evaluation*).

Bendradarbiavimo iniciatyvų koordinavimas (A). Ši prielaida nebuvo patenkinta, nes iniciatyvų įgyvendinimas yra itin fragmentiškas. Tarp ministerijų ir savivaldybių kyla bendradarbiavimo problemų, nes trūksta nuoseklios valstybinės NVO politikos. Jos neesant įgyvendinama daug pavienių nevyriausybinių organizacijų projektų. Pačios savivaldybės dažniausiai nurodo, kad yra linkusios bendradarbiauti su NVO, tačiau pabrėžia, jog tam trukdo nepakankamas savivaldybės ir NVO santykių reglamentavimas, pačios NVO nėra linkusios vienyti ir atstovauti savo interesams savivaldybėje. Galiausiai trūksta aiškos NVO ir savivaldybės bendradarbiavimo vizijos bei motyvuotos ir ilgalaikės tokio bendradarbiavimo strategijos savivaldybių lygmeniu¹⁹¹. Visos šios bendradarbiavimo problemos būtų aiškiai ir tikslingai išspręstos, jei atsirastų valstybinė NVO politika. Taip pat koordinuoti bendradarbiavimo iniciatyvas trukdo tai, kad regioninės plėtros plane neatsispindi valstybinio planavimo būdu įgyvendinamos priemonės. Todėl pasitaikydavo atvejų, kai projektų įgyvendinimas ilgam būdavo sustabdomas. Tik greta vykdamas regioninį ir valstybinį planavimą galima pasiekti sinergijos efektų ir išvengti dubliavimosi. Pačios savivaldybės taip pat pripažino, kad reikalingas didesnis projektų kompleksiskumas¹⁹².

¹⁹² LR Vidaus reikalų ministerija, „Savivaldybių regionų plėtros tarybų socialinių bei ekonominių partnerių apklausos rezultatai“. Šaltinis internete: <<http://www.nrp.vrm.lt/index.php?id=1829>>.

Tačiau, kaip jau minėta 1.3 skyriuje, bendradarbiavimo projektams trūksta proaktyvių veiklų, kurios paskatintų bendradarbiavimo poreikį tiek pasiūlos, tiek paklausos aspektu. 2007–2013 m. laikotarpiu nebuvo teikiama parama inovatyvioms vietos gyventojų bendruomenės iniciatyvoms, nebuvo vykdomos veiklos, skatinančios viešojo sektoriaus suinteresuotumą bendradarbiauti su NVO, o viešojo ir privataus sektorių bendradarbiavimo atveju vis dar esama teisinių ir kompetencijos kliūčių inicijuojant partnerystes su privačiu sektoriumi. Taigi net ir visiškai patenkinus prielaidas, bendradarbiavimo priemonių poveikis vis tiek nebus maksimalus.

37 paveikslas. Grafinis viešojo valdymo intervencijų grupių vertės apibendrinimas

Šaltinis: PPMI.

Pastaba: apskritimo dydis atitinka atitinkamos viešojo valdymo intervencijos finansavimą.

3.2. Viešųjų paslaugų ekonominiai rodikliai

Tyrimas apima reguliuojamų viešųjų paslaugų atvejus: a) centralizuotos šilumos ir karšto vandens tiekimą; b) geriamojo vandens tiekimą ir nuotekų šalinimą; c) elektros energijos tiekimą. Nurodytos paslaugos yra reguliuojamos vietos valdžios ir/arba centrinės valdžios įsteigto reguliatoriaus – Valstybinės kainų ir energetikos kontrolės komisijos (toliau – VKEKK). VKEKK tinklapyje (2019 m. kovo mėn. informacija) nurodoma, kad VKEKK teisės aktų stebėsenos nevykdo. Tyrimo objektu apibrėžiamas reguliuojamų viešųjų paslaugų kainų ir prieigos ekonominiai rodikliai tikslu nustatyti reguliuojamų viešųjų paslaugų sritis, kurios subsidiarumo pagrindais (išlaikant konkurencinius principus), galėtų būti perduoti NVO sektoriui, turinčiam įsipareigojimus atstovauti/ginti vartotojo ekonominę perspektyvą.

Pirmas tyrimo žingsnis: NVO sektoriui priskirtinų sričių identifikavimas pagal teisiškai galiojančių aktų nuostatas.

Centralizuotos šilumos kainų skaičiavimo metodika¹⁹:

5.5. Mažmeninis aptarnavimas – veikla, susijusi su sąskaitų, mokėjimo pranešimų apie suvartotą šilumą parengimu ir pateikimu vartotojams, šilumos suvartojimo bei mokėjimų apskaita, vartotojų informavimu bei kita su mažmeniniu aptarnavimu susijusi veikla.

5.12. Šilumos kainos pastovioji dedamoji – pastovi šilumos kainos dalis, išreiškiama konkrečiu skaičiumi ir taikoma apskaičiuojant galutinę šilumos kainą.

57. Pastoviųjų sąnaudų, priskirtinų atitinkamai reguliuojamų kainų paslaugai (produktui), apimtis vieneriems reguliuojamo periodo metams nustatoma kaip Metodikos 57.1–57.7 punktuose nurodytų sąnaudų grupių, priskirtinų tai paslaugai (produktui), metinių apimčių suma, kaip nurodyta Metodikos 57.8 punkte. Pastoviųjų reguliuojamo periodo sąnaudų nustatymui taikomi Aprašo 41 punkte ir Metodikos 57¹ punkte nustatyti apribojimai. Metodikos 57.3–57.4 punktų atvejais Ūkio subjektui efektyvumo užduotis nustato Reguliuojančioji institucija. Atitinkamos sąnaudų grupės, priskirtinos paslaugai (produktui), apimtis nustatoma:

57.3. einamojo remonto ir aptarnavimo, administracinių, rinkodaros ir kitų reguliuojamų kainų paslaugoms (produktams) paskirstomų sąnaudų atveju atsižvelgiant į Metodikos 56.1–56.7 punktus;

57.4.2. metinis darbo užmokesčio fondas skaičiuojamas atskirai šilumos gamybos, šilumos perdavimo, mažmeninio aptarnavimo ir bendrajai veikloms, atitinkamos šilumos tiekimo veiklos darbuotojų skaičių padauginus iš tos veiklos darbuotojų vidutinio darbo užmokesčio;

57.7.2. investicijų gražos norma nustatoma vadovaujantis Investicijų gražos normos nustatymo metodika, patvirtinta Komisijos 2015 m. rugšėjo 22 d. nutarimu Nr. O3-510 „Dėl Investicijų gražos normos nustatymo metodikos patvirtinimo“;

57.8. pastoviųjų sąnaudų, priskirtinų atitinkamai reguliuojamų kainų paslaugai (produktui), apimtis

vieneriems bazinio laikotarpio metams nustatoma:

$$FC_i = C_{DA,i} + C_{CR,i} + C_{M,i} + C_{P,i} + C_{T,i} + C_{FIN,i} + C_{A,i} + C_{S,i} + C_{O,i} + JR_i$$

kur:

FC_i – pastoviųjų sąnaudų, priskirtinų reguliuojamų kainų paslaugai (produktui), apimtis, Eur/metams;

i – reguliuojamų kainų paslauga (produktas);

$C_{DA,i}$ – nusidėvėjimo (amortizacijos) sąnaudos, priskirtinos paslaugai (produktui), Eur/metams;

$C_{CR,i}$ – rezervinės galios užtikrinimo paslaugos įsigijimo iš kitų asmenų sąnaudos, priskirtinos paslaugai (produktui), Eur/metams;

$C_{M,i}$ – einamojo remonto ir aptarnavimo sąnaudos, priskirtinos paslaugai (produktui), Eur/metams;

$C_{P,i}$ – personalo sąnaudos, priskirtinos paslaugai (produktui), Eur/metams;

$C_{T,i}$ – mokesčių sąnaudos, priskirtinos paslaugai (produktui), Eur/metams;

$C_{FIN,i}$ – finansinės sąnaudos, priskirtinos paslaugai (produktui), Eur/metams;

$C_{A,i}$ – administracinės sąnaudos, priskirtinos paslaugai (produktui), Eur/metams;

$C_{S,i}$ – rinkodaros ir pardavimų sąnaudos, priskirtinos paslaugai (produktui), Eur/metams;

$C_{O,i}$ – kitos pastoviosios sąnaudos, priskirtinos paslaugai (produktui), Eur/metams;

JR_i – investicijų grąža, priskirtina paslaugai (produktui), Eur/metams.

59. Reguliuojamų kainų paslaugos (produkto) metinis šilumos bazinių kainų (kainos dedamųjų) galiojimo laikotarpio kiekis nustatomas, atsižvelgiant į realizuotiną paslaugos (produkto) kiekį per vienerius bazinio laikotarpio metus, įvertinus:

59.4. efektą dėl Investicijų plane numatytų priemonių įgyvendinimo pirmaisiais šilumos bazinių kainų (kainų dedamųjų) galiojimo metais.

61.3. šilumos nuostolių sumažinimo (efektyvumo padidinimo) rodiklis nustatomas įvertinus Metodikos 61.2 punkto nuostatą, taip pat atsižvelgus į atitinkamos Ūkio subjektų grupės lyginamuosius rodiklius ir Investicijų plane numatytų priemonių efektą pirmaisiais bazinių šilumos kainų (kainų dedamųjų) galiojimo metais. Šilumos nuostolių mažinimui (efektyvumo padidinimui) gali būti nustatyti kitokie reikalavimai. Tokiu atveju Reguliuojančioji institucija turi pateikti tokio sprendimo argumentus. Šilumos nuostolių sumažinimo (efektyvumo padidinimo) rodiklį nustato Reguliuojančioji institucija;

$CO_{HG, PC}$ – kitos kintamosios sąnaudos, šilumos kiekiui $Q_{HG, PC}$ pagaminti, Eur

CO_{HT} – kitos kintamosios sąnaudos, šilumos kiekiui Q_{HT} centralizuoto šilumos tiekimo tinklu perduoti, Eur;

74. Šilumos bazinės kainos pastoviosios sąnaudos perskaičiuojamos atsižvelgiant į:

74.1. efektyvumo koeficientą, kuris nustatomas kaip pusė Lietuvos statistikos departamento skelbiamo šilumos kainos (kainos dedamųjų) perskaičiavimo ataskaitinio laikotarpio infliacijos dydžio, bet ne didesnis kaip 3 procentai (infliacijos dydžiu laikomas vidutinis metinis vartotojų kainų indekso pokytis):

$$I_{EF,y} = \sum_{y=2,...,5} \left(\frac{VKI_y - 1}{2} \right)$$

kur:

$I_{EF,y}$ – efektyvumo koeficientas, vieneto dalimis;

y – metai po bazinės šilumos kainos (kainos dedamųjų) nustatymo ($y = 2, ..., 5$);

VKI_y – vidutinis metinis (metai palyginti su ankstesniais metais) vartotojų kainų indekso pokytis metais y , vieneto dalimis, apskaičiuojamas kaip šilumos kainos (kainos dedamųjų) perskaičiavimo ataskaitinio laikotarpio paskutinio mėnesio vartotojų kainų indekso ir paskutinio perskaičiavimo metu naudoto vartotojų kainų indekso santykis. Perskaičiuojant šilumos kainą (kainos dedamąsias) pirmą kartą po šilumos bazinės kainos (kainos dedamųjų) nustatymo efektyvumo koeficiento skaičiavimuose naudojamas šilumos bazinės kainos (kainos dedamųjų) nustatymo mėnesio vartotojų kainų indeksas;

74.4. investicijų gražos pokytį, išplaukiantį iš Ūkio subjekto įvykdytų investicinių projektų pobūdžio;

74.8. kitus, nuo Ūkio subjekto valios nepriklausančių veiksnių nulemtus, neišvengiamus sąnaudų pokyčius. Kitų sąnaudų pokyčio įtaka perskaičiuojamoms sąnaudoms nustatoma pagal formulę:

$$\Delta FC_{X,i,y} = C_{X,i,y}$$

kur:

$\Delta FC_{X,i,y}$ – sąnaudų pokytis metais y dėl kitų sąnaudų pokyčių, nepriklausančių nuo Ūkio subjekto valios, Eur;

$C_{X,i,y}$ – nuo Ūkio subjekto valios nepriklausančių veiksnių nulemtos pastoviosios sąnaudos, priskirtos paslaugai (produktui), Eur;

74.11. Komisijos atliktų reguliuojamų paslaugų sąnaudų pagrįstumo (būtinumo) patikrinimų, atliekamų vadovaujantis Komisijos patvirtintu Energetikos įmonių reguliuojamos veiklos patikrinimų tvarkos aprašu, rezultatus; ir

75.5. Komisijos atliktų reguliuojamų paslaugų sąnaudų pagrįstumo (būtinumo) patikrinimų, atliekamų vadovaujantis Komisijos patvirtintu Energetikos įmonių reguliuojamos veiklos patikrinimų tvarkos aprašu, rezultatus.

75.4. kitų, nuo Ūkio subjekto valios nepriklausančių veiksnių nulemtus, neišvengiamus kintamųjų sąnaudų pokyčius (pagal bazinį arba šilumos bazinės kainos (kainos dedamųjų) perskaičiavimo metu pagal Metodikos 75.2.1 punktą koreguotą kuro struktūrą);

75³. Jeigu Ūkio subjektas dalyvaudamas šilumos supirkimo aukcione pagal aukciono rezultatus gamino ir pardavė šilumą už didesnę arba mažesnę kainą nei nustatyta vidutinė šilumos (produkto) gamybos kaina ir dėl to:

75³.1. atitinkamu laikotarpiu gauta investicijų grąža viršijo nustatytą investicijų grąžą, įskaičiuotą į šilumos (produkto) gamybos sąnaudų apimtį (leistina gauti pajamų apimtį), daugiau kaip 1 proc., investicijų grąžos suma, viršijančia nustatytą investicijų grąžą daugiau kaip 1 proc., mažinama šilumos (produkto) gamybos sąnaudų apimtis (leistina gauti pajamų apimtis) ir vidutinė šilumos (produkto) gamybos kaina (kainos dedamosios) ateinančiam šilumos (produkto) gamybos kainos (kainos dedamųjų) galiojimo laikotarpiui. Skaičiuojant vidutinę šilumos (produkto) gamybos kainą, skirtumas paskirstomas baziniam Ūkio subjekto šilumos gamybos šaltiniuose pagamintinam šilumos kiekiui Q_{HG}, PR, s;

75³.2. atitinkamu laikotarpiu gavo mažiau investicijų grąžos, nei nustatyta investicijų grąža, įskaičiuota į šilumos (produkto) gamybos sąnaudų apimtį (leistina gauti pajamų apimtis), dėl konkurencijos šilumos gamybos srityje negauta investicijų grąža apskaičiuojama ir konstatuojama, tačiau ji niekaip nekeičia šilumos (produkto) gamybos sąnaudų apimties (leistinos gauti pajamų apimties) ir vidutinės šilumos (produkto) gamybos kainos (kainos dedamųjų) dydžio;

75³.3. šilumos bazinės kainos (kainos dedamųjų) nustatymo ar jos perskaičiavimo metu įvertinamas šilumos aukciono būdu parduodant šilumą faktiškai gautos investicijų grąžos ir į šilumos (produkto) gamybos sąnaudų apimtį (leistina gauti pajamų apimtis) įskaičiuotos investicijų grąžos skirtumas, susidaręs 12 mėn. laikotarpiu nuo paskutinio šilumos bazinės kainos (kainos dedamųjų) nustatymo ar jos perskaičiavimo metu įvertinto mėnesio.

76. Jeigu Ūkio subjekto šilumos vieneto kainoje įskaitytų sąnaudų kurui ir (ar) šilumai iš nepriklausomų šilumos gamintojų įsigyti dydis per atitinkamą laikotarpį neatitiko Ūkio subjekto faktiškai patirtų sąnaudų kurui ir (ar) šilumai iš nepriklausomų šilumos gamintojų įsigyti dydžio, šis skirtumas įvertinamas šilumos bazinių kainų (kainų dedamųjų) nustatymo ir jų perskaičiavimo metu:

76.1. teigiamas skirtumas (kai surinkta daugiau pajamų, išskyrus pajamas pagal Metodikos 58.4.5.2¹ punktą, nei patirta sąnaudų kurui ir (ar) šilumai iš nepriklausomų šilumos gamintojų įsigyti) kompensuojamas vartotojų naudai, nustatant papildomą šilumos pajamų dedamąją, mažinančią šilumos kainą, išdėstant skirtumą 12 mėnesių laikotarpiui (skirtumą paskirstant baziniam realizuotinos šilumos kiekiui);

76.2. neigiamas skirtumas (kai surinkta mažiau pajamų, nei patirta sąnaudų kurui ir (ar) šilumai iš nepriklausomų šilumos gamintojų įsigyti) kompensuojamas Ūkio subjekto naudai, nustatant papildomą šilumos sąnaudų dedamąją, didinančią šilumos kainą, išdėstant skirtumą 12 mėnesių laikotarpiui (skirtumą paskirstant baziniam realizuotinos šilumos kiekiui);

76.3. jei Ūkio subjekto atitinkamo kuro suvartojimo kaina viršija Komisijos skelbiamos atitinkamos kuro rūšies (žaliavos) rinkos kainas šalyje, įvertinus objektyvias kainų skirtumo priežastis, galima

skaičiavimuose naudoti didesnę kuro kainą, tačiau ji neturi viršyti vidurkio daugiau kaip 10 proc. Sprendimą dėl minėtų kuro kainų objektyvumo priima Reguluojančioji institucija;

76.10. jei šilumos kainos (kainos dedamųjų) galiojimo laikotarpiu Ūkio subjektas įgyvendina investicinius projektus, didinančius atsinaujinančių energijos išteklių panaudojimą, nuo naujo šilumos gamybos įrenginio įvedimo į eksploataciją dienos iki šilumos kainos kintamosios dedamosios, perskaičiuotos dėl pakitusios kuro struktūros (Metodikos 75.2.1 punktas), taikymo pradžios, minėto įrenginio faktinių sąnaudų kurui dydis skaičiuojamas pagal faktinę kuro struktūrą. Tokiu atveju kartu su šilumos kainos (kainos dedamųjų) perskaičiavimo projektu Ūkio subjektas Reguluojančiai institucijai pateikia atskirą Metodikos 22 priedo lentelę, nurodydamas naujo atsinaujinančius energijos šaltinius naudojančio šilumos gamybos įrenginio duomenis apie faktinius kuro kiekius ir kainas;

77¹. Kai Metodikos 76 ir (ar) Metodikos 77 punktuose numatyta tvarka apskaičiuotų Ūkio subjekto papildomai gautų pajamų gražinimas išdėstomas per ilgesnį nei vienerių metų laikotarpį, įvertinama pinigų kaina. Pinigų kainos nustatymui taikomas Lietuvos banko pinigų finansų įstaigų paskolų euro zonos ne finansų bendrovėms likučių palūkanų normos svertinis vidurkis už laikotarpį nuo praėjusių ataskaitinių metų liepos mėn. iki einamųjų metų liepos mėn.

80. Šilumos kaina (kainos dedamosios) nustatoma vienoda visai Šilumos tiekėjo aptarnaujamai teritorijai. Šilumos kainos (kainų dedamosios) gali būti diferencijuojamos pagal objektyvius ir nediskriminacinius kriterijus, pavyzdžiui, pagal šilumos tiekimo sistemas, vartotojų grupes, šilumos pirkimo–pardavimo vietą, tiekimo–vartojimo ribą, šilumos vartojimo mastą, šilumnešius ir jų kokybę, tiekimo patikimumą, vartojimo sezoniskumą, periodiškumą, apskaitos būdus, ir kitus veiksnius. Šilumos kainas (kainų dedamąsias) diferencijuoja Šilumos tiekėjas, atitinkamos savivaldybės institucijai pritarus. Diferencijuodamas šilumos kainas (kainų dedamąsias), Šilumos tiekėjas privalo užtikrinti sąnaudų priežastingumo principo įgyvendinimą.

83.2.1. Šilumos tiekėjas, vadovaudamasis šia Metodika, parengia ir pateikia atitinkamos savivaldybės institucijai šilumos perskaičiuotos kainos (kainos dedamųjų) projektą. Perskaičiuotos kainos (kainos dedamųjų) projektą Ūkio Šilumos tiekėjas privalo pateikti ne vėliau kaip likus 3 mėnesiams iki einamųjų šilumos kainos (kainos dedamųjų) galiojimo metų pabaigos;

84.1.1. Reguluojamas nepriklausomas gamintojas, vadovaudamasis šia Metodika ir atsižvelgdamas į įstatuose numatytą tvarką, parengia ir pateikia Komisijai šilumos bazinės kainos (kainos dedamųjų) projektą. Bazinės kainos (kainos dedamųjų) projektą Reguluojamas nepriklausomas gamintojas privalo pateikti ne vėliau kaip likus 5 mėnesiams iki einamojo reguliavimo periodo pabaigos;

85. Šilumos kainų (kainų dedamųjų) nustatymo procedūra nepriklausomam šilumos gamintojui, dėl kurio Komisija yra priėmusi sprendimą netaikyti privalomos šilumos kainodaros:

85.1. nepriklausomas šilumos gamintojas pagamintos ir į centralizuoto šilumos tiekimo tinklą tiekiamos šilumos kainas nustato, atsižvelgdamas į įstatuose numatytą tvarką;

85.2. nepriklausomo šilumos gamintojo pagamintos ir į centralizuoto aprūpinimo šiluma tinklą tiekiamos šilumos kainai visais atvejais taikomos Šilumos gamybos ir (ar) supirkimo tvarkos ir sąlygų aprašo nuostatos.

Karšto vandens kainų nustatymo metodika²⁰

17.1. karšto vandens tiekėjas ne vėliau kaip prieš 3 mėnesius iki karšto vandens kainos dedamųjų galiojimo pabaigos parengia ir teikia Komisijai bei savivaldybės institucijai karšto vandens kainos dedamųjų projektą;

23. Keičiantis karšto vandens kainai, karšto vandens tiekėjas, atsižvelgdamas į nustatytas karšto vandens kainos dedamąsias ir pakitusias šilumos (ar kitos energijos) ir geriamojo vandens kainas, iki mėnesio 25 dienos apskaičiuoja ir viešai informuoja vartotojus, savivaldybę ir Komisiją apie karšto vandens kainą. Karšto vandens kaina įsigalioja nuo kito mėnesio pirmos dienos.

33.1.1. einamojo remonto ir aptarnavimo, administracinių, rinkodaros ir kitos sąnaudos, kurios skaičiuojamos atsižvelgiant į Metodikos 28.2–28.7 papunkčius;

33.1.6. pastoviųjų sąnaudų, priskirtinų karšto vandens ruošimo ir vartotojų mažmeninio aptarnavimo veiklai, apimtis nustatoma:

$$FC = C_{DA} + C_M + C_P + C_T + C_{FIN} + C_A + C_S + C_O$$

čia:

FC – pastoviųjų sąnaudų, priskirtinų karšto vandens ruošimo ir vartotojų mažmeninio aptarnavimo paslaugai, apimtis, tūkst. Eur/metams;

C_{DA} – nusidėvėjimo (amortizacijos) sąnaudos, priskirtinos paslaugai, tūkst. Eur/metams;

C_M – einamojo remonto ir aptarnavimo sąnaudos, priskirtinos paslaugai, tūkst. Eur/metams;

C_P – personalo sąnaudos, priskirtinos paslaugai, tūkst. Eur/metams;

C_T – mokesčių sąnaudos, priskirtinos paslaugai, tūkst. Eur/metams;

C_{FIN} – finansinės sąnaudos, priskirtinos paslaugai, tūkst. Eur/metams;

C_A – administracinės sąnaudos, priskirtinos paslaugai, tūkst. Eur/metams;

C_S – rinkodaros ir pardavimų sąnaudos, priskirtinos paslaugai, tūkst. Eur/metams;

C_O – kitos paskirstomos sąnaudos, priskirtinos paslaugai, tūkst. Eur/metams.

36. Investicijų grąža skaičiuojama pagal priklausomybę:

$$JR = FC \times \frac{r}{100} \text{čia:}$$

JR – investicijų grąža, priskirta paslaugai, tūkst. Eur/metams;

FC – pastoviųjų sąnaudų, priskirtinų karšto vandens ruošimo ir vartotojų mažmeninio aptarnavimo paslaugai, apimtis, tūkst. Eur/metams;

r – investicijų grąžos norma, apskaičiuota vadovaujantis Investicijų grąžos normos nustatymo metodika, patvirtinta Komisijos 2015 m. rugsėjo 22 d. nutarimu Nr. O3-510 „Dėl Investicijų grąžos normos nustatymo metodikos patvirtinimo“.

39. Nustatant kintamosios karšto vandens kainos dedamosios formulę, įvertinamos šilumos ar kitos energijos, reikalingos karštam vandeniui ruošti, pirkimo (gamybos) ir geriamojo vandens, reikalingo karštam vandeniui ruošti, sąnaudos. Kintamoji karšto vandens kainos dedamoji išreiškiama formule:

$$T_{kv.kd} = \left(\frac{q(kv) \times G_{gv}}{G_{kv}} \times T_{\xi} \right) + \left(\frac{G_{gv}}{G_{kv}} \times T_{gv} \right) + \left(\frac{(A_{sk} \times 12)/1000}{G_{kv}} \times T_{gv.pard} \right)$$

čia:

$T_{kv.kd}$ – kintamoji karšto vandens kainos dedamoji, Eur/m³;

$q(kv)$ – šilumos kiekis, reikalingas geriamajam vandeniui pašildyti iki higienos normų nustatytos temperatūros, kWh/m³. Šis šilumos kiekis nustatomas pagal Atskirų energijos ir kuro rūšių sąnaudų normatyvų būstui šildyti ir karštam vandeniui ruošti nustatymo bei taikymo metodikoje nurodytus arba savivaldybės institucijos su Komisija suderintus ir nustatytus vidutinius šilumos energijos normatyvus geriamojo vandens kubiniam metrui pašildyti. Kitos energijos sąnaudos, reikalingos geriamojo vandens kubiniam metrui pašildyti, nustatomos pagal Atskirų energijos ir kuro rūšių sąnaudų normatyvų būstui šildyti ir karštam vandeniui ruošti nustatymo bei taikymo metodikoje nurodytas vidutines normines energijos ar kito kuro sąnaudas, reikalingas norminiam šilumos kiekiui pagaminti;

G_{gv} – geriamojo vandens, reikalingo karštam vandeniui ruošti, kiekis, tūkst. m³;

G_{kv} – planuojamas realizuoti karšto vandens kiekis, tūkst. m³;

T_{ξ} – pirktos (pagamintos) šilumos kaina, Eur/kWh. Kai karšto vandens tiekėjas karštam vandeniui ruošti naudoja kitą energiją, pagamintos šilumos kaina apskaičiuojama reikiamam šilumos kiekiui pagaminti sunaudotos kitos energijos sąnaudas padalijus iš pagamintos šilumos kiekio;

T_{gv} – geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo kainos, taikomos abonentams, Eur/m³;

A_{sk} – atsiskaitomųjų geriamojo vandens apskaitos prietaisų, įrengtų prieš karšto vandens ruošimo įrenginius, skaičius, vnt.;

$T_{gv.pard}$ – geriamojo vandens pardavimo kaina abonentams, Eur/apskaitos prietaisui per mėn.

Geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo bei paviršinių nuotekų tvarkymo paslaugų kainų nustatymo metodika²¹

10.6. Būtiniosios sąnaudos – verslo vieneto mažiausios sąnaudos paslaugų bazinių kainų galiojimo laikotarpiu, būtinios geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo, paviršinių nuotekų tvarkymo

paslaugoms teikti saugiai ir patikimai, ilgalaikiam geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo infrastruktūros eksploatavimui, renovacijai ir plėtrai užtikrinti, geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo infrastruktūrai iš asmenų išpirkti, sudaryti abonentams ir vartotojams priimtinoms sąlygoms naudotis geriamuoju vandeniu ir gauti tinkamos kokybės nuotekų tvarkymo paslaugas, taip pat aplinkos taršai mažinti ir vandens ištekliams racionaliai naudoti;

10.14. Investicijų gražos norma – gražos norma, užtikrinanti naudojamo kapitalo kainos padengimą;

42.3. lyginamosios analizės atitinkamų rodiklių vertės (išskyrus paviršinių nuotekų tvarkymo paslaugų). Lyginamosios analizės rodiklius skaičiuoja Komisija, vadovaudamasi Komisijos patvirtintu Geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo paslaugų lyginamosios analizės aprašu (toliau – Lyginamosios analizės aprašas).

45. Pastoviųjų sąnaudų, priskirtinų atitinkamai reguliuojamų kainų paslaugai, apimtis vieneriems reguliuojamo periodo metams nustatoma kaip Aprašo 20.2 papunktyje nurodytų sąnaudų grupių, priskirtinų tai paslaugai ir Komisijoje suderintų Veiklos ir plėtros plano investicijų pirmaisiais geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo, paviršinių nuotekų tvarkymo paslaugų bazinių kainų galiojimo metais sąnaudų metinių apimčių suma, kaip nurodyta Metodikos 46 punkte. Pastoviųjų reguliuojamo periodo sąnaudų nustatymui taikomi Aprašo 27 punkte nustatyti apribojimai. Metodikos 42.3 papunkčio atveju Ūkio subjektui efektyvumo užduotis nustato Komisija.

45.8.4. Ūkio subjekto investicijų gražos maksimali vertė (pelno norma) nustatoma tokia, kad neviršytų 10 proc., apskaičiuojamų nuo verslo vieneto ir paslaugos bazinėje kainoje įtrauktų būtinųjų sąnaudų, atskaičius pelno mokesťi.

46. Ūkio subjekto sąnaudų, priskirtinų atitinkamai reguliuojamai paslaugai, apimtis vieneriems bazinio laikotarpio metams nustatoma:

$$NC_i = C_{GVp,i} + C_{NTp,i} + C_{N(A),i} + C_{R,i} + C_{A,i} + C_{P,i} + C_{Tch,i} + C_{E,i} + C_{K,i} + C_{S,i} + C_{P,i} + C_{T,i} + C_{FIN,i} + C_{TN,i} + C_{O,i} + JR_i$$

čia:

NC_i – būtinųjų sąnaudų, priskirtinų reguliuojamai paslaugai, apimtis, Lt/metams (Eur/metams);

i – reguliuojama paslauga;

$C_{GVp,i}$ – geriamojo vandens įsigijimo sąnaudos, priskirtinos paslaugai, Lt/metams (Eur/metams);

$C_{NTp,i}$ – nuotekų tvarkymo paslaugų įsigijimo sąnaudos, priskirtinos paslaugai, Lt/metams (Eur/metams);

$C_{N(A),i}$ – nusidėvėjimo (amortizacijos) sąnaudos, priskirtinos paslaugai, Lt/metams (Eur/metams);

$C_{R,i}$ – einamojo remonto ir eksploatacinių medžiagų sąnaudos, priskirtinos paslaugai, Lt/metams (Eur/metams);

$C_{A,i}$ – aptarnavimo (paslaugų ir darbų pagal sutartis) sąnaudos, priskirtinos paslaugai, Lt/metams (Eur/metams);

$C_{Tch,i}$ – technologinių medžiagų sąnaudos, priskirtinos paslaugai, Lt/metams (Eur/metams);

$C_{E,i}$ – elektros energijos sąnaudos, priskirtinos paslaugai, Lt/metams (Eur/metams);

$C_{K,i}$ – kuro sąnaudos, priskirtinos paslaugai, Lt/metams (Eur/metams);

$C_{š,i}$ – šilumos energijos sąnaudos, priskirtinos paslaugai, Lt/metams (Eur/metams);

$C_{P,i}$ – personalo sąnaudos, priskirtinos paslaugai, Lt/metams (Eur/metams);

$C_{T,i}$ – mokesčių sąnaudos, priskirtinos paslaugai, Lt/metams (Eur/metams);

$C_{FIN,i}$ – finansinės sąnaudos, priskirtinos paslaugai, Lt/metams (Eur/metams);

$C_{TN,i}$ – turto nuomos sąnaudos, priskirtinos paslaugai, Lt/metams (Eur/metams);

$C_{O,i}$ – kitos paskirstomos sąnaudos, priskirtinos paslaugai, Lt/metams (Eur/metams);

JR_i – investicijų grąža, priskirtina paslaugai, Lt/metams (Eur/metams).

47.5. faktinę ataskaitinio laikotarpio nuotekų tinkluose infiltracijos apimtį, tačiau ne didesnę nei 20 proc., o esant mišriai kanalizacijai – ne didesnę nei 35 proc. Komisija, atsižvelgusi į veiklos planą, turi teisę Ūkio subjektams nustatyti užduotis nuostoliams vandens tinkluose ir infiltracijai nuotekų tinkluose mažinti;

57. Bazinės geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo, paviršinių nuotekų tvarkymo paslaugų kainos antrais ir vėlesniais galiojimo metais perskaičiuojamos atsižvelgiant į:

57.1. efektyvumo koeficientą, kuris nustatomas kaip pusė Lietuvos statistikos departamento skelbiamo geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo, paviršinių nuotekų tvarkymo paslaugų kainos perskaičiavimo ataskaitinio laikotarpio infliacijos dydžio, bet ne didesnis kaip 3 procentai (infliacijos dydžiu laikomas vidutinis metinis vartotojų kainų indekso pokytis).

57.12. kitus, nuo Ūkio subjekto valios nepriklausančių veiksnių nulemtus bei neišvengiamus sąnaudų pokyčius. Kitų sąnaudų pokyčio įtaka perskaičiuojamai kainai nustatoma pagal formulę:

$$\Delta K_{X,i,y} = \frac{C_{X,i,y}}{Q_{i,y}} \quad (39)$$

čia:

$\Delta K_{X,i,y}$ – kainos pokytis metais y dėl kitų sąnaudų pokyčių, nepriklausančių nuo Ūkio subjekto valios, Eur/m³;

$C_{X,i,y}$ – nuo Ūkio subjekto valios nepriklausančių veiksnių nulemtos paslaugų kainų perskaičiavimo ataskaitinio laikotarpio sąnaudos, priskirtos paslaugai, Eur;

59. Geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo, paviršinių nuotekų tvarkymo paslaugų kainos gali būti diferencijuojamos pagal objektyvius, skaidrius ir nediskriminacinius kriterijus, atsižvelgiant

į patiriamas sąnaudas, pirkimo ir pardavimo vietą, tiekimo ir vartojimo ribą, vartojimo sezoniskumą, išleidžiamų teršalų kiekį, pobūdį ir koncentraciją. Diferencijuojant geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo, paviršinių nuotekų tvarkymo paslaugų kainas, turi būti užtikrintas sąnaudų priežastingumo ir sąnaudų susigrąžinimo principų įgyvendinimas.

62.1. geriamojo vandens tiekėjai ir nuotekų tvarkytojai, paviršinių nuotekų tvarkytojai vadovaudamiesi Metodika, parengia ir ne vėliau kaip likus 5 mėn. iki einamojo reguliavimo periodo pabaigos teikia Komisijai derinti geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo, paviršinių nuotekų tvarkymo paslaugų bazinių kainų projektus.

62.1.2.2. nuosavybės ir panaudojimo teise valdomas turtas;

62.1.5.1. techniniai Veiklos ir plėtros plane numatytų vykdyti investicinių projektų duomenys;

62.1.10. ataskaitinių metų pelno (nuostolių) ataskaita (Metodikos 15 priedas);

62.1.18. ataskaitinio laikotarpio ir paslaugų palaikymo savikainos tiesioginės geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo, paviršinių nuotekų tvarkymo paslaugų sąnaudos (Metodikos 20 priedas);

62.1.19. ataskaitinio laikotarpio ir paslaugų palaikymo savikainos netiesioginės sąnaudos (Metodikos 21 priedas);

62.1.22. ataskaitinio laikotarpio ir paslaugų palaikymo savikainos bendrosios (administracinės) sąnaudos (Metodikos 23 priedas);

62.1.34. ataskaitinių metų kitos veiklos rezultatas (Metodikos 34 priedas);

62.1.35. ataskaitinių metų finansinės veiklos rezultatas (Metodikos 35 priedas);

Viešuosius interesus atitinkančių paslaugų elektros energetikos sektoriuje kainos nustatymo metodika²²

1. Viešuosius interesus atitinkančių paslaugų elektros energetikos sektoriuje kainos nustatymo metodika (toliau – Metodika) reglamentuoja viešuosius interesus atitinkančių paslaugų elektros energetikos sektoriuje (toliau – VIAP) lėšų poreikio ir kainos nustatymo metodinius reikalavimus.

4. Komisija, nustatydamą VIAP kainą, įvertina lėšų poreikį ir kainas VIAP, nurodytų Elektros energetikos įstatymo 74 straipsnio 2 dalyje ir Įstatymo 20 straipsnio 1 dalyje, 21 straipsnio 1 dalyje.

5.1. VIAP lėšų administravimo sąnaudų prognozę ateinantiems kalendoriniams metams;

8.1. VIAP lėšų, reikalingų elektros energijos gamintojams už elektros energijos gamybą, naudojant atsinaujinančius energijos išteklius, poreikį... reguliuojamos veiklos investicijų programą, kurioje numatomos investicijos į atsinaujinančius energijos išteklius naudojančios elektrinės statybą.

8.3. skirstomųjų tinklų operatoriaus ir (ar) Energetikos ministerijos, Vyriausybės nustatyta tvarka paskirtos įmonės patirtos sąnaudos, vykdant centralizuotą elektros energijos, pagamintos naudojant atsinaujinančius energijos išteklius ir perkamos iš elektros energijos gamintojų, kuriems kituose įstatymuose ir teisės aktuose nustatyta tvarka taikomas fiksuotas tarifas, prekybą;

12.8. Komisijos nustatytos investicijų grąžos ir ateinančiais kalendoriniais metais laukiamos investicijų grąžos skirtumą elektros energijos gamybos, remtinai elektros energijos gamybai nepriskiriamais gamybos įrenginiais, veikloje, taip pat įvertinusi šioje veikloje gautos faktinės investicijų grąžos ir lauktos investicijų grąžos neatitikimą už praėjusius kalendorinius metus. Šis punktas taikomas tais atvejais, kai elektros energijos gamintojas, motyvuotu Komisijos sprendimu, pripažintas asmeniu, turinčiu didelę įtaką elektros energijos rinkoje;

16.1. lėšų poreikį, nustatytą Vyriausybės nutarimu patvirtintame Nacionaliniame energetikos strategijos įgyvendinimo plane reikalingą elektros energetikos gamybos pajėgumų, strategiškai svarbių elektros energetikos sistemos darbo saugumui ir patikimumui ar valstybės energetinei nepriklausomybei užtikrinti, ateinantiems kalendoriniams metams, VIAP apraše ir VIAP administravimo apraše nustatyta tvarka;

3.3. Išvados

Prieigos rodiklis

Kainos rodiklis

4. TYRIMO VERTINIMO APRAŠAS

Pagal šio Tyrimo rengimo Techninę specifikaciją²³ Paslaugos teikėjas turi parengti rekomendacinį Tyrimo ataskaitos taikymo stebėsenos (monitoringo) vertinimo aprašą, kuris turi apimti: vertinimo metodiką ir tvarką, vertinamus kriterijus, kiekvienam kriterijui įvertinti naudotinus metodus ir priemones, jų taikymo procedūras ir kitą aktualią informaciją. Taip pat Paslaugos teikėjas turi parengti struktūrizuotas taikymo, tobulinimo rekomendacijas su pagrindimu, koks rezultatas/pokytis jas pritaikius bus pasiektas.

4.1. VERTINIMO METODIKA IR TVARKA

Tyrimo rezultatų taikymo stebėsenos vertinimo metodikos ir tvarkos tikslas yra apibrėžti priemonės ir jų taikymo tvarką Tyrimo sukurtų rezultatų panaudojimui pagal Projekto „Pasiūlymų dėl LR NVO įsitraukimo į viešąją politiką gerinimo Lietuvos Respublikos centrinės valdžios sprendimų priėmėjams sukūrimas“ tikslus ir uždavinius Projekto vykdymo procese.

- ❖ Tyrimo rezultatai, kaip stebėsenos objektas, apibrėžiami pagal Tyrimo rengimo Techninėje specifikacijoje suformuluotas sąvokas:
 - Tyrimo ataskaita, visų pirma, bus skiriama Projekto vykdytojams kaip parankinis dokumentas, rengiant atitinkamų teisinių priemonių sukūrimo LR teisinėje sistemoje techninę užduotį.
 - Tyrimo ataskaitoje išnagrinėtų pavyzdžių pagrindu sukuriama prielaidos atitinkamų pasiūlymų Lietuvos Respublikos sąlygomis sukūrimui.
 - Tam Tyrimo turi būti pateiktos konkrečios išvados dėl NVO įsitraukimo į viešąją politiką finansavimo priemonių.
 - Rekomendacijos Projekto tikslų įgyvendinimui naudojant subsidiarumo principą.
- ❖ Tyrimo stebėsenos metodologija grindžiama tokiais principais:
 - tikslingumu – renkami duomenys ir informacija, kurie yra reikalingi ir tinkami Projekto procesui;
 - nešališkumu – stebėseną vykdoma be išankstinio nusistatymo, laikantis profesinio nepriklausomumo ir bendrųjų profesinės etikos nuostatų;
 - patikimumu – stebėseną vykdoma laikantis Projekto vykdymą apibrėžiančių dokumentų, priimtų atitinkamų susitarimų, skelbiama tikrovę atitinkanti informacija.
 - sistemingumu – stebėsenos procesas vyksta planingai, laikantis tęstinumo.
- ❖ Stebėsenos rūšis apibrėžiama kaip nuolatinė stebėseną pagal Projekto vykdymo tvarkaraštį. Stebėsenoje vadovaujamasi Stebėsenos vertinimo kriterijais, kurie taikomi pagal šio Aprašo skirsnyje „Kriterijų taikymo procedūra ir rekomendacijos“ nuostatas.
- ❖ Aprašo vykdymą atlieka Projekto vadovas, atlikdamas Tyrimo vertinimą Pagal Projekto vykdymo tvarkaraštį ir užpildydamas Aprašo skirsnyje „Kriterijų taikymo procedūra ir rekomendacijos“ pateikiamą Tyrimo vertinimo stebėsenos Protokolą.

- ❖ Stebėsenos medžiaga kaupiama bylos segtuvuose Projekto vadovo nustatyta tvarka.
- ❖ Aprašo vykdymą kontroliuoja Projekto Užsakovo vadovas arba jo įgaliotas asmuo. Užsakovo vadovas nustato Tyrimo rezultatų įgyvendinimo stebėsenos aptarimus su Projekte dalyvaujančiais asmenimis.
- ❖ Aprašo pakeitimus ir/ar papildymus pagal Projekto dalyvių ir/ar suinteresuotų asmenų pasiūlymus tvirtina Užsakovo vadovas.

2.2. VERTINIMO KRITERIJAI

Vertinime naudojami du kriterijai: kiekybinis ir kokybinis.

Kiekybinio vertinimo kriterijus atspindi Tyrimo rezultatų panaudojimo Projekto vykdyme dažnį ir imtį. Dažnis atspindi Tyrimo rezultatų citavimų skaičių Projekto vykdyme. Imtis atspindi citavimo skaičiaus aprėptį pagal Projekto sudedamąsias dalis (atmetus Tyrimo dalį):

- a) Teisės aktų paketo Nr. 1 sukūrimo;
- b) Teisės aktų paketo Nr. 2 sukūrimo;
- c) Konferencijų darbe;
- d) Apvaliųjų stalų-diskusijų darbe.

Kokybinio vertinimo kriterijus atspindi Tyrimo rezultatų panaudojimo Projekto vykdyme pritaikomumą. Taikomi keturi kokybinio vertinimo lygiai:

- a) 1 – Reikia tobulinti;
- b) 2 – Patenkinamas;
- c) 3 – Geras;
- d) 4 – Labai geras, paskatinantis tolimesnes inovacijas.

2.3. KRITERIJŲ TAIKYMO PROCEDŪRA IR REKOMENDACIJOS

Tyrimo vertinimo kriterijų taikymo procedūrą sudaro Protokolo (pridedamas žemiau) užpildymas pagal Projekto veiklų struktūrą ir Projekto planinį tvarkaraštį:

- Teisės aktų paketas Nr. 1;
- Teisės aktų paketas Nr. 2;
- Apvaliųjų stalų debatai;
- Konferencijų darbas;
- Metinė Tyrimo rezultatų panaudojimo apžvalga.

Rekomendacijos:

- Nustačius kokybinio vertinimo kriterijaus lygio „Reikia tobulinti“ atvejį nagrinėti atitinkamo Tyrimo rezultato koregavimą (ištaisydamą, papildymą, pakeitimą).
- Nustačius kokybinio vertinimo kriterijaus lygio „Labai geras, paskatinantis tolimesnes inovacijas“ atvejį nagrinėti kaip Tyrimo rezultatų plėtros galimybes.

Tyrimo vertinimo Protokolas Nr.

TVIRTINU:

A.V.

(Parašas, Vardas, Pavardė)

(Pareigos)

Lietuvos nacionalinė vartotojų federacija

20..... m. _____ mėn. ____ d.

Data:	Vieta:	Stebėtojas: _____		
Parašas: _____				
Projekto veikla (pažymėti reikalingą)				
Teisės aktai 1	Teisės aktai 2	Apvalūs stalai	Konferencijos	Metinė apžvalga
Eil. Nr.	Tyrimo rezultatas Rodiklis		Kriterijus	
			Kiekybinis	Kokybinis
1	NVO įsitraukimas į viešosios politikos ciklą			
2	NVO įsitraukimas į viešąsias paslaugas subsidiarumo pagrindais			
3	NVO įsitraukimas į viešąsias paslaugas konkurenciniais pagrindais			
4	NVO įsitraukimas į administracines paslaugas konkurenciniais pagrindais			
5	Kita:			
6	Stebėtojo išvada:			
7	Stebėtojo rekomendacijos:			

Susipažinimo žyma:

--

5. BENDROSIOS STRUKTŪRIZUOTOS IŠVADOS IR REKOMENDACIJOS

5.1. Dėl NVO įsitraukimo į viešąją politiką

1. Valstybės kontrolės atliktuose Lietuvos Respublikos viešosios politikos faktinės būklės audituose nurodomas žemas valdžios sektoriaus veiklos efektyvumas. Atkreipiamas dėmesys į labai žemą piliečių ir nevyriausybinių sektoriaus įsitraukimą į viešosios politikos procesą.
2. Lietuvos Respublikos centrinės ir vietos valdžių viešosios politikos ciklo, apimančio politikos formulavimo, politikos realizavimo ir politikos pamokų išmokymo grįžtamojo ryšio grandinę, praktikoje iš dalies naudojami tik: a) politikos realizavimo elemento – įgyvendinimas – viešojo aptarimo priemonė; b) politikos pamokų išmokymo elementas – stebėseną – valdžios sektoriuje labai fragmentuota, o NVO sektorius įtraukiamas tik *ad hoc* principu, pagal pačios valdžios apibrėžiamą selekciją.
3. Valdžia faktiškai su NVO nesikonsultuoja politikos formulavimo stadijoje, t.y. iškeliant viešosios politikos naujinių nuostatas ir formuluojant jų aprašus. Pažymėtina, kad šioje srityje yra menkas pačios valdžios subjektų sektorinis bendradarbiavimas.
4. Politikos realizavimo elementas – paskleidimas – praktiškai valdžios sektoriaus nėra taikomas. Todėl NVO įsitraukimui į šią sritį Lietuvoje šiuo metu net nėra objektyvių prielaidų.
5. Politikos pamokų išmokymo elementas – stebėseną – kaip identifikuota Valstybės kontrolės audituose, yra labai paviršutiniškas, dažnai atliekamas formaliai, be aiškaus turinio.
6. Politikos pamokų išmokymo elementas – įvertinimas – neturi sisteminių nuostatų, dažnai suvokiamas kaip stebėsenos atitikmuo. Lietuvoje neveikia nepriklausomos ekspertizės institutas, todėl visuomenėje išplito ir išivyrąja nepasitikėjimo valdžia, dažnai sugretinamos su privataus sektoriaus interesų advokatavimu, požiūris.
7. Centrinės ir vietos valdžio sektoriaus institucijose nustatyti darbuotojų etatiniai sąrašai nėra pilnai panaudojami, t.y. egzistuoja nuolatinis „valdžios vakuumas“ su atitinkamai jam priskirtiniais biudžetinėmis ištekliais.
8. Aukščiau išdėstytą Lietuvos Respublikos viešosios politikos trūkumų šalinimui per NVO įsitraukimo priemonę **siūloma**:

8.1. Centrinės ir vietos valdžios biudžetuose detalizuoti viešosios politikos ciklui skirtino darbo užmokesčio ir perkamų paslaugų finansinius išteklius.

8.2. Valdžios institucijų nuostatuose detalizuoti viešosios politikos procedūras, apibrėžiant santykius su NVO sektoriaus atitinkamais (akredituotais) subjektais visose viešosios politikos ciklo grandyse.

8.3. Nustatyti konkurencinių valdžios paslaugų viešosios politikos cikle sąvokos teisinę formą.

8.4. Nustatyti NVO sektoriaus atitinkamų (akredituotų) subjektų prieigos prie valdžios įgyvendinamos viešosios politikos ciklo finansinių išteklių, priskirtinų konkurencinių viešosios politikos ciklo dalims, priemonių teisinės formas.

5.2. Dėl NVO įsitraukimo į viešųjų paslaugų teikimą

9. Centrinės ir vietos valdžios institucijų apklausos šiame tyrime duomenys rodo, kad Lietuvos Respublikos centrinės valdžios teikiamų viešųjų paslaugų efektyvumo būklę 63 proc. respondentų vertina kaip gerą, o 27 proc. – kaip patenkinamą. Tas pat dėl vietos valdžios teikiamų viešųjų paslaugų efektyvumo būklės 55 proc. respondentų požiūriu yra patenkinama, o 45 proc. – kaip gera.
10. Nežiūrint aukščiau nurodytų respondentų pozityvumo dėl viešųjų paslaugų efektyvumo, NVO įsitraukimo į viešųjų paslaugų rinkas pagal subsidiarumo principą aktualumą 73 proc. respondentų laiko labai svarbiu arba svarbiu. Tas pat dėl konkurencinio NVO dalyvavimo viešųjų paslaugų rinkose aktualumo paslaugų gavėjų ekonominei perspektyvai 64 proc. respondentų pripažino kaip labai svarbų arba svarbų.
11. Lietuvos Respublikos valdžios sektoriaus tyrimai viešosios politikos srityje identifikuoja sisteminių tobulinimų poreikį, atsisakant valdžios ir privataus sektoriaus veiklų viešosiose paslaugose dubliavimo. Čia nurodoma nevyriausybinių sektoriaus, kaip trečiojo nepriklausomo agento, įtraukimo būtinybė. 2014–2020 metų nacionalinės pažangos programoje numatyta iki 2020 m. bent 15 proc. asignavimų valdytojų finansuojamų viešųjų paslaugų būtų teikiamos ne pačių asignavimų valdytojų valdomų įstaigų, o NVO subjektų viešųjų pirkimų ar projektų atrankos konkurso būdu.
12. Lietuvos Respublikos vyriausybė 2018 m. gegužės 16 d. nutarimu Nr. 495 Dėl Viešojo sektoriaus įstaigų sistemos tobulinimo gairių išdėstė viešųjų paslaugų tobulinimo nuostatas. Nežiūrint deklaruojamos NVO, kaip viešųjų paslaugų agento, subsidiarumo principo sampratos svarbos, toks požiūris nėra detalizuojamas.
13. Centrinės ir vietos valdžios institucijų apklausos šiame tyrime respondentai išskyrė tokią viešųjų paslaugų nomenklatūrą, priskirtiną NVO veikloms:
 - 13.1. Atsižvelgiant į paslaugų gavėjų ekonominę perspektyvą: bendrojo ekonominio intereso paslaugos (transportas, energetika, komunikacijos, komunalinės paslaugos, infrastruktūra, aplinkotvarka, teritorijų planavimo/urbanistikos/architektūros sprendimų ekspertizė).
 - 13.2. Kitos: socialinės paslaugos; švietimas; informavimas (įskaitant reklamą); paslaugų kokybės ekspertizė; konsultavimas; vartotojų ginčų sprendimas; kultūros sektorius; jaunimo reikalai; sporto sektorius; civilinė sauga; valstybės gynybai skirtos paslaugos.
14. Centrinės ir vietos valdžios institucijų apklausos šiame tyrime respondentai pasiūlė tokias principines NVO įsitraukimo į viešąsias paslaugas priemones:

- 14.1. NVO subjektų atitinkamą akreditaciją arba jai prilygintą priemonę.
- 14.2. Finansinių „krepšelių“ sudarymą konkrečioms paslaugoms, atveriamoms konkurenciniu pagrindu akredituotiems NVO subjektams.
- 14.3. Reklamos pajamų priskyrimą NVO.

15. Lietuvos Respublikos viešųjų paslaugų teikimui įtraukiant NVO **siūloma:**

- 15.1. *Bendrojo ekonominio intereso paslaugų, visų pirma reguliuojamų valdžios sektoriaus, kainodaroje nustatyti teisines priemones, leidžiančias sukurti tokių paslaugų kainų konkurencines dedamąsias, kuriomis laisvu pasirinkimu galėtų naudotis akredituoti NVO subjektai pagal konkrečiai jų suteiktas atitinkamas viešąsias paslaugas.*
- 15.2. *Apibrėžtose viešųjų paslaugų rinkose panaikinti valdžios institucijų monopolį, atveriant rinkas akredituotiems NVO subjektams teikti viešąsias paslaugas konkurenciniais pagrindais. Tokiose rinkose nustatyti konkrečių paslaugų finansinių išteklių „krepšelius“ prieinamus atitinkamiems NVO subjektams.*
- 15.3. *Modifikuoti reklamos paslaugų sektorių, sudarant sąlygas konkuruoti akredituotiems NVO subjektams.*

6. Priedai

2019 VB asignavimu struktura.pdf

2019 SB asignavimu struktura.pdf

2018-12-11 XIII-1710.pdf

SADM 2018 metu veiklos ataskaita.pdf

Aiskinamojo_1 priedas_Biudzeto projekto 2019 apvalga_20181015r.pdf